biblioteca școlarului

GEORGE TOPÂRCEANU

BALADE VESELE ȘI TRISTE

Litera

biblioteca școlarului

George
TOPÂRCEANU

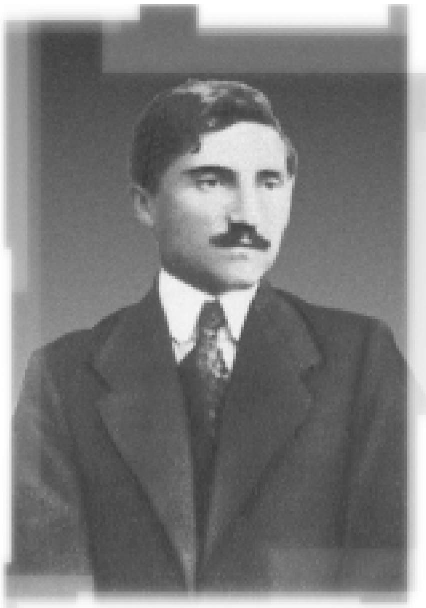
BALADE VESELE ŞI TRISTE

Litera
INTERNAŢIONAL
BUCUREŞTI — CHIŞINĂU

Colecție inițiată și coordonată de Anatol Vidrașcu și Dan Vidrașcu
Concepția grafică a colecției și coperta: Vladimir Zmeev
Ilustrații: Svetlana Filonov

REFERINȚE ISTORICO-LITERARE:

George Călinescu,
Constantin Ciopraga, Virgiliu Ene,
Garabet Ibrăileanu, Mircea Handoca, Dumitru Micu,
Dinu Pillat, Alexandru Piru,
Alexandru Săndulescu,
Mircea Scarlat.

G. Topîrceanu

Textele au fost reproduse după:
G. Topârceanu, *Scrieri* în două volume. Ediție îngrijită, prefață, note, comentarii, tabel cronologic și bibliografie de Al. Săndulescu. Editura Minerva, București, 1983, George Topârceanu, *Cocostârcul albastru*, Chișinău, Grupul editorial Litera, 1997

Grupul Editorial „Litera“
str. B. P. Hasdeu, mun. Chișinău, MD-2005, Republica Moldova
tel./fax +(3732) 292932, 294110, fax 294061;
e-mail: manager@litera-publishing.com

Librăria „Scripta“
str. Ștefan cel Mare 83, mun. Chișinău, MD-2012,
Republica Moldova, tel./fax: +(3732) 221987

Prezenta ediție a apărut în anul 2001 în versiune tipărită și electronică la Grupul editorial „Litera“.

Editori: *Anatol și Dan Vidrașcu*
Lector: *Ion Ciocanu*
Corector: *Raisa Coșcodan*
Tehnoredactare: *Irina Platon*

Tiparul executat la Combinatul Poligrafic din Chișinău
Comanda nr. 11241

CZU 821.135.1-144
T 77

Descrierea CIP a Camerei Naționale a Cărții
Topârceanu, George
Balade vesele și triste: poezii/ George Topârceanu; col. iniț. și coord./ Anatol și Dan Vidrașcu; conc. col. și cop. / Vladimir Zmeev; ilustr. / Svetlana Filonov — Ch.: Litera, 2001 (Combinatul Poligrafic). — 300 [p]. — (Bibl. școlarului, serie nouă, nr. 228)
ISBN 9975-74-359-5
821.135.1.-144

ISBN 9975-74-359-5

CUPRINS

PARODII ORIGINALE

MIGDALE AMARE

POEZII NEINCLUSE ÎN ULTIMELE EDIŢII

Din vol. BALADE VESELE ŞI TRISTE, ed. a II-a şi a III-a

Din vol. PARODII ORIGINALE, ed. I şi a II-a

DIN PERIODICE

POSTUME

TABEL CRONOLOGIC

1886 21 martie *S-a născut la Bucureşti George, cel de-al doilea copil al soţilor Ion şi Paraschiva Topârceanu.*
1892 Începe să înveţe la o şcoală mărginaşă din Bucureşti.
1895—1898 Face ultimele clase ale şcolii primare la Şuici-Argeş şi primele încercări literare.
1898 Este înscris la liceul Matei Basarab *din Bucureşti.*
1901 Este transferat la liceul Sf. Sava.
1904 Topârceanu debutează la revista umoristică Belgia Orientului.
1905—1907 Publică versuri sentimental-epigonice în revistele Duminica, Revista noastră, Revista ilustrată *etc.*
1906 Îşi încheie studiile liceale. Se înscrie la Facultatea de drept, *pe care însă o abandonează.*
1907 Colaborează la Viaţa literară şi artistică, *revistă condusă de George Coşbuc.*
1908 Publică poezia 1908, *dedicată* domnului A. Vlahuţă.
1909 Se înscrie la Facultatea de litere, *fără s-o termine. Publică în* Viaţa românească *şi în alte reviste.*
1910 Publică poeziile Noapte de mai, Balada chiriaşului grăbit, Balada popii din Rădeni.
1911 Se stabileşte la Iaşi, devenind secretar de redacţie la revista Viaţa românească. *Publică poezii, proză, cronici teatrale etc.*
1912 Se căsătoreşte cu Victoria Iuga, în acelaşi an născându-i-se fiul Gheorghe.
1912—1913 Redactează revista Teatrul *împreună cu M. Sevastos.*
1913 Ia parte la războiul balcanic.
1915 Se înscrie la Facultatea de filozofie.
1916 Apar primele volume ale lui G. Topârceanu: Balade vesele *şi* Parodii originale.
Mobilizat pe frontul de sud, Topârceanu cade prizonier la Turtucaia. Rămâne în captivitate în Bulgaria până la începutul anului 1918.
1918 Colaborează la ziarul Lumina *al lui Constantin Stere (Bucureşti). Publică* Balada morţii *şi* note memorialistice. *Este numit subdirector al* Teatrului Naţional *din Iaşi. Scrie însemnările memorialistice adunate în volum aparte, intitulat* Amintiri din luptele de la Turtucaia.
1919 Se întoarce la Iaşi şi redactează, împreună cu M. Sadoveanu, revista Însemnări literare. *Publică* Balada munţilor, Rapsodii de toamnă, Cântec, Epilog *şi alte poezii.*

1920 Apare volumul Balade vesele şi triste.

1921 Apar ediţia a II-a a Parodiilor originale *şi traducerea piesei* Visul unei nopţi de vară *de W. Shakespeare.*

1925 Scriitorul publică articolul Importul de civilizaţie şi literatură, *în care se pronunţă cu toată claritatea pentru specificul naţional: „La popoarele occidentale marii scriitori, cei „universali“, sunt în acelaşi timp reprezentanţii cei mai tipici ai sufletului rasei (poporului — nota red.) din care fac parte. La noi acelaşi fenomen. Toţi marii noştri scriitori, Caragiale şi Coşbuc, Creangă şi Sadoveanu, sunt profund legaţi de realităţile noastre etnice, sociale, geografice, istorice. Opera incomparabilului Eminescu e şi mai îmbibată de suflet specific românesc. Şi nu mă gândesc numai la* Călin, *la* Scrisori, *la* Ce te legeni, codrule. *Mă gândesc la cea mai înaltă creaţie poetică a lui, cu caracter «universal» —* Luceafărul. *Amintiţi-vă numai începutul: «A fost odată...» Se poate ceva mai românesc?“*
Acelaşi crez artistic exprimă George Topârceanu în poezia Noapte de august, *publicată tot în 1925: „Şi când în juru-mi creşte o larmă nentreruptă/ De glasuri de durere şi strigăte de luptă, —/ Eu să rămân deoparte, cu ochii către stele,/ În turnul de ivoriu al visurilor mele?...“*

1926 G. Topârceanu devine laureat al Premiului naţional de poezie. *La 7 mai este numit director al* Teatrului Naţional *din Chişinău.*

1927 Apare ediţia a III-a a Parodiilor originale.

1928 Apar volumele Migdale amare *(ediţia I-a) şi* Balade vesele şi triste *(ediţia a III-a). Colaborează la* Biletele de papagal *ale lui Tudor Arghezi.*

1930 Este numit inspector general teatral pentru Moldova. Scriitorul face o călătorie la Sălişte, baştina părinţilor săi.

1931 Baladele vesele şi triste *apar în ediţia a IV-a. Scriitorul dă la iveală comedia muzicală* Bonsoir, Iaşi, *care se joacă tot atunci la* Teatrul Sidoli. *În pofida trunchierii de către cenzură, comedia s-a bucurat de un succes enorm.*

1932 Apar Parodiile originale *(ediţia a IV-a).*

1933 Rosteşte la Bucureşti conferinţa Cum am devenit moldovan?

1934 În Revista Fundaţiilor *apar* Minunile sfântului Sisoe.

1935 Ţine conferinţa Cum am devenit ieşean?

1936 Este ales membru corespondent al Academiei Române. *Îi apare volumul* Pirin-Planina. *Împreună cu Mihail Sadoveanu şi Gr. T. Popa, face parte din conducerea revistei* Însemnări ieşene, *în paginile căreia publică C. I. Parhon, N. N. Tonitza, Demostene Botez, Iorgu Iordan şi alte personalităţi.*

1937 februarie *Obţine cu mari eforturi de la Ministerul Artelor suma necesară tratării de cancer hepatic şi pleacă la medici vestiţi din Viena, însoţit de soţia sa, scriitoarea Otilia Cazimir.*
7 mai *Moare la Iaşi.*

BALADE VESELE ȘI TRISTE

RAPSODII DE PRIMĂVARĂ

I

Sus prin crângul adormit,
A trecut în taină mare,
De cu noapte, risipind
Șiruri de mărgăritare
Din panere de argint,
        Stol bălai
        De îngerași
        Cu alai
        De toporași.
Primăvară, cui le dai?
Primăvară, cui le lași?

II

Se-nalță abur moale din grădină.
Pe jos, pornesc furnicile la drum.
Acoperișuri veștede-n lumină
Întind spre cer ogeacuri fără fum.

Pe lângă garduri s-a zvântat pământul
Și ies gândacii-Domnului pe zid.
Ferestre amorțite se deschid
Să intre-n casă soarele și vântul.
        De prin balcoane
        Și coridoare
        Albe tulpane
        Fâlfâie-n soare.

Ies gospodinele
Iuți ca albinele,
Părul le flutură,
Toate dau zor.
Unele mătură,
Altele scutură
Colbul din pătură
Și din covor.

Un zarzăr mic, în mijlocul grădinii,
Și-a răsfirat crenguțele ca spinii
De frică să nu-i cadă la picioare,
Din creștet, vălul subțirel de floare.

Că s-a trezit așa de dimineață
Cu ramuri albe — și se poate spune
Că-i pentru-ntâia oară în viață
Când i se-ntâmplă-asemenea minune.

Un nor sihastru
Și-adună-n poală
Argintul tot.
Cerul e-albastru
Ca o petală
De miozot.

III

Soare crud în liliac,
Zbor subțire de gândac,
Glasuri mici
De rândunici,
Viorele și urzici...

Primăvară, din ce rai
Nevisat de pământeni
Vii cu mândrul tău alai
Peste crânguri și poieni?
Pogorâtă pe pământ
În mătăsuri lungi de vânt,
Lași în urmă, pe câmpii,
Galbeni vii
De păpădii,
Bălți albastre și-nsorite
De omăt topit abia,
Și pe dealuri mucezite
Arături de catifea.

Și pornești departe-n sus
După iarna ce s-a dus,
După trena-i de ninsori
Așternută pe colini...
Drumuri nalte de cocori,
Călăuzii cei străini,
Îți îndreaptă an cu an
Pasul tainic și te mint
Spre ținutul diafan
Al câmpiilor de-argint.
Iar acolo te oprești
Și doar pasul tău ușor,
În omăt strălucitor,
Lasă urme viorii
De conduri împărătești
Peste albele stihii...

Primăvară, unde ești?

CÂNTEC

Frumoasă ești, pădurea mea,
Când umbra-i încă rară
Și printre crengi adie-abia
Un vânt de primăvară...

Când de sub frunze moarte ies
În umbră viorele,
Iar eu străbat huceagul des
Cu gândurile mele...

Când strălucesc sub rouă grea
Cărări de soare pline,
Frumoasă ești, pădurea mea.
Și singură ca mine...

BALADA MORȚII

Cobora pe Topolog
Dintre munți, la vale...
Și la umbra unui stog
A căzut din cale.

În ce vară? În ce an?
Anii trec ca apa...
El era drumeț sărman
Muncitor cu sapa.

Oamenii l-au îngropat
Într-un loc aiurea,
Unde drumul către sat
Taie-n lung pădurea.

Și de-atunci, lângă mormânt,
Plopi cu frunză rară
S-au zbătut ușor în vânt,
Zile lungi de vară.

Soarele spre asfințit
Și-a urmat cărarea.
Zi cu zi l-au troienit
Vremea și uitarea.

Dimineața ca un fum
Urcă pe coline,
Zvon de glasuri dinspre drum
Până-n preajmă-i vine.

Peste vârfuri lunecând
În argint, condurii
Înfioară când și când
Liniștea pădurii...

Numai colo-ntr-un frunzar
Galben în lumină,
Stă pe-o creangă de arțar
Pasăre străină.

Stă și-așteaptă fără glas
Parcă — să măsoare
Cum se mută, ceas cu ceas,
Umbra după soare...

*

Astfel, tot mai neștiut
Spre adânc îl fură
Și-l îngroapă-n sânu-i mut
Veșnica Natură.

CUPRINS

Vara trece; pe cărări
Frunza-n codru sună.
Trec cernite înserări,
Nopți adânci cu lună.

Iar când norii-nvăluiesc
Alba nopții Doamnă,
Peste groapa lui pornesc
Vânturi lungi de toamnă...

BALADA CĂLĂTORULUI

O, e-atât de bine când pe drumuri ninse
Întâlnești o casă cu lumini aprinse,
Un ogeac din care se ridică fum,
Când te prinde noaptea călător la drum!

Sania coboară clinul de pădure.
Fug în urma noastră luminișuri sure
Și-n singurătatea care ne petrece,
Peste vârf de arbori, asfințitul rece
Străbătând podoaba crengilor subțiri
Luminează-n aer bolți de trandafiri.

Dar amurgul palid a-nceput să scadă.
Noaptea, ca un abur, crește din zăpadă.
Se ivesc departe măguri de hotar,
Într-un loc se face drum pustiu de car,
Și-o fântână strâmbă pe lumina zării
Pare că sporește liniștea-nserării...

Drum de vis! E clipa mutei agonii
Când alaiul Nopții zboară pe câmpii,
Când singurătatea umbrele-și arată
Și departe-n șesuri Ziua alungată
Lângă reci fruntarii alergarea-și curmă,
Cu ochi mari de spaimă să privească-n urmă,
Să-și adune-n locul unde-a-ncremenit
Peste sâni de gheață părul despletit.

Ca-ntr-o presimțire sufletul ți-e-nchis.
Unde ești? Îți pare că trăiești un vis...
Treci lăsând în urmă, la răspântii mute,
Umbre solitare și necunoscute,
Treci ducând o parte din tristețea lor,
Un suspin, o rugă, un zadarnic dor.
Iar târziu, când taina dimprejur te cheamă
Și-ți strecoară-n suflet un fior de teamă,
Singur cu povara cugetului tău
Te cuprind deodată lungi păreri de rău
După-o fericire care întârzie,
După câte n-au fost, dar puteau să fie,
După cele duse pentru totdeauna...

Astfel, cu mirare, te trezești când luna
Luminează somnul unei lumi din basme,
Iar omătul umple noaptea de fantasme.
. . . .
. . . .
O, e-atât de bine când pe drumuri ninse
Întâlnești o casă cu lumini aprinse,
Un ogeac din care se ridică fum,
Când te prinde noaptea călător la drum!

BALADA POPII DIN RUDENI

De la târg la Vadul-Mare
Taie drumul prin poieni,
Legănându-se călare,
Popa Florea din Rudeni.

Și-n priveliștea bogată
Sus pe culme, jos pe drum,
Iarna palidă-și arată
Plăzmuirile de fum.

Somnul revărsat în fire,
Gerul sfânt al Bobotezii
A-nchegat argint subțire
Peste faldurii zăpezii
Și, legând în gheață stropii,
Bura care-n aer joacă
A țesut pe barba popii
Fire lungi de promoroacă.

Bolta sură ca cenușa,
Codrii vineți — dorm adânc.
Sună numai căldărușa
Atârnată de oblânc.

Bate Surul din potcoavă
Drum de iarnă, fără spor,
Calcă rar și cu zăbavă
Lunecușuri de pripor.
Și-n tăcerea care crește,
Adâncit ca-ntr-o visare,

Popa când și când șoptește
Legănându-se călare...
Scutură din treacăt salbe,
Reci podoabe care mint,
Surpă bolți de ramuri albe
Cu portaluri de argint.
Lângă drum bătut de sănii
Unde malul stă să cadă,
Vede urme de dihănii
Înstelate pe zăpadă.
Iar pe culmea unei creste,
Amețit de zare multă,
Strânge frâul fără veste
Și-mpietrit pe cal ascultă.

Nici o șoaptă... nici un ropot...
Numai din adâncuri sure
Vine vuiet lung de clopot
Peste-ntinderi de pădure...

Lung îi sună în ureche,
Pe când el cu grijă scoate
Pântecoasă ploscă veche
Din desaga de la spate.

Și cu plosca ridicată,
Zugrăvit pe cerul gol,
Popa capătă deodată
Măreție de simbol.

*

Colo-n vale, unde drumul
Taie luminișuri rare,

Printre plopi se vede fumul
Hanului din Vadul-Mare.

Calul, vesel, simte locul
Și s-abate scurt din cale, —
C-a-nvățat și dobitocul
Patima sfinției-sale...

Iar hangița iese-n ușă,
Bucuroasă de câștig.
Ochii-i râd spre căldărușă:
— Frig, părinte?
— Strașnic frig!

BALADA MUNȚILOR

I

S-au ivit pe rând în soare,
Jos, la capătul potecii,
Turma albă de mioare,
Noatinele și berbecii.

Sunet de tălăngi se-ngână.
Sub poiana din Fruntarii,
Zăbovește-n deal la stână
Baciul Toma cu măgarii.

El se pleacă din cărare
Și tot leagă și dezleagă,
Cumpănește pe samare
O gospodărie-ntreagă:

Maldăr de tărhaturi grele
Cu desagi, căldări și pături,
Că de-abia pot sta sub ele
Doi măgari voinici alături.

Gata!... Baciul stă pe gânduri,
Peste frunte mâna-și duce.
Se ridică-n două rânduri
Și domol își face cruce.

Apoi cată lung spre creste
Și spre țarcurile goale...
Și convoiul, fără veste,
A pornit încet la vale.

*

Cerul și-a schimbat veșmântul.
Ploaia parcă stă să-nceapă.
Printre brazi coboară vântul
Ca un foșnet lung de apă.
Adâncit în gânduri multe
Baciul stă și nu-și dă seamă
C-a rămas în loc s-asculte...

După el, călcând cu teamă,
Merg tăcuții lui prieteni
Prin sălbatice pripoare,
Pe sub poale verzi de cetini,
Pe potecă fără soare,
Ori străbat în pas alene
Luminișuri fără flori,
Singuratice poiene
Cu mesteceni visători...

Rar trezesc în a lor cale
Câte-o piatră sub copită.
Iar când drumul se prăvale
Jos, la coastă povârnită,
Calcă baciul ca pe gratii
Şi-i struneşte blând cu gura:
— Cătinel, feciorii tatii,
Ca să n-o pornim de-a dura!...

II

Astfel, turmă după turmă
Pleacă toamna de la stâni,
De rămân pustii în urmă
Munţii singuri şi bătrâni.

Astăzi ca şi-odinioară,
Cât s-afundă-n vreme anii,
Ei văzură cum coboară
Pe cărări de plai ciobanii,
Când pe soare, când pe ploaie,
Vreme multă, fără număr,
Cu căciula lor de oaie
Şi cu sarica pe umăr,
A' trecutului vii moaşte
Peste care vremea creşte, —
Culmea verde mi-i cunoaşte,
Stânca sură mi-i iubeşte...

Iar în urma lor, pe sară,
Astăzi ca şi alte dăţi,
Lungă linişte coboară
Peste mari singurătăţi.

Toamna cu-a ei albă frunte
Și cu galbenii-i conduri
A lăsat argint pe munte
Și rugină pe păduri.

La răspântii crește stogul
De foi moarte de curând.
Strigă-n vale Topologul,
Și-a lui larmă, când și când,
Ca o voce omenească
Până sus pe culmi tresare,
Preajma mută s-o trezească
Din senina ei visare.

Tot mai jos apoi se lasă
Poala norilor pe munte.
Vin din iarna-ntunecoasă
Zile lungi cu ploi mărunte.
Neguri dese-ncep să cadă,
Se târăsc în jos pe plai.
Pe păduri se strâng grămadă
Falduri albe de buhai.
Brazii stau în nemișcare,
Printre ramuri ploaia pică, —
Nici o creangă nu tresare,
Nici un zbor de păsărică.
Numai ferigele ude,
Putregaiul și bureții
Își trimit miresme crude
În desimea groasă-a ceții.
Trunchiuri strâmbe, răsturnate
Scorburile și buștenii

Cu-a lor cioturi, pe-nserate
Umplu codrii de vedenii.

Sihla neagră se-nfioară.
Speriat, dintr-un hățiș
Pui sfios de căprioară
A ieșit la luminiș...
Cu blănița zgribulită
Stă și-ascultă nemișcat...
Vremea pare-ncremenită...
Brazii fruntea și-au plecat,
Spăimântați, ca pentru rugă:
Colo-n fundul curmăturii,
Dormitând pe-o buturugă
S-a ivit Muma-Pădurii...
Dar nu-i nimeni să-i zărească
Trupul hâd și deșirat,
Fața galbenă de iască,
Nasul — ciot de brad uscat.
Nici nu vede, nici n-aude,
Doar își scutură pe-o mână
Părul ei de vreascuri ude,
Fruntea plină de țărână.
Și cum stă cu ceața-n spate
Istovită lângă trunchi,
Rădăcini și crengi uscate
Îi atârnă pe genunchi.
Negurile-i sug puterea.
Ochii-i nemișcați și suri
Cheamă noaptea și tăcerea
Din adâncuri de păduri...

III

Și se duc pe nesimțite
Nopți pustii și zile reci,
Cum s-adună, putrezite,
Frunze moarte pe poteci.
Colo sus, culcat pe-o rână,
Stă Negoiul mohorât
Cu-a lui negură bătrână
Care-i ține de urât.
Fulgii-ncep apoi să cadă.
Firea-și doarme somnul ei
Amorțită sub zăpadă...

Iar târziu, la Sfântu-Andrei,
Când cobori de la povarnă
Printre plopi subțiri și rari,
În senină zi de iarnă
Vezi departe munții mari
Cum își zugrăvesc în soare
Piscuri vinete spre cer,
Povârnișuri sclipitoare,
Brazi împodobiți de ger,
Atârnând ca niște salbe
Pe grumajii lor de stânci,
Peste plaiurile albe
Și prăpăstiile-adânci.

PASTEL

Din asfințit, de peste munte,
Răsfrângeri roșii de amurg
Se sfarmă-n licăriri mărunte
Și-n Dunărea umbrită curg.

Dar unda tulbure le-ngroapă
Când, sub răchitele din vale,
De-abia mai tremură pe apă
Ca niște coji de portocale.

Acolo jos, peste cununa
Întunecatului boschet,
Sclipește-n aer semiluna
Din vârful unui minaret.

Și parcă zugrăvit anume,
Își culcă umbra până-n mal
Ostrovul izolat de lume
Ca un castel medieval.

El pare-o navă fermecată
Ce-a ancorat aici, sub munte,
Minune îndelung visată
De valul Dunării cărunte!

A așteptat în nopți senine
Strălucitoarea dimineață,
Când din adâncul apei line
S-a ridicat la suprafață

Ca o grădină plutitoare
Cu pomi și păsări împreună,
Cu florile-i ce râd în soare
Și noaptea tremură sub lună.

RAPSODII DE VARĂ

I

Cine-ar putea să spună
Câți secoli au trecut
De-o lună,
De când nu te-am văzut?...

Salcâmii plini de floare
Se uită lung spre sat,
Și-n soare
Frunzișul legănat

Le-atârnă ca o barbă...
Acolo mi-am găsit
În iarbă
Refugiul favorit.

Acolo, ca-ntr-un templu,
De-atâtea dimineți
Contemplu
O tufă de scaieți.

Pe când departe-n zare,
Mirat ca un copil,
Răsare
Un astru inutil...

II

Iubito, fără tine
Începe-o nouă zi...
          Dar cine
Le poate socoti?

Că zilele-n restriște
Se-nalță și apun
          Ca niște
Baloane de săpun...

Cu mâinile sub tâmplă
Cum stau așa culcat,
          Se-ntâmplă
Un fenomen ciudat:

Privirea mea distrată
Prin negre rămuriști
          Mi-arată
Doi ochi adânci și triști

Și-n orice strop de rouă
Văd două brațe, mici
          Ca două
Picioare de furnici.

Dar dacă o lăcustă,
Din verdele talaz,
          Robustă
Îmi sare pe obraz, —

Din ochii mei dispare
Mirajul interpus,

Pe care
L-am zugrăvit mai sus,

Și-n ochii mei deodată,
Ca-n alte dimineți,
S-arată
O tufă de scaieți...

III

Acum natura-ncepe
Cu tainicul ei glas
Din stepe
Să cânte-ncet pe nas.

Prin ierburile crude,
Sub cerul fără fund,
S-aude
Un bâzâit profund

Și până la amiază
Pământul încropit
Vibrează
Adânc și liniștit.

Sunt gâze și gângănii
Ce sar și fac mereu
Mătănii
Când trec prin dreptul meu,

Și-mpreunându-și zborul,
În ierburi își ascund
Amorul
Multiplu și fecund.

IV

Și-n vremea asta, oare,
Când eu visez mereu
La soare —
Ce face dorul meu?

Iubirea mea nebună,
De-abia trezită-n zori,
Adună
Mănunchiuri mari de flori.

Se-ntreabă — ce să facă?
Și făr-a pregeta,
Ea pleacă
Întins, la casa ta.

Și nici nu bagi de seamă
Cum pasu-i furișat
Cu teamă
S-apropie de pat,

Ci doar treasari deodată
Și parcă-ți pare rău.
Mirată,
Te uiți în jurul tău...

Iar ea-ntr-un suflet vine
Cu părul desfăcut
La mine,
Să-mi spuie ce-a făcut...

Așa, spre zarea largă,
Pe zi de-atâtea ori

Aleargă
Pe drumuri lungi de flori.

V

Târziu, când peste lanuri
Coboară spre câmpii
Noianuri
De umbre argintii;

Când luminosul crainic,
Luceafărul stingher
Și tainic
S-aprinde iar pe cer

Și cu lumina nouă
Sclipește ca un strop
De rouă
Pe vârful unui plop,

Iubirea mea fugară
De-abia s-a liniștit,
Și-afară,
Ca un copul trudit,

Pe-un maldăr de sulfine,
Cu cel din urmă gând
La tine,
Adoarme suspinând.

BROAȘTELE

Am ascultat din umbră cântarea lor înaltă.
Buchetele de trestii dormeau cu foșnet lin.
Era o lună plină în fiecare baltă,
Și-n fiecare undă o piatră de rubin.

Iar nuferii, pe care lianele-i dezgroapă
Când i-a-nchegat în tremur lumina unui val,
Păreau luceferi galbeni, căzuți adânc în apă
Să-nsemne calea lunii spre-ntunecatul mal.

Ostroave mari de umbră închipuiau corăbii,
Iar papura, mișcată în treacăt de zefiri,
Nălța mănunchi în aer tremurătoare săbii,
Prin pânza de lumină a undelor subțiri.

Și broaștele semețe cântau cu glasuri multe
Pe când, din înălțime, privindu-și fața-n lac,
Un nour singuratic stătea uimit s-asculte
Cum bat ca toaca toate și-o clipă toate tac.

Se ridicau departe prelungi bătăi din palme
Și note-adânci de flaut ieșeau de jos, din stuh.
Părea că lapidează tăcerea nopții calme
O grindină de note zvârlite în văzduh.

Și cum deasupra apei s-amestecau întruna
Umplând singurătatea de freamăt viu, părea
Că toate laolaltă apostrofează luna.
Că fiecare broască se ceartă cu o stea.

Erau ocări în larma lunaticei orchestre
Și rugă arzătoare în tainicul ei zvon.
Spuneau Nemărginirii durerile terestre
Cu imnul lor zadarnic, solemn și monoton…

Cum le-ascultam din umbră acvatica fanfară,
Sub cerul vast al nopții cu ele-am retrăit
O noapte luminoasă din era terțiară.
Nefericit și singur ca primul troglodit.

ACCELERATUL

Peste fagi cu vârfuri sure
A căzut amurgul rece.
Înserarea mută trece
Furișată prin pădure.
Spre apus abia s-arată
Printre crengi, întunecată,
O văpaie de rubin…
Din frunzișurile grele
De-nnoptare, tot mai vin
Glasuri mici de păsărele…
Reci și palide-n senin
Se ivesc deasupra stele.

*

Și deodată, dintre dealuri
Se desprinde larg un zvon
Depărtat și monoton,
Ca un murmur lung de ape
Revărsate peste maluri…

Crește-n luncă, mai aproape,
Umple văile vecine
De răsunet mare...
Vine!...

Fulger negru... trăsnet lung
Dus pe aripi de furtună,
Zguduind pământul tună,
Zările de-abia-i ajung...
Parcă zboară,
Parcă-noată.
Scuipă foc, înghite drum,
Și-ntr-un valvârtej de fum
Taie-n lung pădurea toată...

A trecut...
Dinspre câmpie,
Vuiet greu de fierărie
Se destramă în tăcere...
Scade-n depărtare...
Piere...

*

Iar în urmă-i, din tufișuri,
De prin tainice-ascunzișuri,
Se ivesc pe jumătate
Păsărele ciufulite,
Alarmate
Și-ngrozite:
Cine-i?... Ce-i?... Ce-a fost pe-aici?...
Ciripesc cu glasuri mici
Cinteze și pitulici.

Doar un pui de pițigoi,
Într-un vârf de fag pitic,
Stă cu penele vulvoi
Și făcând pe supăratul:
— Ce să fie? Nu-i nimic.
A trecut Acceleratul...

SFÂRȘIT DE VARĂ

Dacă liniștea pădurii adormite
Nici o veste de-altădată nu-ți trimite
Și pe freamăte pornite de departe
Nu te-ajunge glas de dincolo de moarte,
Vin' cu mine să ne pierdem în zadar
Printre galbenele rariști de stejar,
Cu sfioase campanule și sulfine,
Pe cărări pe unde nimeni nu mai vine.

Dulce zumzet somnoros și ireal
Să ne cheme spre poienile din deal.
Taina liniștii înalte să ne fure
Prin cotite luminișuri de pădure
Și la umbră să ne-mbie mai târziu
O clopotniță de aur străveziu,
Legănând deasupra creștetelor noastre
Licuricii înălțimilor albastre...

Fără gânduri, ca-ntr-un somn abia deschis,
Să trăim în clipe lungi același vis.
Foi uscate-n jurul tău să cadă rar,
La ureche să-ți descânte un bondar

Și cum stai cu ochii-nchiși pe jumătate,
Soare galben printre ramuri nemișcate
Să-ți învăluie-n tăcere și-n lumină
Fruntea mică de domniță bizantină.

*

Iar la-ntoarcere, să trecem prin pășuni
Și prin funduri de livadă cu aluni,
Printre garduri fumurii și solitare
Ce se uită-n urma noastră cu mirare...
Și din treacăt, ici și colo, să culegi
Sânziene cu tulpinele întregi,
Margarete, scânteioare și aglice,
Un buchet de flori orfane și calice,
Lung în coadă și ghimpos și cu țărână.
La plecare să-l ții falnic într-o mână,
Dar cu vremea, desfoiat, să-ți pară greu
Și la urmă să mi-l dai să-l duc tot eu...

O șopârlă pe cărare, lângă noi,
Speriată să foșnească dintre foi
Și să stea, să vă uitați o dată bine,
De departe, tu la ea și ea la tine,
Tu de sus și ea din pietrele fierbinți,
Amândouă serioase și cuminți.

Mai încolo o crenguță de mălin
Ori un ghimpe să te-ntârzie puțin
Și — purtând de-a lungul văilor prin țară
Vestea nouă a sfârșitului de vară,

CUPRINS

Flutur mic, într-o lucire de-asfințit,
Să ne-ntâmpine din țarină grăbit,
Cu rugină pe albastre aripioare
Ca o veștedă petală de cicoare.

RAPSODII DE TOAMNĂ

I

A trecut întâi o boare
Pe deasupra viilor,
Și-a furat de prin ponoare
Puful păpădiilor.

Cu acorduri lungi de liră
I-au răspuns fânețele.
Toate florile șoptiră,
Întorcându-și fețele.

Un salcâm privi spre munte
Mândru ca o flamură.
Solzii frunzelor mărunte
S-au zburlit pe-o ramură.

Mai târziu, o coțofană
Fără ocupație
A adus o veste-n goană
Și-a făcut senzație:

Cică-n munte, la povarnă,
Plopii și răsurile

Spun că vine-un vânt de iarnă
Răscolind pădurile.

Și-auzind din depărtare
Vocea lui tiranică,
Toți ciulinii pe cărare
Fug cuprinși de panică...

Zvonul prin livezi coboară.
Colo jos, pe mlaștină.
S-a-ntâlnit un pui de cioară
C-un bâtlan de baștină

Și din treacăt îi aruncă
Altă veste stranie,
C-au pornit-o peste luncă
Frunzele-n bejanie!

II

Într-o clipă, alarmate,
Ies din șanțuri vrăbiile.
Papura pe lac se zbate
Legănându-și săbiile.

Un lăstun, în frac, apare
Sus pe-un vârf de trestie
Ca să ție-o cuvântare
În această chestie.

Dar broscoii din răstoacă
Îl insultă-n pauze
Și din papură-l provoacă
Cu prelungi aplauze.

Lișițele-ncep să strige
Ca de mama focului.
Cocostârci, pe catalige,
Vin la fața locului.

Un țânțar, nervos și foarte
Slab de constituție,
În zadar vrea să ia parte
Și el la discuție.

Când deodată un erete,
Polițai din naștere,
Peste baltă și boschete
Vine-n recunoaștere

Cu poruncă de la centru
Contra vinovatului,
Ca să-l aresteze pentru
Siguranța statului...

De emoție, în surdină,
Sub un snop de bozie,
O păstaie de sulcină
A făcut explozie.

III

Florile-n grădini s-agită.
Peste straturi, dalia,
Ca o doamnă din elită
Își îndreaptă talia.

Trei petunii subțirele,
Farmec dând regretelor,

Stau de vorbă între ele:
„Ce ne facem, fetelor?...“

Floarea-soarelui, bătrână,
De pe-acum se sperie
C-au să-i cadă în țărână
Dinții, de mizerie.

Și cu galbena ei zdreanță
Stă-n lumina matură,
Ca un talger de balanță
Aplecat pe-o latură...

Între gâze, fără frică
Se re-ncep idilele.
Doar o gărgăriță mică,
Blestemându-și zilele,

Necăjită cere sfatul
Unei molii tinere,
Că i-a dispărut bărbatul
În costum de ginere.

Împrejur îi cântă-n șagă
Greierii din flaute.
„Uf, ce lume, soro dragă!“
Unde să-l mai caute?

L-a găsit sub trei grăunțe
Mort de inaniție.
Și-acum pleacă să anunțe
Cazul la poliție.

IV

Buruienile-ngrozite
De-așa vremi protivnice
Se vorbiră pe șoptite
Să se facă schivnice.

Și cum știe-o rugăciune
Doamna măsălariță,
Tot soborul îi propune
S-o aleagă stariță.

Numai colo sus, prin vie,
Rumenele lobode
Vor de-acuma-n văduvie
Să trăiască slobode.

Vezi! de-aceea mătrăguna
A-nvățat un brusture
Să le spuie-n față una
Care să le usture!...

Jos, pe-un vârf de campanulă
Pururea-n vibrație,
Și-a oprit o libelulă
Zborul plin de grație.

Mic, cu solzi ca de balaur,
Trupu-i fin se clatină,
Giuvaer de smalț și aur
Cu sclipiri de platină.

V

Dar deodată, pe coline
Scade animația...
De mirare parcă-și ține
Vântul respirația.

Zboară vești contradictorii,
Se-ntretaie știrile...
Ce e?... Ce e?... Spre podgorii
Toți întorc privirile.

Iat-o!... Sus în deal, la strungă,
Așternând pământului
Haina ei cu trenă lungă
De culoarea vântului,

S-a ivit pe culme Toamna,
Zâna melopeelor,
Spaima florilor și Doamna
Cucurbitaceelor...

Lung își flutură spre vale,
Ca-ntr-un nimb de glorie,
Peste șolduri triumfale
Haina iluzorie.

Apoi pleacă mai departe
Pustiind cărările,
Cu alai de frunze moarte
Să colinde zările.
. . . .
. . . .

Gâze, flori întârziate!
Muza mea satirică
V-a-nchinat de drag la toate
Câte-o strofă lirică.

Dar când știu c-o să vă-nghețe
Iarna mizerabilă,
Mă cuprinde o tristețe
Iremediabilă...

BALADA UNUI GREIER MIC

Peste dealuri zgribulite,
Peste țarini zdrențuite,
A venit așa, deodată,
Toamna cea întunecată.

Lungă, slabă și zăludă,
Botezând natura udă
C-un mănunchi de ciumafai, —
Când se scutură de ciudă,
Împrejurul ei departe
Risipește-n evantai
    Ploi mărunte,
    Frunze moarte,
    Stropi de tină,
        Guturai...

Și cum vine de la munte,
    Blestemând
    Și lăcrimând,
Toți ciulinii de pe vale

Se pitesc prin văgăuni,
Iar măceșii de pe câmpuri
O întâmpină în cale
Cu grăbite plecăciuni...

Doar pe coastă, la urcuș,
Din căsuța lui de humă
A ieșit un greieruș,
Negru, mic, muiat în tuș
Și pe-aripi pudrat cu brumă:
        — Cri-cri-cri,
        Toamnă gri,
Nu credeam c-o să mai vii
Înainte de Crăciun,
Că puteam și eu s-adun
O grăunță cât de mică,
Ca să nu cer împrumut
La vecina mea furnică,
Fi'ndcă nu-mi dă niciodată,
Și-apoi umple lumea toată
Că m-am dus și i-am cerut...
        Dar de-acuș,
Zise el cu glas sfârșit
Ridicând un piciorуș,
Dar de-acuș s-a isprăvit...

        Cri-cri-cri,
        Toamnă gri,
Tare-s mic și necăjit!

CATRENE

„N-o să mai iubesc“, zisese
Biată-mi inimă naivă,
Dar văzându-te pe tine,
A căzut în recidivă.

*

Supărările iubirii
Sunt ca ploile cu soare:
Repezi, dar cu cât mai repezi
Cu atât mai trecătore.

*

Musafiri la mine-acasă,
Fără să-i poftesc vreodată,
Am un șoarec, doi păinjeni
Și, din când în când, o fată.

*

La fereastra ta-mi zâmbiră
Toate florile din glastră,
Numai floarea cea mai dulce
A fugit de la fereastră.

*

Cum pierzi noaptea cu cititul!
Am trecut din întâmplare
Și-mi venea, așa, să intru
Și să suflu-n lumânare…

*

Zici că la război, iubito,
Vii cu mine fără preget…

O, dar cum plângeai asară,
Când te-ai înțepat la deget!

*

Greu mi-i, dragă, fără tine
Și te chem de-atâtea ori, —
Nu din zori și până-n sară,
Cât din sară până-n zori...

*

Multe-i spun când nu m-ascultă,
Dar tresar și tac din gură
Când, c-un zâmbet, își ridică
Ochii de pe cusătură.

*

Ochii negri, fața albă
Păr întunecat și mare,
Inima — un sloi de gheață.
Alte semnalmente: n-are.

*

Draga mea, fără cuvinte,
Doar din ochi pricepe toate.
Numai cât mă uit la dânsa
Și-mi răspunde: „Nu se poate!“

*

„Toate-s vechi“, a zis poetul...
Chiar și cântecul acesta
A mai fost, odinioară,
Publicat în *Zend-Avesta*.

MANON ȘI DES GRIEUX

Ea-și pune voalul cu mișcări discrete.
El stă cuprins de-o presimțire gravă.
Cerșindu-i mut o clipă de zăbavă.
Sărută brațul zâmbitoarei fete.

— Sunt trist, Manon: mi-e inima bolnavă...
Atât șopti, cu fața la perete,
Căci se temea acum să nu-l îmbete
Amețitoarea ochilor otravă.

Și ea s-a dus... În clipa asta mare
I-a aruncat din prag o sărutare
Și n-a-nțeles durerea-i fără nume...

O, tu cea mai nebună dintre toate,
Manon, Manon! de ce-ai lăsat pe lume
Atâtea zeci de mii de strănepoate!...

BALADA CHIRIAȘULUI GRĂBIT

Trec anii, trec lunile-n goană
Și-n zbor săptămânile trec.
Rămâi sănătoasă, cucoană,
Că-mi iau geamantanul și plec!

Eu nu știu limanul spre care
Pornesc cu bagajul acum,
Ce demon mă pune-n mișcare,
Ce taină mă-ndeamnă la drum.

Dar simt că m-apasă pereții, —
Eu sunt chiriaș trecător:
În scurtul popas al vieții
Vreau multe scimbări de decor.

Am stat la mansardă o lună.
De-acolo, de sus, de la geam,
Și ziua și noaptea pe lună
Priveam ca la teatru, madam!
Când luna-mi venea la fereastră,
Orașul părea că mă cheamă
Să-i văd în lumină albastră
Fantastica lui panoramă...
Mai sus, într-o cameră mică,
Făceau împreună menaj
Un moș, un actor și-o pisică.
Iar dincolo, jos, la etaj —
O damă cu vizite multe
Și-alături de ea un burlac,
Un demon serios de la Culte
Cu cioc și cu ghete de lac.
De-acolo, pe-o vreme ploioasă,
Mi-am pus geamantanu-n tramvai
Și-abia am ajuns pân-acasă:
Pe Berzei, la conu Mihai.

Țin minte și-acuma grădina,
Fersetrele unse cu var...
În față sta coana Irina
Și-n curte, un fost arhivar.
Vedeai răsărind laolaltă,
Un colț luminos de ietac,

Pridvorul cu iederă naltă
Și flori zâmbitoare-n cerdac...
Pe-atunci înflorea liliacul
Și noaptea cădea parfumată
Umplând de miresme cerdacul, —
Și-avea arhivarul o fată...
Stam ceasuri întregi sub umbrarul
De flori, așteptând neclintit
(C-avea obicei arhivarul
Să sforăie noaptea cumplit).
Târziu, când se da la o parte
Perdeaua, părea că visez...
Și iar am plecat mai departe,
De teamă să nu mă fixez.

Străine priveliști fugare!
Voi nu știți că-n inimă port
O dulce mireasmă de floare,
Parfumul trecutului mort...

Și-am stat la un unchi, pe Romană,
Țiu minte... dar unde n-am stat?
La domnul Manuc, o persoană
Cu nasul puțin coroiat;
La doamna Mary, pe Regală
(O, cum mă ruga să nu plec!
Mi-a scris chiar o carte poștală);
Pe strada Unirii la Șbeck;
Pe Grant, lângă birtul lui Sbierea;
Pe Witing, pe Tei la Confort, —
M-a dus pretutindeni puterea
Aceluiași tainic resort.

C-așa mi-e viața — o goană,
Și astfel durerile trec...

Rămâi sănătoasă, cucoană,
Că-mi iau geamantanul și plec!

NOAPTE DE MAI

Sărman cizmar!
Ce demon te-a ursit să stai
Pe trepiedul tău barbar,
În noaptea limpede de mai?...

O șoaptă prinde să-nfioare
Umila ta singurătate.
Prelung și rar, în depărtare
Un clopot miezul nopții bate.
Coboară vremea ca o apă
Nestăvilită-n lunga-i cale,
Și fiecare ceas îngroapă
Comoara tinereții tale.
Ca niște ritmice ciocane
Răsună pașii pe asfalt:
Sunt ghete mari „americane“
Și ghete mici cu tocul nalt...
Acum odaia-ți pare mică.
Te uiți cu silă împrejur...
Un fum subțire se ridică
Din lampa ta cu abajur...
Și iată, ca-n atâtea rânduri,
Ai devenit sentimental,

Privind cu ochii duși pe gânduri
Pantoful delicat de bal.
În căptușala-i de mătasă
Te-ndeamnă visul tău curat
Să pui o formă grațioasă
De piciorus aristocrat...

. . . .

O vezi la bal... așa, înaltă
Și elegantă ca o floare...
În ploaie de *confetti* saltă
Perechile dănțuitoare...
Și visul tău acum te-arată
Frumos ca un locotenent,
Când vii în fața ei deodată
Și-i faci ușor un compliment:
— Dansați cu mine, domnișoară?
— Mersi! răspunde ea încet...
Și-n luxul care vă-nconjoară,
O strângi la pieptul tău, discret.
Te prinde redingota bine.
Sunt mândre ghetele de lac:
Zâmbești, încrezător în tine...
Apoi, când muzicile tac,
La braț vă strecurați afară,
Prin parcul liniștit să stai
Cu ea, pe-o bancă solitară,
În noaptea tainică de mai...
Și-ți tremură deodată mâna
Când te gândești c-ai săruta,
În raza lunii, pe stăpâna
Pantofului din mâna ta.

O, mâna ta rudimentară,
Cu piele aspră, de toval!...
Acum în pieptul tău coboară
Revolta caldă, ca un val.
Alungi vedeniile triste
Din lumea celor fericiți,
Și mii de gânduri anarhiste
S-aprind în ochii tăi trudiți.
O, cum ai răscula norodul,
„Sărmana plebe care-asudă“, —
Ai da nebun cu calapodul
În rânduiala asta crudă!
Va trebui să vie-odată
Acel feeric viitor...
Și-n mintea ta înfierbântată,
Te vezi deodată orator:
Înflăcărat rostești tirade,
Pornești mulțimea după tine.
Se-nalță mii de baricade
Și cad palatele-n ruine.
Tu vezi în noapte mii de torții,
„Femei cu părul despletit“,
Prin aer trece duhul morții
Și-al răzbunării vânt cumplit!...

Dar până-atunci, la judecată,
Pe trepiedul tău barbar,
Cu fruntea-n mână rezemată
Ai adormit...
Sărman cizmar!

CUPRINS

NOAPTE DE IARNĂ

Cad din cer mărgăritare
Pe orașul adormit...

Plopii, umbre solitare
În văzduhul neclintit,
Visători ca amorezii
Stau de veghe la fereastră,
Și pe marmura zăpezii
Culcă umbra lor albastră.

Iarna!... Iarna tristă-mbracă
Streșinile somnoroase,
Pune văl de promoroacă
Peste pomi și peste case.
Scoate-o lume ca din basme
În lumini de felinare —
Umple noaptea de fantasme
Neclintite și bizare.
Din ogeagul de cărbune
Face albă colonadă
Și pe trunchiuri negre pune
Capiteluri de zăpadă,
Iar prin crengile cochete
Flori de marmură anină, —
O ghirlandă de buchete
Care tremură-n lumină.
Reci podoabe-n ramuri goale
Plouă fără să le scuturi,
Ici, risipă de petale,
Colo, roi ușor de fluturi...

*

Și din valul de zăpadă,
Ca o mută arătare
Legănându-se pe stradă,
Un drumeț ciudat răsare...
Vine cu popasuri multe,
Face-n calea lui mătănii.
Câte-odată stă s-asculte
Clopoțeii de la sănii.
Alteori uimit tresare,
Dă din mâini șoptind grăbit —
Parcă spune-o taină mare
Unui soț închipuit...
Ca o umbră din poveste
Se strecoară-ncet, și iar
Stă deodată fără veste
Rezemat de-un felinar.

Fața lui se lămurește, —
Pare-nduioșat acum...
Visător și lung privește
Casele de peste drum:
Poartă mică... pomi în floare...
O fereastră luminată...
Streșini albe de ninsoare...
Toate-i par ca *altădată!*
Și păreri de rău trecute
Cad pe inima-i trudită,
Ca un stol de păsări mute
Pe-o grădină părăsită:

„Bulgăraș de gheață rece,
Iarna vine, vara trece
Și n-am cu cine-mi petrece...
Bulgăraș topit în foc,
Dacă n-am avut noroc!
Dacă n-am avut noroc...“

Glasul, înecat, se curmă.
Omul, șovăind în stradă,
Pleacă iar, lăsând în urmă
Pete negre pe zăpadă.

SINGURI

Dormi!... Un val de aer umed am adus cu mine-n casă.
Tremurând s-a stins văpaia lumânării de pe masă,
Iar acuma numai ochiul de jăratic din cămin
Licărește-n umbra dulce, ca o piatră de rubin.

Bate vânt cu ploaie-n geamuri
Și e noapte neagră-afară...
Plânsul streșinii suspină ca un cântec de vioară
Monoton, șoptind povestea unei vremi de mult uitate...
Nici o rază nu pătrunde prin perdelele lăsate.

Ci-ntunericul prieten stăpânind până departe,
Și de oameni și de patimi fericirea ne-o desparte.
Singur eu veghez în noapte,
Ploaia cântă tot mai tare...
Și m-apropii, ochii negri să-i deschid cu-o sărutare.

CUPRINS

ÎN DRUM

Peste firea mută doarme
Cerul plin de stele.
Patru plopi ascund în umbră
Casa dragii mele.

Dar mi-a fost pesemne calea
De-un dușman ursită:
Am găsit lumina stinsă,
Ușa zăvorită...

De trei nopți aceeași cale
Bate călătorul.
Cine n-are dor pe vale
Nu-mi cunoaște dorul.

Gânduri triste, mâine sară
Viu în ciuda voastră, —
Și de-o fi zăvor la ușă
Intru pe fereastră!

NOAPTE DE TOAMNĂ

Murmur lung de streșini, risipite șoapte
Cresc de pretutindeni și se pierd în noapte.
Rareori prin storuri o lumină scapă
De-mi aprinde-n cale reci oglinzi de apă
Și-mi trimite-n față raza ei răsfrântă...

Ploaia bate-n geamuri, streșinile cântă.

Dar treptat, cu larmă potolită scade
Cântecul acestui tremur de cascade.
Tot mai des în preajmă umbre vii răsar,
Ploaia peste case pică tot mai rar
Și-n grămezi de neguri apele se strâng...
Lumea-ntreagă doarme, streșinile plâng.

Până când o rază de argint în zare,
Lămurind pe boltă straturi de ninsoare,
Lin desface umbra și de crengi anină
Scânteieri albastre, boabe de lumină.
Iar acum din taina cerului deschis,
Peste firea mută cad lumini de vis
Și-n troiene albe norii se desfac...

Dar când iese luna, streșinile tac.

*

Dormi, iubire dulce!...
Numai eu întârziu, singur pe cărare,
Farmecul acestei clipe călătoare...
Gândurile mele vin să te deștepte,
Din pridvorul tainic să cobori pe trepte.
Să cobori în toamna limpede și rece
Și, visând cu mine clipa care trece,
Să-mi sporești tristețea ceasului târziu
Când, străin de tine, sufletu-mi pustiu
Va porni zadarnic, rătăcind pe drum,
Să sărute urma pașilor de-acum.

ROMANȚĂ

O, vis al iubirii trecute!
Sunt singur — omătul târziu
Pătează aleile mute
Și parcul e încă pustiu.

Văd iarăși castanii și plopii.
Prin ramuri suspine străbat.
Acum cu sfială m-apropii
De banca pe care ai stat.

Și pieptul începe să-mi bată.
De sus fluturând a căzut
Pe bancă o foaie uscată,
O frunză din anul trecut...

PĂINJINIȘ

În plasa gândurilor mele de lumină
Ți-am prins imaginea: o viespe
Subțire-n mijloc, ageră și fină.

O adiere poate s-o desprindă
Din luminosul ei hamac.
Să cadă ca o floare pe fața unui lac,
Să-i tulbure metalica oglindă...

E seară... Plopii înșirați în zare
Se sting departe —
Văpăi de umbră, facle funerare
La căpătâiul zilei moarte...

De ce să-mi stai zadarnic împotrivă?
Rămâi a mea…
O, nu te zbate, dulcea mea captivă, —
Rețeaua fină s-ar cutremura
Și fiecare fir întins prea tare
Mă doare…

Că le-am urzit — păianjen solitar —
Nu din argintul razelor de lună,
Ci din fiorul unui vis bizar
Pe care Noaptea mi-l aduce-n dar
Ca să-l trăim o clipă împreună…

EPILOG

Lângă țărmul tristei mări
M-am oprit pe-o stâncă.
Apa tremură spre zări,
Verde și adâncă.

Sufletu-mi, împovărat
De-o iubire moartă,
Se ridică ne-mpăcat
Și cu el o poartă,

Cum își duce greu în zbor
Vulturul de mare,
Peste valuri călător,
Prada moartă-n gheare…

CUPRINS

DISTIH EROIC

Plop tânăr, încrustat în miezul verii,
Cu ramuri vii și frunză sclipitoare,
Când râul vântului te scaldă,
Învață-mă să râd ca tine-n soare,
Să-i sorb lumina caldă.

*

Plop negru, încrustat în ger
Și-ncremenit sub lună
Cu rămuriș de zgură și de fier...
Învață-mă să uit lumina verii
Și-n câmp silhui
Să dau tristețea mea tăcerii
Și gândurile mele nimănui...

INFERNUL

Stanțe apocrife la *Divina Comedie*

I

„Allor si mosse, ed io gli tenni dietro.“[1]

Dante

... Trudit apoi, m-am așezat pe-o stâncă.
La capătul călătoriei mele
Se deschidea prăpastie adâncă.

[1] „Atunci el porni și eu îl urmai“ (*Infernul*, Cântul I).

Și străbătând a norilor perdele
Cu-nveninate ace de lumină,
Sclipeau în întuneric șapte stele.

Eu le simțeam arsura pe retină
Și-n van mă apăram, cu fața-ntoarsă,
De raza lor caustică și fină.

Simții atunci că-n juru-mi se revarsă
Un pal amurg ce umple de-ntristare
Văzduhul mirosind a piatră arsă.

Și-n aburi de pucioasă, pe cărare,
Văzui venind spre mine fără grabă
Un om cu nasul dezolat și mare.

Părea că Cerul pe figura-i slabă
A pus stigmatul dragostei și-al urii,
Eternizând profilul lui de babă:

Tristețe-amară-n colțurile gurii,
O frunte devastată de furtună
Și de-ale vremii nobile injurii.

Purta pe cap o veștedă cunună
Și-n ochii lui părea că, deopotrivă,
Melancolia lumii-ntregi s-adună.

Așa, din vasta vremii perspectivă,
El cobora-n tăcere către mine,
Ținând în gol privirea-i corosivă.

— De unde vii și cine ești, străine?
L-am întrebat, abia șoptind cuvântul.
— Eu viu de unde nimeni nu mai vine...

De șase veacuri m-a-nghițit pământul.
Viața-mi dete vitrega Firenze,
Și la Ravena mi-am găsit mormântul.

Poet am fost și-n libere cadențe
Cântai Amorul ce-mi robi toți anii,
Din pragul tristei mele-adolescențe.

Dar vrând să-mpac a' patriei zâzanii,
Mărunte intrigi, lupte intestine,
Cu ură grea m-au prigonit dușmanii.

În crud exil, pribeag prin țări străine,
Visai atunci o vastă trilogie
Pe care-am prins-o-n șiruri de terține

Săpate în granit pe veșnicie;
Și ca o răzbunare milenară
Am publicat *Divina Comedie.*

Un op, pe care anii-l îngropară
Sub comentarii sterpe și pedante,
Ce-mi fac contemporanii de ocară...

— Cum, tu, ești tu nefericitul Dante,
Cel care-a Morții jalnice mistere
Le-a evocat în rapsodii vibrante?

Nu pot, Maestre, nici n-am precădere
Să te slăvesc așa cum se cuvine!...
Dar mult aș vrea, spre umedele sfere,

În patria eternelor suspine
Să mă conduci, precum odinioară
Virgiliu te-a călăuzit pe tine.

El, mie: — Oare, crezi că tot ce zboară,
Cum zice un adagiu, — se mănâncă?
Fiindc-ai scris o cronică ușoară,

Nici superficială, nici adâncă,
Vrei să-ți servesc acum de cicerone?...
— Nici tu, Maestre, nu scriseseși încă

La început, decât vreo cinci *Canzone*,
O carte plină de elucubrații
Și câteva sonete monotone.

Dar lui Virgiliu i-ai intrat în grații
(Adăugai, văzându-l că rezistă), —
El se purta mai bine cu confrații...

— Epoca voastră materialistă
Mi-a zdruncinat credința de-altădată, —
O-ntoarse el. Infernul nu există,

Sau cel puțin eu unul niciodată
Nu l-am văzut decât cu ochii minții,
Orbit de-o superstiție uzată.

Eu, lui: — Acestea-s roadele Științei!
Concepția lui Strauss și-a lui Nietzsche,
De care mi s-au strepezit toți dinții!

Dar cel puțin te-ai întrebat ce-ar zice
În clipa asta, dacă fără veste
Te-ar auzi divina Beatrice?

El mi-a răspuns placid: — Amorul este
Un *ce* banal, prin care Firea drege
A Nimicirii opere funeste;

Un van instinct, de sub a cărui lege
Nici microorganismele nu scapă.
Eu, lui: — Atât? El, mie: — Se-nțelege!...

Văzui atunci în liniște cum crapă
A stâncilor întunecate blocuri
Și trec plutind pe-a nopții neagră apă.

Fantome prinse-n diafane jocuri
Călcau mărunt văzduhul, fără tropot,
Ca cei ce poartă cauciuc la tocuri.

Apoi un sunet depărtat de clopot
Păru că bate-n aer *tarantella*
Și ploaia se porni cu grabnic ropot.

Înfricoșat de freamătul acela
Ce se-nălța vuind în vijelie,
Am zis: — Maestre, să deschid umbrela?

N-aș vrea să facem hidroterapie.
La anii tăi, o gripă subversivă
Îți poate-aduce vreo pneumonie.

— Eu nu mă tem de moarte, dimpotrivă,
Răspunse el, — când ai murit o dată
E foarte greu să cazi în recidivă...

Această vorbă îmi păru ciudată.
Cuprins de-un fel de vagă presimțire,
Pândii pe-ascuns figura-i nemișcată.

— Nu m-ai luat cumva c-un plan subțire
Mai adineaori când ziceai, Magistre,
Că Iadul nu-i decât o-nchipuire?

El, mie: — Văd din vorbele-ți sinistre
Că-n orice caz, Infernul pentru tine
Își va deschide negrele registre.

Destul am încercat a-ți face bine.
Ca să te vindeci pentru totdeauna,
Ridică-te și vino după mine...

Cu fulgere verzui creștea furtuna.
Rostind aceste nobile cuvinte
Prin care și-a răscumpărat minciuna,

Maestrul a pornit-o înainte,
Pe când, sub cer de zgură și aramă,
Eu mă țineam în urma lui cuminte

Precum se ține puiul după mamă.

II

„...E caddi comme corpo morto cade."[1]

Dante

„Pe-aici se intră-n brațele durerii,
Pe-aici se intră-n bezna subterană,
Precum afirmă Dante Alighieri.

M-a conceput o-nchipuire vană,
Un rafinat instinct de răzbunare,
Dar m-a-ntrecut mizeria umană.

Zadarnică e orice protestare.
Voi, cei ce-n lume ați comis păcate,
Lăsați-vă năravul la intrare."

Aceste vorbe, oarecum ciudate,
Citindu-le cu jumătate gură
Deasupra unei porți dărăpănate,

Am zis: — Intrarea pare cam obscură...
N-ar fi prudent să renunțăm, Maestre?
Căci la un caz cumva de-ncurcătură,

Nu văd nici uși deschise, nici ferestre
Pe unde teafăr să purced afară,
Utilizând resursele-mi pedestre...

El mi-a răspuns cu voce funerară:
— De ce te porți acum ca fariseii,
Au vrei să-mi faci fantoma de ocară?

[1] „Și am căzut cum cade un trup fără viață" (*Infernul*, Cântul V).

Privește cel puțin prin borta cheii,
Să știu că nu m-am ostenit degeaba.
Eu, lui: — Pardon! Așa fac doar lacheii.

Începe tu! Ori m-ai luat cu graba,
Să-mi scoți la urmă niscaiva ponoase?
(Și-n gândul meu: „Se oțărăște baba!“)

Ce interes avut-ai, ce foloase,
Ca să m-atragi cu vorbele-ți viclene
Prin locurile-acestea dubioase?

Doar știm noi că pe-aici, prin buruiene,
Se află o panteră-n libertate
Și alte lighioane indigene.

Vrei să m-aplec din curiozitate,
Și-n vreme ce nici nu gândesc cu gândul,
Vrun cerber să m-apuce pe la spate?...

Așa vorbii, cu ochii spionându-l;
Iar la sfârșit cedarăm fiecare,
Când el, când eu, să stăm privind cu rândul.

Văzui atunci, aproape de intrare,
Un *pudel* gras și plin de panglicuțe,
Cu scabie canină pe spinare.

O lebădă și câteva maimuțe
Înconjurau dihania neroadă,
Ce se lăsase moale pe lăbuțe.

Cu gingiile neputând să roadă
Un *beefsteak* crud și tare ca de piatră,
El sta sugând din propria lui coadă.

— Acest cățel ce toată ziua latră,
Rosti Maestrul cu-a lui voce tristă,
A fost un biet erou, lăsat la vatră.

— Cunosc! am zis cu nasul în batistă.
Dă-mi voie să-i dedic, fiindcă-i place,
Această rimă impresionistă...

— Vezi colo, între două vingalace,
Un om cu alfabetul la spinare,
Venind pe sub colină într-acoace?

Acela este tipograful care,
În primul tău poem, din zăpăceală,
Ți-a mutilat trei strofe lapidare.

Atunci la borta cheii, cu sfială,
Urmând ilustrei mele Călăuze,
Văzui o mutră plină de cerneală:

Un om trecea... Și cele nouă Muze
Îl zgâriau, purtându-l sub escortă
Și obligându-l să le ceară scuze.

— Degeaba cauți, i-am strigat prin bortă,
Să scapi de blamul negrei tale fapte!
Sus, pe pământ, poetul te suportă,

Dar jos te-așteaptă a lui Cain noapte,
Precum a zis Francesca da Rimini,
Infernul, cântul V, 107...

El s-a oprit pe creștetul colinei,
Înfricoșat de-această amenințare,
Și, neclintită-n tremurul luminii,

Statura lui s-a proiectat pe zare,
Încovoiată, lungă, amărâtă,
Ca un fantastic semn de întrebare...

Văzui apoi o namilă urâtă,
Un fel de baci cu sarica sub glugă,
Ce sta deoparte sprijinit în bâtă.

De propria lui umbră vrea să fugă,
Dar se trezea că-n juru-i gravitează,
Mânat de-o oarbă forță centrifugă.

O clipă se oprea și, cu emfază,
Țintea-n pământ căutătura-i proastă,
Apoi din nou pornea ca o sfârlează.

Acest Zoil, cu proza lui nefastă,
A pângărit de două ori pe lună
A Venerei stea limpede și castă...

Atât Maestrul apucă să-mi spună.
În umbră se ivise-o albă pată,
Un corp suav ca un reflex de lună...

O blondă apariție-ntristată
Plutea spre noi din umeda genune…
Și-n întuneric, albu-i trup de fată,

Îngenuncheat ca pentru rugăciune
Și luminos și fin ca diamantul,
Părea-ncrustat în rocă de cărbune.

— Cu glas pierdut își caută amantul…
Ea are-n ochi misterul nopții clare,
Pe buze-Amor și-n inimă Neantul…

Iubirea ei crescuse ca o floare
Sub ziduri de fățarnică Gomoră,
O dulce-mpătimire arzătoare:

În ceasuri caste, mângâieri de soră.
Sărutul ei — văpaie purpurie,
Privirea — luminiș de auroră…

Și-o clipă fu de-ajuns: pe veșnicie
Se risipiră toate, fără urmă,
Într-un fior de neagră isterie.

— Destul! Destul!… Simțeam cum mi se curmă
Viața-n piept, — cum vipere rebele
Se zvârcolesc în inima-mi și scurmă…

Și fără glas, cu capul gol sub stele, —
Văzând cum iarăși piere-n fund, departe,
Fantoma tristă a iubirii mele,

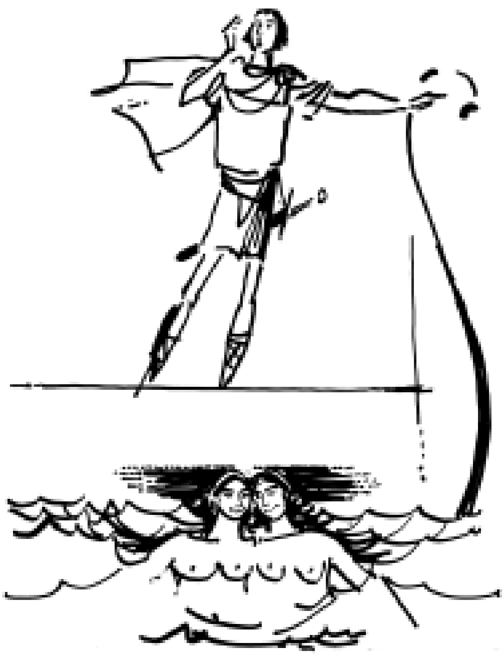
M-am prăbușit cu brațele-ntr-o parte,
Împins în gol de-o tainică povară,
Cum cade omul fulgerat de moarte.

Părea că peste sufletu-mi coboară
O noapte liniștită și adâncă
Și-n giulgii moi de umbre mă-nfășoară...

Apoi, cu ochii plini de visuri încă,
M-am scuturat ca dup-o catastrofă
Și m-am trezit din nou pe-aceeași stâncă —

Pe care mă găseam în prima strofă.

PARODII ORIGINALE

ÎN LOC DE PREFAȚĂ

Unui confrate

Tu nu-nțelegi, Zoile, râsul meu...
Într-un oraș din asfințit, departe,
Cu mult negoț și știutori de carte,
Trăia pe vremuri un sărman evreu,

Anume Baruch... Fire de elită,
În lume viețuind ca-ntr-un pustiu, —
Știa să taie sticlă poleită
Și toți nerozii îl credeau geamgiu.

Dar timpul suflă limpede ca vântu
Și Moartea le-a grăbit metamorfoza:
Pe toți făcându-i una cu pământul,
A transformat pe Baruch — în Spinoza.

Tu nu cunoști, Zoile, gândul meu...
Din tine-ntreg tu faci literatură.
Oferi în studiu mica ta structură,
Naiv și comic, ca un crustaceu.

Ești tulbure, dar fundul ți-i aproape;
Aveam și eu (pe când mă dam pe gheață)
Obscuritatea ta — de suprafață,
Și profunzimea ta — de două șchioape.

Iar azi lirismul meu e clar, vezi bine,
Căci tuturor își dăruie secretul,
Dar ca să poți citi cândva în mine
Tu nu-mi cunoști, Zoile, alfabetul.

Zadarnic dar ne-amestecă vultoarea,
Noi nu putem urma același țel...
Și dacă totuși ți-am făcut onoarea
Acestor aspre stihuri de oțel, —

Când îmi citești poemele și proza
Gândește-te la geamul lui Spinoza.

PAGINI DIN DIFERIȚI AUTORI

Homer:

CHINURILE LUI ULISE

Fragment apocrif din *Odiseea*,
în hexametri și pentametri

...Astfel corabia-n fugă plutea cu ușoarele-i pânze
Doldora pline de vânt, peste noianul de ape.
Singur pe navă prudentul Ulise privea cu-ntristare,
Cât ți-i oceanul de larg, zările fără catarguri.
Căci părăsind pe frumoasa Calipso cea aprigă-n șolduri
(Pentru că nu-i mai plăcea) și navigând la-ntâmplare
Trei săptămâni împlinite departe de țărmuri, eroul
Nu mai zărise de-atunci dulce obraz de femeie...
Cum, la sfârșit de ospăț, muritorul aruncă la mâțe
Restul juncanului fript, fără să-i treacă prin minte
Că mai apoi flămânzind cerceta-va-n zadar să găsească
O bucățică de zgârci ca să-și astâmpere foamea;
Astfel eroul simțise de-amor că lehamite-i este
Cât l-a avut din belșug lângă Calipso, iar astăzi
Jalnic striga peste valuri de dorul istericei nimfe
Care-l ținuse captiv, ca să-l iubească cu sila:
„Cine m-a pus să te las și să plec pe pustiile ape
Fără să știu încotro, nici până când rătăci-voi?
Valul ușor clipotind îmi aduce zadarnic aminte
Sunetul glasului tău, blondă și dulce Calipso!
O, ce neghiob am putut într-o clipă să fiu de-a lăsare,
După himere-alergând, nimfa cea grasă din mână!
Geaba umblat-am atâtea pământuri și mări depărtate,
Asta să-mi fie de-acum pentru-nvățare de minte...“

Deci cam în chipul acesta plângând cu bărbată strigare
Bietul Ulise gemea, gata să sară în valuri.
Cel ce cu agera-i minte sub zidul troian născocise
Gloaba cea mare de lemn care-a pătruns în cetate[1],
Nu era-n stare acum, la strâmtoare fiind, să găsească
Vai! nici un mijloc onest pentru-a scăpa de ispită.
Nobilu-i trup se zbătea, legănat de mişcările navei,
Pradă destinului orb şi nemiloasei *Ananghi*...[2]

*

Dar din lăcaşu-i divin de pe vârful Olimpului falnic,
Fiica măreţului Zeus, Pallas-Atena-nţeleaptă,
Cea care-i poartă de grijă la orice nevoie, îl vede
Cum rătăceşte pe mări, singur — cu mâna pe cârmă...
Iată-aşadar că din valul adânc răsărind fără veste,
Ca un agil cufundar, fiica lui Cadmus cea mică,
Ino, cu trupul gingaş s-a ivit scuturându-şi în soare
Părul ei galben şi ud leoarcă de apă amară.
— O, nestatornice fiu al bătrânului rege Laerte!
Ce curioase idei vin să-ţi întunece mintea?
Oare puţine răbdări păn-acum pribegind îndurat-ai,
Ca să te-arunci în adânc pentru o treabă ca asta?...
Când mă gândesc ce de nopţi a tânjit Penelopa cea castă
După doritul ei soţ, care stă gata să piară,
Nu pot răbda să te ştiu la-ndemână, prin apele mele,
Fără să-ţi dau ajutor, mare fiind filantroapă!

---

[1] Lucruri expuse pe larg în traducerea dlui Murnu,
Harnicul nostru tălmaci care-a tradus *Iliada*,
Carte ce fu mintenaş premiată cu premiul cel mare,
Pentru că suntem un stat eminanente agricol... *(n. a.)*.

[2] Zeiţa sorţii.

Iat-am venit să-ți aduc așadar un colac de salvare,
Numai atâta mă-ntreb — dacă ți-a fi pe măsură...
Zise și-n chip de pretext îi aruncă o mică eșarfă.
Iar încercatul erou, făr-a-i întoarce cuvântul,
Grabnic s-apleacă spre nimfă și cât ai clipi o ridică
De subțiori din ocean — sus pe covertă, trăgând-o...

*

Unde zglobii împrejur clipotind se-nălțau curioase,
Nava plutea ușurel, fără pilot în lumină.
Valuri fugeau după valuri spre țărm depărtat călătoare,
Cerul era liniștit — marea pustie și verde.

Al. Depărățeanu:

VARA LA ȚARĂ...

Locuința mea de vară
    E la țeră...
Acolo era să mor
De urât și de-ntristare
Beat de soare
Și pârlit îngrozitor!

Acolo, când n-are treabă,
    Orice babă
Este medic comunal.
Viața ce aci palpită
    E lipsită
De confort occidental.

Nu există berărie,
Nici regie...
Doar un hoț de cârciumar
Care are marfă proastă
Și-o nevastă
Ce se ține c-un jandar.

Când te duci pe drumul mare
La plimbare,
Este praf de nu te vezi.
Trec, mișcând domol din coadă,
Spre livadă
Ale satului cirezi.

Și te poartă sub escortă
O cohortă
De țânțari subțiri în glas,
Înzestrați la cap c-o sculă
Minusculă
Cu pretenție de nas...

Când se ia câte-o măsură,
Lumea-njură
Pe agentul sanitar
Și-l întreabă fără noimă:
— Ce-ai cu noi, mă?
Pentru ce să dăm cu var?...

Ale satului mari fete
Fără ghete

Ies la garduri pe-nserat...
(Am văzut aci-ntr-o noapte
Niște fapte
Care m-au scandalizat!)

Lângă foc, o babă surdă
Și absurdă
Spune, ca și alte dăți,
Tot povestea cu Ileana
Cosânzeana,
Plină de banalități.

Doarme-apoi adânc comuna...
Numai luna
Galbenă ca un bostan
Iese, mare și rurală,
La iveală,
Dintr-o margine de lan.

Când și când un câine urlă
Ca din surlă...
Carul mare s-a oprit
Suspendat, ca un macabru
Candelabru,
Peste satul adormit...

Dar în zori încep cocoșii,
Păcătoșii,
Ca să facă iar scandal, —
Să te saturi de viață
Și dulceața
Traiului patriarhal!

D-aia zic eu, prin urmare,
Vorbă mare:
Că de-acuma, să mă tai,
Nu-mi mai trebuie-altă cură
În natură,
Să mă duceți cu alai!

Meargă pictorii la țară
Ca să piară
De căldură și de praf!
Mie dați-mi străzi pavate,
Măturate, —
Dați-mi cinematograf!

Ca un fluture pe floare,
Beat de soare,
Pentru ce să mor așa?
Nu mai vreau țărănci naive,
Primitive...
Mie dați-mi altceva!

Dați-mi, dați-mi strada-ngustă
Unde gustă
Omul viața mai din plin
Cu trăsuri, femei cochete
Și cu fete
Încălțate cel puțin!

Dimitrie Bolintineanu:

MIHAI VITEAZUL ȘI TURCII

Oștile păgâne pasă la hotare.
Mihai-vodă șade la o masă mare.
Căpitanii-n juru-i beau, se veselesc,
Când deodată-n sală intră-un sol turcesc.
— Padișahul nostru m-a trimis la tine
Să-i plătești tributul ce i se cuvine!...

Mihai-vodă tace. Oaspeți, mare-mic,
Cu onor din teacă spedele-și ridic.
Luna varsă raze dulci și auroase,
Căpitanii-și scutur coamele pletoase.
Iat-acum se scoală doamna-i tinerică
Rumenă, suavă ca o zambilică.
Sub hlamidă-i saltă rotungioru-i sân,
Crini și garofițe pe-al ei chip se-ngân,
Părul pe-a ei frunte joacă grațios,
Ochii cu tristețe cat-acum în jos:

— Unde este timpul cel de altădată
Când Mihai Viteazul știa să se bată?
Cela ce-n primejdii stă și se gândește
Inamicii țării jugu-i pregătește.
Pentru tron, mărire, dulcea-i soțioară
Gata-i să se ducă și-n locu-i să moară!
Doamne, tu ai dreptul s-o abandonezi,
Dar nu ai pe-acela plângând ca s-o vezi,
Du-te, mori în luptă, dulcele meu mire,
Că de nu ești vrednic, plec la mănăstire!

Atunci Mihai-vodă se scoală deodată
Și spre sol întoarce fața-i gândurată:
— Mergi și spune celui care te-a trimis
Că Mihai Viteazul ochii n-a închis.
Au voiești pe țară biruri noi a pune?
Au vrei să iau pielea de pe Națiune?...
Padișahul vostru, fără de-nconjor,
Vrea să nimicească p-acest brav popor.
Dar mai bine piară dacă i-a fost dat,
Decât cu rușine, mic și atârnat!

Și zicând acestea, ia o bardă-n mână,
Iute strânge-n juru-i armia română
Și cu ea de-a valma, făr' să zăbovească,
Sfarmă și respinge armia turcească.
Chiar și Sinan-Pașa, plin de umilinți,
A căzut în apă și-a pierdut doi dinți.

Iar Mihai Viteazul, după două ceasuri,
Nalță-o mănăstire și trei parastasuri!

George Coșbuc:

ȚIGANII

Dorm câmpiile-n lumină.
Peste pacea lor senină
Cade soarele-n apus.
Un convoi s-arată-n zare...
Crește-ncet pe drumul mare
Și cum vine tot mai tare
Pulberea se-nalță-n sus.

Vin țiganii!... Fără veste
Pe la porți răsar neveste,
Satul se deșteapt-acum —
Când prin văl de praf subțire
Începură să se-nșire
Cară mici cu coviltire
Scârțâind încet pe drum.

Trec flăcăi cu urși în lanțuri.
Câinii, deșteptați din șanțuri,
Latră fără să-i asmuți
Și orbiș s-aruncă-n cete, —
Dar flăcăii largi în spete,
Cu ochi mari, cu negre plete,
Calcă mândri și tăcuți...

Vine-apoi pestrița gloată
Cu gospodăria toată.
Caii slobozi, fără frâu,
Duc merindele-n spinare
Și se țin pe lângă care,
Iar vătavul stă călare
Cu harapnicul la brâu.

Sar copiii goi și strigă,
Cer la poartă mămăligă,
Babe frânte din mijloc,
Iar țigăncile cu gura
Întețesc harababura
Când îți umplu bătătura
Să-ți ghicească din ghioc.

Vin mișcând din șold alene
Cu privirile viclene
Și cu sânii arși de vânt,
De la sudul tainic, unde
Soarele-ndelung pătrunde
Bronzul formelor rotunde
Stingherite de veșmânt…

S-a oprit lâng-o poiată
Un țigan răzleț de ceată, —
Ochii-i fug după găini…
Strâns își ține-acum vioara
Și, cum trece ulicioara,
Fac în urma lui ca cioara
Toți copiii din vecini.

Mai încolo, pe-o mârțoagă,
Dintr-o gură de desagă
Atârnată de oblânc,
Fără scâncet, cu sfială,
Iese negru la iveală
Numai cât o portocală
Un căpșor mirat de țânc.

Lume pe la porți se-ndeasă.
Chiar și doamna preuteasă
Și-a lăsat gherghefu-n pat
Și-și păzește-n prag odaia.
Crește-n uliți harmalaia
Când domoală trece laia
Cătră margine de sat.

. . . .

Și s-au dus... Pe câmp, pe drumuri,
Pale străvezii de fumuri
Se ridică-n depărtări.
Limpede-asfințit coboară;
Crezi că-n uriașa-i pară
Un oraș întreg, o țară
Arde dincolo de zări...

Th. Sperantia:

CÂINELE OVREIULUI

„Anecdotă pipărată"

Într-un an, cândva-ntr-o vară,
Nu știu unde, în ce sat,
Un ovrei mergând cu marfă
Într-o curte a intrat.
Și cum intră el pe poartă
Cu bagajul la spinare,
Hop, îi sare înainte
Un dulău urât și mare.
„Ce să fac acum? se-ntreabă
Bietul Ițic supărat.
Dacă strig să vie omul,
Pân' să vie — m-a mâncat!
Dacă plec pe poartă iară, —
Aș pleca eu bucuros,
Dar dulăul e în stare
Să m-apuce pe din dos...
Nici încolo, nici încoace,
Eu mai bine stau pe loc;
Și-am să-l iau cu vorbă bună, —
Chiar așa să am noroc!"

— Moi Grivei, zic zou, ascultă,
De când umblu eu pe jos
N-am văzut în toată lumea
Un cățel așa frumos!
Mă mai duc la târg eu, lasă,
Ți-oi aduce un covrig.
Ce folos ai dacă latri?
Parcă-ți iese vrun câștig?
Moi Grivei, tu ești cuminte,
Ce-ai cu mine de-mpărțit?
Am venit la badea Gheorghe, —
Ei și ce-i dac-am venit?
N-am să stau un an la dânsul,
Plec îndată la haham...
Dar dulăul se repede
Și mai tare: Ham! ham ham!
— Stai pe loc! Ai-vei mi-e frică!
Ci păcat că n-am o pușcă!
Badi Gheorghe, badi Gheorghe,
Ieși afară că mă mușcă!
Badea Gheorghe iese-n ușă,
Dă c-o piatră după câine
Și-apoi zice: — Nu te teme!
Ține-ți inima, jupâne!
Nu știi vorba românească
De la moși-strămoși lăsată,
Că un câine care latră
Nu te mușcă niciodată?
— Știu proverbul — zice Ițic —
Că-l avem și la ovrei,
Știu prea bine... dar e vorba
Dacă-l știe și Grivei!

A. Mirea:

CALEIDOSCOP

I. UNEI FOSILE

De-atâtea ori noi ți-am făcut ovații,
Ți-am pregătit mândria ta pedantă.
Salută dar sinteza ambulantă
A celei mai nebune generații!

Căci la atâtea mari evenimente
Eu am luat o glorioasă parte:
Doar am avut principii conștiente
Și capul spart la 13 marte!

Nu vezi ce iute mă deprind cu zborul?
Aeroplanul visurilor mele
Vertiginos mă duce către stele,
Cum îl ducea pe Blériot motorul.

Iubesc și cânt!... Nepăsător cultiv
A sufletului gratuită zestre, —
Căci eu sunt tânăr și-mi bat joc, maestre,
De prognosticul tău definitiv.

Tu ai ajuns de mult fatalul termen
Și te-a orbit sterila ta splendoare;
Eu port în suflet durerosul germen
Al operelor mele viitoare.

II. BUSTULUI MEU

Tu, „cap de studiu“, mobilă intactă,
Discret tovarăș de proiecte mari,
Tu reprezinți persoana mea abstractă, —
Un *alter ego* fără ochelari.

Și laolaltă noi trăim ca frații...
Dar vezi tu cât de nebulos apare
Destinul tău, prematură-ntrupare
A tainicelor mele aspirații!

Când mă cuprind presentimente rele
Mă uit la tine, mosafir posac,
Și nu știu dacă voi putea să-ți fac
Un piedestal din visurile mele...

Ori mă voi stinge ca un foc de paie
Și voi pieri cum piere-n lume totul,
Ori te răstoarnă slujnica cu cotul
Când va veni să scuture-n odaie.

Dar dacă scapi de-o moarte-așa brutală
Și dacă eu mi-oi face datoria,
Atunci e obligată primăria
Să-ți dea și ție-un loc în capitală.

Nemuritor și rece ca metalul,
Deși nu ești decât un „plagiat“,
Vei fi mai mândru, mai apreciat
Și mai iubit decât originalul.

Zâmbind vei sta pe negru piedestal
Împodobit cu litere de aur,
Și trei țărănci enorme de metal
Îți vor întinde trei cununi de laur.

Iar eu, obscurul, eu acesta care
De două ceasuri stau în fața ta
Cu mâinile vârâte-n buzunare, —
Eu voi muri și toți mă vor uita.

Căci omul are partea cea nedreaptă:
El cântă, râde, suferă, iubește,
Adoarme-apoi și nu se mai deșteaptă, —
Pe când poetul supraviețuiește...

III. RĂSPUNSUL MICILOR FUNCȚIONARI

Da, aveți dreptate: noi o ducem prost,
Țăcănim întruna la mașina Yost.
Înnegrim hârtie, forfecăm cupoane,
Urmărind cu ochii tinere cucoane
Care trec pe stradă... Sunt trăsuri și lume,
Pretutindeni zgomot, soare cald și glume.
Vremea parcă-și merge mersul în galop
Și aspectu-și schimbă ca-n caleidoscop.
Iar noi stăm deoparte...
                                        Asta ni-i viața!
Tot mereu aceeași, seara, dimineața:
Slujba, facultatea, birtul și chiria, —
Peste tot apasă, grea, monotonia.
Da, ni-i tristă soarta și de nimeni plânsă.
Însă... Să trăiască salvatorul „însă“!

Seara, când cad leneși fulgii de zăpadă,
V-ați oprit vreodată la un colț de stradă, —
Când lumini la geamuri, vesele, pe rând,
Una după alta se aprind, și când
„Centrul“ își trimite către mahalale,
În amurg, prisosul farmecelor sale?
E o-nvălmășală, un popor de fete
Rumene, vioaie, sprintene, cochete,
Care trec grăbite, chicotind în șoapte.
Au în ochi lumină și-n privire noapte.
Blonde ucenice, oacheșe modiste
Trec uitând pustiul ceasurilor triste, —
Cine le pricepe zâmbetul fugar?
Numai oropsitul mic funcționar!

Cât îi par de calde hainele subțiri,
În văpaia unei tainice priviri!
Un cuvânt, o șoaptă ce de-abia se-ngână,
Mai târziu o caldă strângere de mână, —
Până când alături ei se duc, perechi,
Și se pierd în noaptea ulițelor vechi...
Da, ni-i tristă soarta, domnule A. Mirea, —
Dar avem Iubirea!
Dar noi suntem tineri, noi avem speranțe!
Când ne-nchidem visul în obscure stanțe
(Nu știți că noi facem și literatură?)
O, atunci se schimbă vitrega natură:
Ne-amintește teancul de hârtii albastre
Cât de larg e cerul visurilor noastre:
În biroul umed soarele coboară,
Foarfecele cade, fantezia zboară,
Țăcăne mașina ritmul unui vers...

Voi atingeți culmea, noi suntem în mers.

IV. RĂSPUNSUL COMETEI

Regret că mă-ntrerupi din cale
Cu interviul dumitale,
Dar iată, mă opresc o clipă
Să-ți dau răspunsul meu în pripă.

V-am salutat odată sfera,
Acum vreo zece mii de ani,
Când astronomii de pe Terra
Erau de-abia orangutani.
(Flammarion era gorilă,
Și bietul Newton, diplodoc,

Camil era de-abia cămilă,
Iar Duică... nu era deloc!
El de-abia azi, când scrie proză,
Se află în metamorfoză
Și se transformă tare greu:
Aspiră-acum la cimpanzeu.)

*

De-atunci, prin negrele stihii,
În noaptea largă și profundă,
Am rătăcit cu zeci de mii
De metri pe secundă,
Și diafană m-am ivit,
Din periodă-n perioadă,
Ca fulger blond încremenit
Să-mi desfășor spectrala coadă
Pe cerul nopții la zenit...
Planetele cu sateliții,
Purtîndu-și mîndre paraziții,

Mi-au dat portretul prin gazete
Și m-au fixat mii de lunete...
Dar, gata să-mi găsesc mormîntul
În vreun sistem de constelații,
Am revenit zburînd prin spații,
Căci nu disprețuiam Pămîntul.
(De-ați fi în cer ca mine voi
V-ați minuna întotdeauna
Cum globul ăsta de noroi
Se vede luminos ca Luna...)
Și-aveam de gînd — ca un simbol
De milenară simpatie —
Cu cel din urmă-al meu ocol
Să ne unim pe veșnicie
Într-un fantastic carambol.
Și mărităndu-i neagra humă
Cu luminosul meu adaos,
Într-un aprins vîrtej de spumă
Să ne rostogolim în haos.

*

Dar cînd văzui ce... porcărie
(Să-mi ierți cuvântul) ați făcut,
Cât sânge-a curs din neghiobie
Pe bietul vostru glob de lut, —
Ca spaimă, la perihelie
Din zborul meu m-am abătut
Și nimbul clar și trena lungă
Ca o eșarfă de lumină
Mi le-am ferit să nu le-ajungă
Vreun strop întunecos de tină.

*

De-atunci, iubitul meu, îmi vine
De supărare și rușine
Să fug...cu coada-ntre picioare
Prin spații interplanetare
Și să mă mistui în neant.
Mă duc... Adio! Salutare!
Să-mi scrii: Uranus, *poste-restante*.

V. SONETE

1. LA CINEMATOGRAFUL MUT

Se face beznă. Tremurând apare
Pe pânza albă, fără nici o cută,
Un domn cu cioc... Zâmbește și salută
Jur împrejur pestrița adunare.

E un salon în care toți discută
Și râd mereu. E viață, e mișcare —
Dar nici un zgomot... Fermecată pare
Societatea asta surdomută.

Cuiva, din sală, i-a scăpat un ban.
Ușor, întoarce capul indignată
Madama care cântă la pian.

Alături o cucoană se frământă,
A enervat-o liniștea ciudată
Din lumea „celor care nu cuvântă“...

CUPRINS

2. SONET TEATRAL

Te urmăresc cu ochii toți bărbații.
O ploaie de priviri sentimentale
S-abat asupra frumuseții tale
Și toate-i fac erotice ovații.

Ce fericit e soțul dumitale!
El în antracte stă de conversații...
De-aș fi, ca el, stăpân pe-atâtea grații,
Eu aș pleca la cele trei semnale.

Mă-întorc, frumoasa mea necunoscută,
Și ochii mei din umbră te salută
De câte ori se-ntunecă lumina.

Dar ochii tăi n-au prea băgat de samă
Că-n pieptul meu se-ncepe-o nouă dramă,
Cînd a căzut definitiv cortina.

3. UN ROMANTIC

De două ceasuri tremurând în stradă,
Cu ochii plini de mută resemnare,
Își face planuri extraordinare
Și-n mintea lui rostește o tiradă.
„Poftim la geam, sublimă arătare!
De-ai auzi tăcuta serenadă,
Te-ai apleca ușor pe balustradă
Ca să trimiți în vînt o sărutare."

El speră încă... Poate, cine știe,
De la distanță, prin telepatie,
Va-nfiripa cu ea un dialog.

Dar inima-i se strânge ca-ntr-un cleşte,
Pe când vardistul trece şi-i şopteşte
C-un zâmbet straniu: — Circulaţi, vă rog!...

VI. SAHARA

Eu nu mă duc la cinematograf.
În suflet port o lume minunată, —
Tablouri vechi, pe care niciodată
Nu le pătează muştele de praf...

Veneţia, Bosforul, Niagara,
Brazilia, Eghipet, Dardanele,
Fiorduri, munţi, priveliști din Sahara
Ies rând pe rând din noaptea minţii mele.

Sahara!... Uite, vreau să fac o probă,
S-aduc Sahara chiar la mine-acasă:
Mut scaunul beteag de lângă masă
Şi stau aşa, cu spatele la sobă...

S-a ridicat grozav temperatura!...
Pe galbene nisipuri arzătoare
Un palmier încremenit în soare
Visează lung... Abia suport căldura.

Mi-am rupt în coate hainele de dril.
Pe drumul ăsta lung cât *Ramajana*,
De-o săptămână mergem către Nil...
A poposit în oază caravana.

Înmărmurit în farmecul acesta
De mii de ani, Pustiul pare mort.
Cămilele și-au pregătit siesta
Și rumegă culcate lângă cort.

Iar noi, în tihnă binecuvântată,
Gustăm, de formă, câteva curmale.
(Sunt învățat cu mesele frugale
De când trăim în zona temperată.)

Apoi o mreajă de senzații rare
M-adoarme-n cadrul vastei acvarele,
Când urmăresc pe gânduri cum dispare
În depărtări o turmă de gazele.

Vânat ar fi, — dar cine să-l împuște?
Din cer coboară voluptoasa lene.
La capul meu, c-un eventai de pene,
Un sclav buzat mă apără de muște.

Nu simt nimic... și mi-i atât de bine
La umbra palmierului culcat...
Aș vrea... aș vrea acuma... Ce păcat
Că n-am luat pe draga mea cu mine!

O. Goga:

I. MUCENICII

V-a doborât alături deopotrivă
Amarul trudei fără de hodină.
La căpătâiul vost' într-un opaiț,
Domol clipește-un sâmbur de lumină.

CUPRINS

Din cetățuia strălucirii, luna
Și-a pogorât sfiala prin fereastră,
Ca să vegheze așternutul mașter
În care doarme trudnica nevastă.

Biet mucenic neistovit al pâinii!
La sânul ei, îți luminează luna
Un prunc de-o zi, învăluit în scutec,
Ce te-a-nfrățit cu ea pe totdeauna.
Tu simți chemarea gliei milostive
Și te-mpresoară o nădejde sfântă...

Ca un prinos de cuminecătură,
O rază rece bine-vă-cuvântă,
Domol pe fruntea pruncului se frânge
Și rostul ei v-aduce o solie:
Că-n el trezi-va-nfricoșatul vifor
Al judecății care va să vie.

II. VADE RETRO...

Invective la adresa unui fost
co-director, în ziua când a dispărut
revista *Luceafărul*.

Multiscusita minții limbă
Nu-mi spune clipa năzdrăvană
Ce mi te-a scos de mult în cale,
Ființă mașteră și vană!
Uitat-am ziua și văleatul
Ce-au înfrățit pe vremi, odată,

A mele stihuri de aramă
Cu proza ta cea nesărată.

Iscoditor, cu ochii tulburi,
Bicisnic făcător de rele,
Te-ai agățat odinioară
De haina strălucirii mele.
Și te-am răbdat să-mi stai alături
Și nime n-a putut să știe
Amarul ce l-am tras cu tine
În scurta noast' tovărășie.

O, blestemată fie clipa
Când ai purces apoi în țară
Ș-ai cumpărat tipografie
Să-mi faci revista de ocară.
Să-mi porți *Luceafărul* prin lume,
În cap cu proza ta neroadă,
Cu acțibilduri pe spinare
Și cu notițe slabe-n coadă.

Din pieptul zbuciumat de patimi
Eu simt cum lava și-o revarsă
Cumplita vorbelor năvală,
Potop păgân pe buza-mi arsă.
Și nu știu, nu găsesc în pripă
Destule vorbe-nfricoșate,
Cu smalț de fulgere albastre,
Să ți le sparg în cap pe toate!

*

Ce-ai făcut cu-a tale
Proaste combinații?

Unde-s cititorii,
Unde-s abonații,
Păcătosule, răspunde: unde-s abonații?

Nu știu ce mă ține
Să nu-ți stric eu planul,
Să vezi numai stele
Verzi ca leușteanul,
Numai stele și... luceferi verzi ca leușteanul!

I. Minulescu:

TREI ROMANȚE PENTRU MAI TÂRZIU

I. ROMANȚA AUTOMOBILULUI

Păzea!
Păzea că trece-n goană,
Aleargă,
Vâjâie ca vântul,
Și dacă n-ai urechi normale te face una cu pământul!
El vine drept din arsenalul Progresului uman
Modern,
Să te trimată-n bezna rece a Absolutului etern.
Păzea!
Că trece-n zbor copilul civilizației extreme
Și zvârle-n aer trei semnale, —
Trei versuri mici
Din trei poeme
Pe care trei poeți deodată
În trei orașe le-au cântat, —
Un *leit-motiv*,
Trei note scurte, cu timbrul galbenului mat.

Dar cine poate să priceapă
Simbolul celor trei semnale
Ce conturează-n spațiu
Albe
Și verzi
Intenții criminale?
Păzea, că e iresponsabil,
El are flacări în artere
Și te pălește fără veste cu patruzeci de cai putere!
Pufnește,
Zbârnâie,
Se-ntoarce
Și lasă-n urma lui, pe drum,
Miros albastru de benzină
Și nori de pulbere
Și fum...

*

S-a dus,
Adio!
Poate-acuma deja comite alte crime,
Pe când în urma lui se scoală din praf
Infirmele victime, —
O hecatombă de cadavre
Pe-altarul nobilului Sport,
Gesticulând cu indignare, din drum, —
Iar tu ești primul mort
Care-a-nviat...
Și scuturându-ți de praf în soare macferlanul,
Suspini în urma lui:
— Degeaba! Te face *marț* Aeroplanul!

II. ROMANȚĂ AUTUMNALĂ

Ploaia tristă și banală,
Ploaia obsedantă,
Ploaia
Care pastișează clima de pe Alpi
Și Himalaia,
Ploaia cade verticală din cerescul alambic
Și sfidează paciența trecătorilor:
Pic-pic...
Cu vedenii de umbrele ce se-nchid
Și se deschid,
Resemnat primești în față proiectile de lichid.
Când și când, pe pălărie
Simți un ropot de cascadă, —
Cântă streșinile toate...
Iar în jurul tău, pe stradă,
E-o obsesie galantă de picioare și *frou-frou*,
De dantele,
De jupoane
Și ciorapi de la „Bon-Goыт"...

*

De trei zile
Firmamentul desfășoară peste noi
O imensă zdreanță udă cu largi pete de noroi.
Pe mizeria terestră a foburgului umil
De trei zile cerul varsă lacrimi mari
De crocodil... Plouă!
Plouă ca-n *Parisul* lui Verlaine...
Din loc în loc,
Te insultă modestia unor ghete fără toc.

Mai departe,
Când coboară din cupeul ei grăbită,
Până sus zărești *dessous*-ul unei doamne
Din elită, —
Iar pe strada animată ca la cinematograf
Ploaia zugrăvește-n aer sârme lungi de telegraf.

III. ROMANȚA GRAMOFONULUI

Eu sunt un genial amestec
De Poezie
Și de Proză,
Eu sunt extrema întrupare și ultima metamorfoză
A Spiritului, care luptă de zeci de veacuri să supuie
Materia
Din care zilnic își modelează o statuie...
Eu sunt un sarcofag de note îmbalsamate,
Un album
În care-o primadonă moartă
Dă
Gratis
Un concert postum.
Prin mine mor — ca să renască —
Vibrații pentru mai târziu,
Eu sunt ce n-am fost niciodată
Și-un sfert din ce era să fiu!
Un capelmaistru invizibil comandă pâlniei sonore
Trei game ultraviolete
Și alte trei, multicolore, —
Pe când bagheta lui ocultă,

Bătând frenetica măsură,
Înscrie notele în aer pe-o-nchipuită partitură...
Eu sunt un mecanism precoce,
Sunt o cutie ventrilocă,
Un fericit concurs de piese cu acțiune reciprocă:
Șuruburi,
Ace,
Manivelă,
Sunt arcul primului avânt, —
Trompetă,
Placă,
Diafragmă
Și... dracu știe ce mai sânt!...
Pornesc metalice acorduri
Și-n ritmul unui danț romantic
Se-nalță,
Cresc tumultuoase, ca o tempestă pe Atlantic,
Apoi coboară, se-ntretaie și mor încet
Ca un ecou
Produs de zborul unei muște
În cavitatea unui ou...
Dar placa se-nvârtește-ntruna
Ca un *perpetuum-mobile*.
Pe ea și-au imprimat scheletul un șir de sunete
Fosile
Prin care oamenii de mâine
Vor ști cum fluierau străbunii...
Căci, ce e placa?
E un zero în exercițiul funcțiunii.
O suprafață cântătoare.
Un ghem de note.
O tipsie
Pe care doarme o romanță căzută în catalepsie.

E o spirală fecundată de vârful unui ac virgin.
Carusso, Patti, Batistini
Și tragicul Șaliapin.

Eu sunt...
Dar nu!
Antichitatea mi-a-mprumutat un nume straniu
Din trei silabe —
Frontispiciul nemărginitului cavou...
Eu sunt Trecutul care geme
Cu rezonanța unui craniu
În golul căruia Viața își cântă ultimul ecou.

M. Codreanu:

SONETE PARNASIENE

I. SCAMATORUL

Întinde brațul... Și, din pălărie,
Ca prin minune-ncep acum să iasă
Un porumbel, un iepure de casă,
Cutii, panglici, o-ntreagă florărie.

Dar, *hocus-pocus*, binișor o lasă
Cu gura-n jos... E altă boscărie:
De sub joben apare-o farfurie
C-un șnițel bine garnisit, pe masă.

Așa, mereu... Și vulgul cască gura
La cel ce pare c-a învins Natura,
El concurează pe copiii Muzii.

El, din nimic, îți dă fripturi și poame
Și, totuși, rabdă uneori de foame...
E fabricantul nostru de iluzii.

II. PAGLIACCIO

O zi nefastă m-a adus pe lume
În veacul vostru de melancolie.
Durerea mea — prilej de veselie,
Și cugetarea mea — un lanț de glume...

Nu pentru biata-mi inimă pustie
Și nici de dragul gloriei postume,
Ci pentru voi am făurit anume
Strălucitoarea mea filozofie.

Eu pretutindeni caut în viață
Prilej de râs la fiecare pas —
Și-adesea plâng sub fardul de paiață...

Dar când tristețea cearcă să mă prindă,
Mă-ntorc atunci cu fața spre oglindă
Și râd, nebun, de propriul meu nas.

III. SAMSON ȘI DALILA

Samson vorbi cu glas adânc: — Știu bine
Că-n sărutarea asta care-nșeală
Ai plănuit vânzarea criminală,
Că voi cădea și voi muri prin tine.

Dar nu te-alung. E patima fatală
Mai scumpă decât viața pentru mine...
Și adormi, strângând-o lângă sine.
L-a biruit o curtezană pală!

L-a dezmierdat, l-a adormit cu sila, —
O, veacuri viitoare, contemplați-i!...
O clipă numai a cuprins-o mila,

Dar aplecându-și trupul plin de grații,
Zâmbind i-a smuls un fir de păr, Dalila,
Și-a suspinat pe gânduri: — Oh, bărbații!...

IV. TESTAMENTUL UNUI POET CUNOSCUT

Din cel ce sunt acum o jumătate
E cât p-aci să zboare către stele...
Las dracului necazurile mele
Și-un post vacant la „Contabilitate".

Las dragii mele scumpa libertate, —
De azi încolo poate să mă-nșele.
Nepoților le las instincte rele,
Dușmanilor, o dragoste de frate.

Las doamnei Șvarț în urma mea „un nume"
Și-n loc de bani — supremă mângâiere —
Un geamantan cu opere postume.

Și plec râzând de propria-mi durere,
Că tuturor vă las această lume...
Dar tuturor vă zic: la revedere!

CUPRINS

Mircea Dem. Rădulescu:

NOCTURNĂ

Dormi, frumoasa mea! De-acum
Noaptea luminoasă
Ca o undă de parfum
Năvălește-n casă.

Luna clară din neant
Pune pe covoare
Străluciri de diamant
Și mărgăritare.

Ea privește ca-n extaz
Bluza ta lejeră
Și pantofii de atlaz
Lângă etajeră.

Și trecând prin buduar,
Raza-i ce se rumpe
Luminează un lavoar
Cu flacoane scumpe...

Luna toarnă pe parchet
Blonde tuberoze
Și-ți dezvăluie discret
Sânurile roze,

Când dantelele din pat
Tremură-n lumină
Pe culcușul tău curat
De olandă fină...

*

Dar visările ce trec,
Ca să te dezmerde,
Ți-au aprins la cap un bec
Cu lumină verde.

Din oglinzi piciorul fin
Pe mătasa moale
Se răsfrânge ca un crin
Cu nuanțe pale.

Dormi! Amorul rafinat
Cheamă deopotrivă
Spre minciună și păcat
Gura ta lascivă.

Dormi, frumoasa mea! Eu stau
În extaz, la poartă:
Ești făptură vie, sau
Operă de artă?

I. U. Soricu:

ÎNCHINARE

Mărire ție! Îngeri și imnuri de urare
Străbate-vor văzduhul gătit de sărbătoare
Și firea picura-va din larg de zări albastre
Prinos de bunătate pe sufletele noastre.
Te văd biruitoare, minunea mea senină,
Și trâmbițe și harfe în drumu-ți de lumină,
Cu binecuvântare sporind a noastre plângeri,

Striga-vor pentru tine din corul cel de îngeri
Cântări de biruință spre-a cerului solie.
Au cine fuse omul ce plânse în pustie?
Mărire ție, albă și palidă crăiasă!
Din slavă, heruvimii s-au pogorât să țeasă
Cu fire diafane hlamida ta de rază,
Și-n ceasul înfrățirii te binecuvântează.

De unde vii și cine cărările-ți arată?
Văzduhul se-nfioară și fruntea-nseninată,
În valuri de lumină acoperind trecutul
Nădejdii de mai bine care-mi întinde scutul,
De-a pururi, preacurată, cu raze te-ncunună
Sub pulberea uitării. Mărire ție, lună!

Cincinat Pavelescu:

EPIGRAME

LUI NIGRIM

Ieșind de la o șezătoare literară
din Galați, unde se citise și o epi-
gramă de Nigrim, prietenii m-au
rugat să improvizez ceva.

De ce e tristă luna oare
În noaptea asta? Da, ghicim:
A ascultat la șezătoare
O epigramă de Nigrim.

CUPRINS

NIGRIM LUI CINCINAT

Când suspini pe la ferestre
Întristate madrigale,
Luna-i veselă, maestre,
Ca... chelia dumitale!

UN ANONIM DIN CRAIOVA LUI CINCINAT

Maestre dragă, ce mai vrei?
Nigrim ți-a spus un adevăr
Încât îți vine să te iei
Cu mâinile de... păr!

CINCINAT LUI NIGRIM & COMP.

Talentul vostru-n adevăr
S-a mărginit numai la păr,
Dar toată strălucirea mea
Nu stă-n chelie, ci sub ea!

Adrian Maniu:

CUPRINS

MENAJERIE

În orașul de provincie banal
unde niciodată nu se văzuse vrun papagal,
la colțul străzii pe maidan
a apărut un cort.
(Nu se mai văzuse așa ceva de-un an.)

La intrare sta-n picioare un om mort
și o flașnetă țipa indiscretă melancolii
de amurguri pustii,
pe când o femeie cochetă,
cu pantaloni verzi
și cu ciorapi,
ținea în mână o cravașă ca o baghetă
și făcea semne ca să îndemne din cale
să intre niște soldați la animale.
(Mai era acolo și o maimuță indecentă.)
Atunci trei copii cu nasul murdar
de pe maidan,
a scos fiecare din buzunar câte un ban
și madama le-a dat câte-un bilet...

Cerul se făcuse la apus violet.

N. Davidescu:

din CÂNTAREA OMULUI

I. PLOAIA

A venit întâi un nor
călător
și-a acoperit ca fumul
o jumătate de cer și soarele.
Eu
mi-am dezgolit picioarele
și-am pornit încet pe drumul
care duce la pădure.
Toți copacii au început să murmure.

Mai târziu un fulger a spart pântecele
cerului.
Copacii și-au încetat pesemne cântecele
și picături de culoarea fierului
au căzut.
Sub coroana palmieruui se făcuse-aproape noapte.
Eu însă,
cu inima strânsă,
am mâncat smochine coapte
și-am tăcut.

II. ÎNTOARCEREA FIULUI RISIPITOR

Eu, tată, am plecat
și te rog să nu fii supărat,
căci dac-aș fi rămas
n-ai fi tăiat acum vițelul cel mai gras.
Am colindat flămând pământurile,
și m-au bătut în față vânturile,
și m-a pârlit soarele,
și m-au durut picioarele...
Acum te văd și-mi pare bine,
așadar
te rog să nu te uiți urât la mine —
că plec iar.
Eu sunt stâlpul de care inima ta se razimă.
Poruncește să-mi aducă niște poame
și o bucată mai mare de azimă,
că până s-o frige vițelul mor de foame...
Phi! câte lucruri ciudate am văzut
pe unde-am trecut.

De vreo două ori
am fost chiar slugă
și-am păzit o turmă de râmători.
Dar stăpânul m-a luat la fugă:
Zicea că eu am știut
că femeia
pe care-o luase tocmai din Idumeea
se ținea cu un vecin
(stăpânul meu avea șaptezeci de ani cel puțin).
Și m-a bătut
cu un băț uscat de măslin.
Vai, tată, prin câte locuri am umblat!
Dar să știi că nicăieri nu te-am uitat,
ci de câte ori vedeam pe alții stând la masă,
eu m-am gândit:
„Ce bine trebuie să fie-acum acasă!“
Și-am venit.

O domnișoară de pension:

MISTERUL NOPȚII

Poetului Victor Ef.

Stelele clipesc întruna
Călătoare-n infinit.
Ceru-i luminos și luna
Chiar acum a răsărit.

Peste-a nopții feerie
Adie vântul încetinel.
Compunând o poezie
Gândul meu zboară către el!!

CUPRINS

Totul doarme prins de vraje
Farmec blând misterios
Numai eu mai stau de straje
Ah, cât este de frumos!

Un începător de talent:

APOSTROFE LA LUNĂ

„Per amica silentia lunae...“[1]

Glob rătăcitor de stâncă rece, tristă ca mormântul,
Fiică stearpă a-ntâmplării, lună, soră cu pământul,
În zadar de mii de veacuri, tu cu raze-mprumutate
Fermecat-ai paraziții uriașului tău frate!

Arc văpsit pe bolta rece de-un penel muiat în aur,
Solz zvârlit din coada unui legendar ihtiozaur, —
Câți săraci din lumea asta, când lucești în noaptea tristă,
N-ar voi să fii monedă, să te lege-ntr-o batistă?

Sloi de-argint ce se topește în azurul dimineții!
Veșnic te-au iubit amanții, veșnic te-or cânta poeții
Lăudând în osanale mincinoasa ta splendoare,
Dar tu vei rămâne veșnic rece și nesimțitoare.

Apariție banală ca un fund de farfurie!
Talere cu două fețe! Cap de monstru fără trup!
Orologiu fără ace! Nastur de manta! Chelie!
Felinar! Conrupătoare de minore! Cantalup!

[1] „Prin liniștea binevoitoare a lunii...“ (Virgiliu — *Eneida*).

Cum poți tu privi de veacuri globul nostru de argilă
Și atâta suferință, — fără să te stingi de milă?
Pieri în noaptea neființei, rece simbol de minciună,
Piei și lasă-ne mai bine cerul nopții fără lună!

Otilia Cazimir:

I. VIS ALB

Aș vrea cu tine să mă duc departe,
La Polul Nord, sub cerul de opal,
Când gheața mării clare se desparte
În blocuri plutitoare de cristal.

Desfășurând culorile-i spectrale,
S-ar înălța deasupra noastră ca un fald
Dantela aurorii boreale,
De purpură, de aur și smarald.

Banchiza albă ne-ar așterne-n față
Covoare de omăt imaculat.
Și-n adăpostul mic, scobit în gheață,
Am arde-un foc de spirt denaturat.

Din larga-mpărăție de zăpadă,
S-ar aduna fantasticul norod
Al nopților polare, să ne vadă:
Urși albi, de vată — foce mari, de glod...

Iar când natura-n soare nou învie
Și când văzduhul nu mai e opac,
Într-un bazin de sticlă argintie
Ar licări oglinda unui lac.

Acolo-n apa-i calmă și albastră
M-aș duce-n zori de ziuă să mă scald
Și cât ar fi de frig, iubirea noastră
M-ar face să-mi închipui că mi-i cald!

II. STROFA RISIPITĂ

Eu niciodată nu pot fi de vină...
Când plouă sau e cerul înnorat
Și mor pe straturi florile-n grădină, —
Să știi că numai tu ești vinovat.

III. ARICIUL

Aseară, prin grădina amorțită,
Din tufe de pelin cu frunze mici
A apărut în taină un arici, —
O mică vietate ghemuită.

Copiii l-au zărit de pe cerdac
Cum se mișca domol pe sub gutui,
Și toți au alergat în jurul lui.
Iar el a-ncremenit pe loc, posac,
Cum îl prinsese vremea pe cărare, —
Ca o perniță sferică în care
O fată rea, ca să se joace,
A-nfipt o sumedenie de ace.
Băteau copiii din vătrai și clește,
Dar el tăcea, săracul, ca un pește,
Și doar fiori de groază, când și când,
Treceau pe trupușorul lui plăpând...

Am alungat copiii să se culce
Și-n înserarea limpede și dulce
Ce se lăsa din cer încetinel,
Am stat acolo, singură cu el.

Și mă-ntrebam pe gânduri: Oare, cum
A fost făptura-i la-nceput de lume?
Din care veacuri înecate-n fum
Porni el oare, ca un scai, la drum,

Să se oprească-n dreptul meu anume?
Ce vânt vrăjmaș și mohorât
Ca pe-un măcieș pitic l-a scuturat,
De-a mai rămas dintr-însul doar atât:
Un ghem de spini, ostil și speriat?

O fi având el oare pui?
Mă-ntreb, deși nu pot pricepe:
Cum sug ei oare, fără să se -nțepe
În ghimpii lui?...

*

Când a simțit că-i singur doar cu mine
Și nici un dușman dinspre casă nu mai vine,
A scos cu frică de sub el
Un bot timid și mic, ca de cățel,
Și cu instinctul lui obscur
A explorat terenul împrejur.
Și-abia ciulindu-și țepile pe spate, —
Pe sub petunii grele de parfum,
Atras de noapte și singurătate
Și-a căutat încet-încet de drum...
S-a mai oprit în magheran o dată

Ca sub îndemnul unei tainice porunci,
Apoi a dispărut pe sub poiată…

Și nu l-am mai văzut deloc, de-atunci…

Demostene Botez:

I. PROHOD

În orașul nostru putrezit în ceață
Unde toată ziua cântă catirinci,
Au murit cinci oameni într-o dimineață
Și i-au dus la groapă, morți, pe câteșicinci.

După-aceea alții s-au pornit să moară,
Care mai de care, câte doi pe ceas.
Din locuitorii vii odinioară
Nu se știe bine câți au mai rămas.

Dar așa se-ntâmplă regulat când plouă,
Moare ici o babă, dincolo un domn.
Ceilalți îl îngroapă pe la ceasul două,
Ca să nu-l trezească liniștea din somn.

Merge-ncet cortegiul funerar prin ploaie,
Nimenea nu-l roagă să mai stea un pic.
Și pe strada lungă trec trăsuri, tramvaie, —
Rudele, spăsite, calcă după dric.

Ceilalți, pe de laturi, toți își văd de treabă,
Unul la catedră, altul la proces.
Rareori din treacăt se oprește-o babă,
Și pe urmă pleacă după interes.

Doar în deal, departe, la Eternitate,
S-a pornit un clopot ca să-i indispună...
Bate-a deznădejde și-a pustietate,
I-auzi cum mai bate,
I-auzi cum mai sună...

Ca un glas de moarte singur în furtună,
Sună lung să spună zării-ndepărtate
C-a uitat, pesemne, ce-a avut să-i spună...

I-auzi cum mai sună,
I-auzi cum mai bate...

Dar nu se oprește nimeni să-l audă,
Și la noapte, târgul, încă populat,
O să-și ducă-n spate atmosfera udă,
Ca și cum nimica nu s-ar fi-ntâmplat!

Ca și cum nimica nu s-ar fi-ntâmplat...

II. TRISTEȚI PROVINCIALE

Tristeți de după-amezi ploioase
Și de nostalgice obsesii,
Când stai cu storurile trase
Și-aștepți să vie ora mesii...

Tristeți de străzi pustii și mute,
Cu ziduri vechi și cu fațade
De edificii cunoscute
În care nu știi cine șade...

De domicilii spațioase
Cu flori la geam și cu salon,
Din care pe la ceasul șase
Auzi urlând un gramofon...

Tristeți adânci de guvernante
Ce nu știu bine românește
Și de flașnete ambulante
Cu papagal care ghicește...

De cartiere suferinde,
De uși cu lacăte-n verigi
Și de dugheană care vinde
Fitil de lampă și covrigi...

Tristeți de goarnă funerară,
Melancolii de cățeluși
Uitați de cineva pe-afară
Să scheaune pe lângă uși...

Tristeți romantice de fată
Cu nasul lung și demodat,
Și de odaie mobilată
În care-a stat un magistrat...

Tristeți adânci de pui de mâță
Zvârliți pe undeva, prin scai...
De copilaș urât, de țâță,
Uitat de maică-sa-n tramvai...

Tristeți de garduri invalide,
De porți ieșite din țâțâni,
De doici care-au rămas gravide
Și-acum li-i frică de stăpâni...

De ordonanțe fără leafă
Și de trăsură cu un cal
Și cu scapetul ras la ceafă…
Tristeți de bâlci provincial,

De panorămi, cu-o ferestruică
Și cu-o maimuță roasă-n dos,
Ce-ar semăna cu domnul Duică
De-ar fi oleacă mai frumos…

Tristeți de cioară-mbătrânită
Ce stă așa, pe-un vârf de pom,
Și de fântână părăsită
În care s-a-necat un om…

Tristeți pustii, molipsitoare…
De ce mă urmăriți mereu
Și, fie ploaie ori ninsoare,
Vă țineți scai de capul meu?…

III. COBE

Tu care mă citești cu voie bună,
Necunoscut prieten inocent,
Tu vei muri la noapte, peste-o lună
Sau peste zece ani, — indiferent.

Un mare potentat ce stă departe
(Și nimeni nu-i mai mare decât El)
Te-a osândit nevinovat la moarte,
Rostind sentința-i fără drept de-apel.

Și dacă, liber ca într-un ospiciu,
Te lasă încă-un pic să mai respiri,
O face doar așa, dintr-un capriciu:
Tu nu poți evada pe nicăiri.

Zadarnic l-ai ruga, că nu te-aude,
Zadarnic te-ai piti, te-ai face mic.
La EL nu merge cu protecție, cu rude;
Nu te salvează nimeni și nimic...

Tu vei muri și-n urma ta ograda
Va sta sub soare-a doua zi la fel.
Și factorul postal va trece strada,
Lătrat de-aceeași jarvă de cățel.

Apoi pe-aceeași stradă solitară
Vor trece îndrăgostiți pe-nserat,
Visând în fiecare primăvară
Un vis pe care și tu l-ai visat.

De dimineață-aceleași servitoare
Vor scoate așternutul pe balcon,
Și fiecare doamnă, la culcare,
Va da pe nas cu cremă „Tokalon"...

Iar tu, ca o momâie-ncremenită
În fundul gropii umede și reci,
Vei sta privind în bezna nesfârșită
Cu ochii ficși, întunecați și seci.

Nu vei vedea apusurile roșii,
Nici nu vei ști de-i noapte ori e zi.
Și-n veci de veci tu nu vei auzi
Cum cântă-n soare, peste tot, cocoșii...

Tudor Arghezi:

I. PSALM

Ajuns acum la pragul tău, mă iată.
Cremene dură, mă putui în pisc
Să mă găsesc prin stânci și să mă isc
Din pulbere, cu glezna-nsângerată.

Îngerul tău merinde nu-mi prea dete.
Eu însă niciodată din bărdace
N-am fost băut fără să-mi fie sete,
Nici am mâncat vrodată ce nu-mi place.

Grădina florile și le-a deschis
Care-o făceau să-mi amăgească drumul
Cu ispitiri de rouă și de vis.
Eu am lăsat în urma mea parfumul.

Vrui, Doamne, să te pipăi pe spinare
Și mai de-aproape să-ți dau ghes
Cu recea mea-ncruntată întrebare:
De ce nu vruși să mi te-arăți mai des?

Dar caprele-amintirilor și iezii,
Care mă duc să cad întru ispită,
Și-au risipit prin iarbă căcărezii
Și mi-au lăsat livada părăsită.

II. MENIRE

Printre cimbru și susai,
Fir plăpând de păpădie
Naltă, greu, în vârf de pai,
Un bănuț de floare vie.

Norii lungi, pe sus, de plumb,
Nu-l ghicesc dintre urzici,
Soare galben, cât un bumb,
Răsărit pentru furnici.

Doar fărâma de pământ,
Care-l știe și cunoaște,
Îi păstrează chipul sfânt
Când un bou, trecând, îl paște.

III. UTRENIE

Pe pieptarul veșniciei
Sumedenii negi de foc,
Galbeni, strugurii tăriei
Se răsfiră și se coc.

Lumea-și culcă fruntea-n poală,
Purecată de profeți,
Sub lumina siderală
Ce se scurge prin pereți.

Dar în fiecare noapte
Limba ei, suind pe zid,
Amăgită linge lapte
Din tărie, agurid.

IV. BLESTEME

Ușure, prin leșia dimineții,
La ceasul când se iscă precupeții
Am fost lovit din trecere o babă
Ce se ivise-n calea lumii, slabă.

Gândul, rămas în urma mea,
O a ghicit zicând pre ea:

În două surcele de vreasc să se facă
Picerele tale, făptură buimacă.
Plesni-ți-ar timpanul,
Să n-auzi când trece traivanul.
Să uiți la cetanii tipicul
Și psalmii în zi de Crăciun.
Să n-ai după masă tutun.
Să-ți pută buricul.

Vedea-te-aș în vreo fițuică
Pus cu litere de-o șchioapă.
Curge-ți-ar pe-o nară țuică,
Pe cealaltă numai apă.
Lăuda-te-ar Bogdan-Duică
Și pupa-te-ar Popa Iapă!

Răstoarne-se cerul, să-ți cadă-mprejur
Tăria sfărmată în cioburi de-azur.
Pornească-se vântul, când somnul începe,
La cap să-ți necheze o mie de iepe.

Stihia, deasupra, să macine-n gușe
Ninsori de funingini și ploi de cenușe.
Să latre la tine, căzut în noroi,
Zăvozii furtunii cu coada vulvoi.
La urmă și munții, sculați în picioare,
Cu labele-n șolduri pornind fiecare,
Pe creștet să-ți calce, făcându-te turtă,
Să nu se cunoască genunchii de burtă.

Pe tine, jivină de mare valoare,
Te blestem s-adormi de-a-n picioare
Și când vei cerca să mai scrii vreo sudalmă,
Să-ți fete un șoarice-n palmă.

La fund, călimara aproape uscată
Să aibă și-o muscă-necată
Și stropi de negreală zvârlind pe hârtie,
Penița crăcită să nu vrea să scrie.
Un dinte să-ți crească, de cremene lungă
Întors către lume să-mpungă,
Iar altul, de cocă și moale, atins,
Să-l simți că te doare-ntr-adins...
La urmă, o droaie de tipuri nefaste,
Profund imbecile și vag pederaste,
Să-ți strâmbe-n neștire ținuta și graiul,
Și-n uliți să crească alaiul
Vârtej petrecându-te-n cale
Păcate, măscări, osanale.

Iar tu, piază-rea,
Nu te depărta
De prin preajma sa.
Dă-i în ochi albeață,
În păr mătreață,
În nas roșeață,
În inimă un ceas rău.
În piept o scoabă
Și-n pat o babă.
Fă din el păpușe,

Să-l strivească-n ușe
Fată jucăușe:
Să-i smulgă urechea și țâțele,

CUPRINS

Să-i curgă prin coate tărâțele,
Stuchi-l-ar mâțele!

BACILUL LUI KOCH

Conferință humoristică în versuri. Rostită pe scena Teatrului Național din Iași la un festival al societății pentru profilaxia tuberculozei.

Mult onorate doamne,
Distins auditor!

La festival când vine, tot omul e dator
S-asculte, înainte de partea amuzantă,
O conferință lungă și foarte importantă.
Conform acestei date sinistre, așadar,
Avem între culise un conferențiar,
Un om cu greutate, un personagiu mare...
Să nu luați aceasta drept o amenințare!
Dar ca să nu planeze asupra noastră vina
C-am neglijat programul, — persoana cu pricina
E gata să vă țină, un ceas și jumătate,
O conferință gravă de specialitate.
Cum, nu vă pare bine? De ce v-ați întristat?
Mai așteptați o clipă, că doar n-am terminat.
Pe de-altă parte, însă, găsind că-i anormal
Să vă chemăm la teatru... ca s-adormiți în stal;
Că somnul, în aceste condiții verticale
Ș-atât de izolate, nu face cinci parale;
Că nimene nu poate pretinde nimănui
Să-nghită festivalul cu conferința lui, —
Din spirit caritabil și din filantropie,

Știind mai dinainte ce toată lumea știe,
Cu voia dumneavoastră ne-abatem de la modă
Și-n loc de conferință, veți asculta o odă.

Prea onorate doamne,
Distins auditor!

Subiectul odei mele e-atât de-ngrozitor
Că biata-mi Muză, albă de spaimă și uimire,
Când i-am cerut concursul, în loc să mă inspire,
S-a dat pe lângă ușă, a pretextat ceva
Și-a dispărut... adio! M-a părăsit așa,
Cu călimara plină de noapte și de proză.
E vorba de bacterii și de tuberculoză,
E vorba de bacilul lui Koch...
Precum vedeți,
Un subiect anume făcut pentru poeți!
O, nu vă fie teamă... și dracul este negru
Când stă să-l zugrăvească un iconar integru,
Dar... ici un pic de galben și dincolo puțin
Albastru... și pe gură o dungă de carmin, —
Cu toate c-adineaori părea insuportabil,
Din drac urât și negru devine acceptabil.
(Dar nu fac oare zilnic cucoanele — și ele —
Cam tot același lucru pe propria lor piele?
Ba fac așa chiar domnii — de genul femeiesc...)

Bacilul despre care aș vrea să vă vorbesc
Se află-aici în sală... știu bine că m-ascultă,
Dar nu vrea să-și trădeze prezența lui ocultă.
Intrarea n-a plătit-o fiindcă-i mititel,
Dar unde-i lume multă acolo e și el!
Incognito ca regii și nepoftit pătrunde
În orice fel de casă; îl întâlnești oriunde:
În berării, pe stradă, la cinematograf;

Îi place să se joace cu alți bacili în praf;
Se duce la plimbare cu trenul, cu tramvaiul,
Și peste tot se ține de bietul om ca scaiul,
În fabrică, la școală sau pe trotuar hai-hui, —
Dar peste tot își vede de-afacerile lui!
Își dă ades pe credit persoana lui culantă
Cu o scadență lungă, când nu e... galopantă,
Regia de tutunuri îi face mult rabat;
La băuturi spirtoase e cointeresat;
Din orice-abuz profită... La pândă, invizibil,
În lupta mare-a vieții e mic, dar e teribil —
Și chiar atunci când pare că doarme, e deștept,
La primării el este „consilier de drept“
Și, tare-n atmosfera comunelor urbane,
E cel mai mare dușman al speciei umane...

Prea onorate doamne!
Când țin acest discurs,
Dac-ați vedea că intră în sală-aici un urs,
N-ați năvăli afară prin uși și prin ferestre
Utilizând cu toții resursele pedestre?
De ce? Fiindcă-i mare și foarte fioros...
Bacilul lui Koch însă e mai primejdios!
Dar fi'ndcă nu se vede și fi'ndcă e prea mic,
Nu sperie pe nimeni...
Să judecăm un pic.
De-ar fi cât Himalaia ori numai cât aluna,
Când știi că te omoară, mic-mare nu-i totuna?
Să-mi spuneți dumneavostră: ce importanță are
Când un tâlhar te-mpușcă, dacă e mic sau mare?
O fi el mic, bacilul... da-i rău! Pe lângă el,
O biată matahală de urs e ca un miel.

Câți oameni mor, de pildă, în fiecare țară
Mâncați de urși? Trei-patru...
Pe când această fiară,
Acest vrăjmaș de moarte al genului uman
Atacă și distruge pe fiecare an
Nu zece, nu o sută... ci mii și mii de vieți,
Ci zeci de mii și sute de mii de tinereți ”
Că judecându-l după isprăvile lui crunte
Și după lăcomie, apare cât un munte!
Un monstru, un balaur încolăcit în spațiu
Ce-nghite fără milă, înghite cu nesațiu
Și tot nu-i mai ajunge, tot nu mai e sătul...

*

Cu voia dumneavoastră, l-am insultat destul.
Ar fi acum momentul să-l punem sub o lupă
Să știm: ce formă are și cu ce se ocupă?

După savanți și medici ca doctorul Argon,
Bacilul se prezintă sub formă de baston...
Dar bolnavii, săraicii, spun doctorului Ciucă,
Că lor li se prezintă sub formă de măciucă!
Ce-i el de fapt? Un zero, un fel de vârcolac
Nici cât un ou de muscă, nici cât un vârf de ac, —
Ceva așa, cilindric... Regret că nu găsesc
O cretă și-o tabelă ca să vi-l zugrăvesc. —
S-a zis că face parte din regnul vegetal,
Dar eu nu cred... fiindcă nu-mi pare natural
Să fie din aceeași familie cu floarea,
Să fie văr cu macul și rudă cu cicoarea,
Cu gingașa mimoză, cu palidul narcis...
Ar însemna că-și face familia de râs!

Nu, nu prea are alură de plantă — dimpotrivă:
Ați întâlnit vreodată o plantă agresivă?
Văzut-ați dumneavoastră o floare sau un pom
Să sară din grădină și să se dea la om?
Ori ați putea concepe vreun fel de ciupercuță
Ce stă să se răpeadă, când nimeni n-o asmuță?...
Dar, în sfârșit, s-admitem că scârba asta mică
Ar moșteni-n caracter ceva de la urzică, —
Nu prea importă regnul din care face parte
Cât mai cu seamă felul cum știe să se poarte.
Distruge-n organisme țesuturile vii;
Se instalează în trupuri firave de copii;
Îl poartă-n nas și-n gură aproape-orice persoană.
Dar el preferă pieptul de fată diafană
(Deși nu-i prea rezistă nici cei mai mari atleți).
Și — curios! — el are de mult pentru poeți
Un fel de slăbiciune... s-ar zice că anume
Îi place să distrugă ce-i mai de preț pe lume!...

De obicei, trăiește la umbră. Scos la soare,
Devine melancolic și, câteodată, moare.
Dar nu întotdeauna. Uscat ca o mumie,
Ades, de supărare, el cade-n letargie,
Devine colb, se-nalță pe-un strat de aer moale,
Plutește-n atmosferă... și dând mereu târcoale
În jurul nostru, iarăși găsește un cotlon
Și căpătând viață — devine iar baston!

Savanții-l studiază făcând din el *culturi*, —
Un fel de gelatină... un soi de răcituri
Pe care stau microbii ca-n sânul lui Avram
Și se-nmulțesc acolo în voia lor...
Uitam!

El dragoste nu face. Cu omul în contrast,
Bacilul lui Koch este surprinzător de cast.
Dar cum se înmulțește atunci? Prin ce minune?
— Prin *sciziparitate* sau prin diviziune:
Se rupe-ntâi în două... apoi se face-n patru...
Și-n nouă luni e-n stare să-ți umple acest teatru
Cu fii, nepoți, nepoate, și socri mari, și frați,
Și veri, și verișoare, și cuscri, și cumnați,
Că nici un fel de babă (de-a lor) n-ar fi în stare
Să-ți spună a cui este și câte neamuri are!

*

Prea onorate doamne!
Doar câteva cuvinte,
Și-am isprăvit... (v-asigur că nu mi-am pus în minte
Să vă servesc bacilul lui Koch o noapte-ntreagă).
Cum toată lumea știe, microbul se propagă
Prin aer, prin contactul cu un bolnav în casă,
Prin lapte și prin carne de vacă ofticoasă, —
Dar mai ales sărutul, când cade pe-un teren
Prielnic, răspândește agentul patogen.
Deci n-ar fi rău, fiindcă prudența e de aur,
Să vă feriți din calea acestui mic balaur
Și orice om cuminte să cugete mai des
Că n-are nici o grabă și nici un iteres
Să moară de ftizie...
Că poate să-și aleagă o altă maladie[1]
Sau poate să-și dea singur în cap c-o cărămidă,
În caz când existența îi pare insipidă;
Dar dacă-i place viața și soarele, atunci
E bine să respecte aceste vechi porunci,

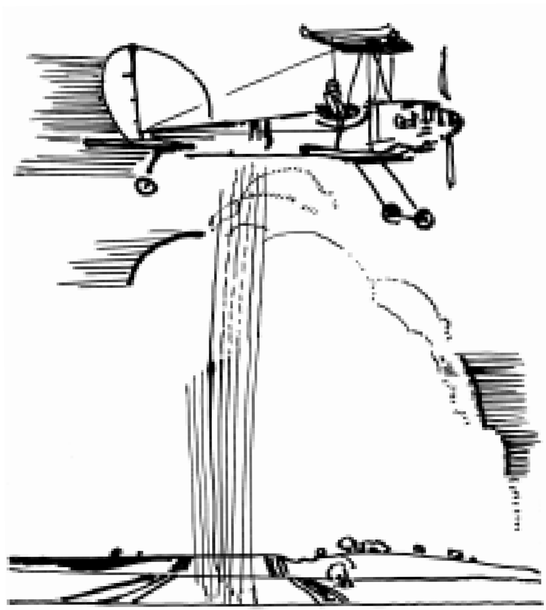
[1] Mai sigură, mai promptă și mai puțin stupidă... (n. a.)

Pe care medicina de-un veac i le prescrie
Și dumenalui se face mereu că nu le știe:

Să nu stai toată ziua vârât cu nasu-n scripte,
Iar laptele și carnea — să fie bine fripte.
În orice alimente și-n orice băutură
Să puneți acid fenic — nu mult: o picătură...
Și cel puțin o dată la două săptămâni
Tot omul să se spele pe față și pe mâini...
La poștă sau la gară (și-n orice loc murdar)
E obligat tot omul să scuipe-n buzunar,
Că pe podea nu-i voie decât în caz de boală...
Iar când te duci la teatru sau intri în vreo școală
Și aerul de-acolo îți pare echivoc,
E mai recomandabil să nu respiri de loc...
Acei ce au bronșită sau tuse măgărească,
De semenii lor teferi grozav să se ferească!
Să nu-și mai piardă noaptea cu lucruri nepermise,
Să țină toată iarna ferestrele deschise
Iar vara să se ducă la aer, la Sinaia,
Să steie-nchiși în casă, c-afară-i udă ploaia...
Pe lângă asta-i bine, când suferi de-anemie,
Cu propria ta viață să faci economie.
De nu vrei ca la urmă să te trezești mofluz,
Evită surmenajul și orice fel de-abuz,
Rărește-o cu tutunul, mai lasă băutura!...
Iar dacă, din păcate, vrei să-ți apropii gura
De epiderma unei persoane din elită, —
Oricât ar fi persoana accea de grăbită,
La locul ce urmează să fie sărutat
Să dai întâi c-o cârpă muiată-n sublimat.

Ori, ca să fiți mai siguri de viață, eu vă zic:
Nu sărutați nici mână, nici gură, nici... nimic!

MIGDALE AMARE

PREFAȚĂ

Prin ce ținuturi rătăcești
        Pribeagă?
În care grotă din povești
Ai hibernat — o vară-ntreagă?

O, Muza mea cu nasul mic
        Și coapse fine,
Abia sculptate din nimic,
De ce te-ai dus de lângă mine?...

Ți-am prins în părul inelat
Vreo floare artificială?
        Te-am ofensat
Cu vreo metaforă banală?

Ori mi-ai bătut vreodată-n geam
Și, spionând perdeaua trasă,
Te-ai supărat că nu eram
        Acasă?...

Vrei poate macii din livezi
Pe toți cu mâna ta să-i scuturi?
        Sau te distrezi
Cu pălăria după fluturi?

N-ai adormit cumva pe-afară
Și te-ai trezit sub un umbrar,

Îndrăgostită de-un măgar
Ca-n *Visul unei nopți de vară*?

Cu Demonul lui Lermontof
Te-i fi-ntâlnit și ți-a fost frică?...
Nu ți-a intrat cumva-n pantof
O pietricică?

(De-aceea-mi iese șchiop și mic
Un vers, în fiecare stanță...
Vezi, tot m-ai inspirat un pic
De la distanță!)

Ori m-ai zărit vreodată stând
Cu Muza altuia? Se poate.
Le-am spus cuvinte dulci, pe rând,
La toate...

Dar n-am făcut-o pe furiș
Cum fac confrații mei cu tine,
Ci pe afiș
Mi-am spus păcatul la oricine,

Și confidențele, tu știi,
Le-am dat pe față, *tale-quale*,
Într-un volum de Parodii
Originale...

Oricum, de-o fi ca-n viitor
Să placă stihurile mele,
Las mărturie tuturor
Că n-ai colaborat la ele.

Că singur m-ai lăsat să scriu
O carte-ntreagă fără tine...

Și dacă totuși mai târziu
Te vei întoarce lângă mine,

Nici nu te-alung, nici nu te-mpac,
Ci-n fundul călimării crunte
Muind un deget, am să-ți fac
Un benghi în frunte!

CĂLIMARA

Mi-ai dăruit, frumoasă doamnă, o călimară de argint
Cu două guri întunecate, ca două porți de labirint,
Prin care gândurile mele s-or afunda neștiutoare
Și-adesea n-or găsi ieșire din bezna umedă, la soare.
Cu două guri ca de fântână, din care ultimul meu vis,
Scafandru mic, privind cu spaimă spre fundul negrului abis,
Va încerca, zadarnic poate, s-adune înșirată-n salbe
Recolta de mărgăritare a viitoarelor nopți albe.
În călimara asta nouă roiesc ca fluturii imagini
Ce vor cădea cândva, inerte, pe câmpul alb al unei pagini,
Închipuiri neplăsmuite și gânduri negândite încă
Pe care stropul de cerneală le-nchide-n noaptea lui adâncă,
Cuvinte șterse peste-o clipă, fantome de idei defuncte,
O ploaie miniaturală de-accente, virgule și puncte —
Și-acele negre arabescuri pe care-o vagă fantezie
Sau numai mâna mea distrată le zugrăvește pe hârtie.
În ea, tăcute și smerite stau viitoarele regrete,
Alături de bilanțul zilei și de adresa unei fete;

Scrisoarea de condoleanțe pe care, poate, o voi scrie
Unui amic în doliu după vreo rudă care-i încă vie;
O epigramă inedită; figura unui tip ridicol,
Pe care nu-l cunoaștem încă; un titlu mare de articol,
Asupra unei chestii care va fi de actualitate,
Cu siguranță, peste-o lună sau peste-un an și jumătate, —
Și toate cifrele arabe stau, de la 1 pân' la 9,
Amestecate și stupide, în călimara asta nouă...
În cupa ei de întuneric dorm viitorul și prezentul,
Cuvintele prin care, poate, îmi voi începe testamentul;
O poliță abia schițată, un madrigal, o amintire
A unei clipe viitoare, — sau o poemă de iubire
Pe care voi citi-o, poate, atras de noaptea lor bizară
În ochii tăi cei mari și negri ca două guri de călimară....

CIOARA

Câmpul alb, ca un cearșaf,
Până-n zări se desfășoară...
Sus pe-un stâlp de telegraf,
S-a oprit din zbor o cioară,

Nemișcată-n vârf de par
Ca o acvilă pe-un soclu,
Oacheșă ca un hornar
Și macabră ca un cioclu;

Neagră ca un as de pică,
Sub nemărginitul cer;
Singuratică și mică
Cât o boabă de piper;

Gârbovă ca o feștilă
Într-un cap de lumânare;
Ca o mutră imobilă
De harap cu nasul mare,

Dar sinistră și pârlită
De la coadă până-n plisc,
Ca o pajură trăsnită
Într-un vârf de obelisc;

Încrustată-n atmosferă
Ca un ou de ciocolată;
Amărâtă și stingheră
Ca o prună afumată;

Cu alura interlopă
Ca un muzicant în frac,
Cuvioasă ca un popă
Și smolită ca un drac;

Demnă, ca un om celebru;
Mistică și fără chef
Ca un basorelief
De pe-un monument funebru;

Incomodă-n soare, ca
Un gunoi în ochi; nefastă
Ca un *chibiț* ce-ți stă-n coastă
La un joc de bacara;

Suspendată ca o notă
Pe un portativ gigant;

Slută, ca o hotentotă
Părăsită de amant;

Mică-n mijlocul naturii
Ca un fir de praf de pușcă;
Neagră cum e cerul gurii
La un câine care mușcă;

Cruntă ca o vânătaie
Cauzată-n *match* de box;
Ca un bulgăre de cox
Care-a stat o noapte-n ploaie;

Resemnată, ca-n vitrină
O reclamă pentru vulg,
Și ușoară ca un fulg
De funingine-n lumină;

Tristă ca un crep de doliu
În văzduhul diafan, —
Ca un punct aerian
Pe-al zăpezii alb orgoliu;

Stranie ca un ponos
Al priveliștii de cretă;
Solitară și cochetă
Ca un cuc de abanos;

Neagră, ca o muscă-n lapte,
Și fantastică-n contur,
Ca un miez adânc de noapte,
Cu lumină împrejur;

Fină ca o acadea
De țiței topit la soare;
Prinsă-n falduri de ninsoare
Ca un fiong de catifea;

Ireală, ca un duh
Cu penajul ei feeric, —
Ca o cupă de-ntuneric
Răsturnată în văzduh;

Gravă ca o rugăciune
Și posomorâtă ca o
Figurină de cărbune
Cu nuanțe de cacao;

Tragică, ca o emblemă
A obștescului sfârșit;
Sumbră ca o anatemă
Arucată-n infinit;

Mută-n liniștea câmpiei
Ca un bloc de piatră arsă,
Ca un ghem de beznă toarsă
Din fuiorul veșniciei, —

Atârnând de bolta goală
Ca un uger de catran
Unde pruncii lui Satan
Vin, plângând, să sugă smoală;

Piază-rea, ca un blestem
Azvârlit așa-ntr-o doară
Creatorului suprem, —
Și banală... ca o cioară!

FUM

Vis albastru al Naturii!
Cum se-nalță-ncet din sfera
Pământeștilor combustii, spre azur,
Spre Infinit,
Cu podoabe ireale decorează atmosfera
Anunțând Nemărginirii opera unui chibrit.

Colonade fără număr leagă cerul cu pământul
Și-n ogeagurile albe stau înfipte...
Dar acum
Peste case, ca o mare de lumină, trece vântul
Spulberând arhitectura colonadelor de fum.

Din cădelnițe și din pipe prin văzduh se întretaie
Fum albastru de tămâie
Cu fum galben de tutun,
Ori plutește-n trâmbe albe peste câmpuri de bătaie
Fumul sângelui și-al morții,
Fumul gurilor de tun...

Alteori, din mari dezastre izvorăște ca un fluviu,
Dar cu aceeași nepăsare îl primește cerul trist:
Din incendiile Romei,
Din Stambul
Sau din Vezuviu,
Din altarele lui Buda sau din templele lui Crist.

Orientul își înalță fumul greu de mirodenii:
Visul pagodelor albe și-al fachirilor gângavi.
Miazănoapte, ceața deasă care-nchipuie vedenii,

Iar Apusul, fum de fabrici,
Jertfa turmelor de sclavi.

Sus, în spații reci, adună cataracte de zăpadă.
Lungi corăbii, la hotarul infinitului, străbat
Altitudini glaciale care-amestecă grămadă
Cu buhai de pe Negoiul aburii din Eufrat.

Sunt acolo scări înalte, străvezii ca floarea spumii.
Dar cu ochii către ele, în zadar aștepți mereu
Să se clatine azurul din catapiteazma lumii
Și pe treptele de marmur să coboare Dumnezeu...

Fum! Învăluie pământul ca să-l apere de soare.
Fum! Cu-ncetul ne cuprinde și ne strânge ca un zid
Și ne-năbușe de veacuri în rotundă închisoare
Cu ferestre de lumină care nu se mai deschid.

AEROPLANUL

Spre apusul de jăratic
Cu livezi scăldate-n aur,
Trece-un nour singuratic
Alb și mare cât un taur.

Iar în urma lui s-abate,
Gata-gata să-l ajungă,
Un țânțar cu coadă lungă
Și cu aripi nemișcate.

Crește-n asfințit pojarul.
Dealurile stau s-adoarmă.

CUPRINS

Norul tace, dar țânțarul
Umple liniștea de larmă...

SONET ESTIVAL

Din cerul mat, încovoiat pe zare
Ca un imens cuptor de porțelan,
Un soare imobil și diafan
Trimite raze perpendiculare.

Orașul „adâncit ca-ntr-o visare“,
Cu tot aspectul lui cotidian,
E bântuit în fiecare an
De felurite boli imaginare.

Prin atmosfera plină de insecte,
Vin de departe adieri suspecte:
Se furișază molima perfidă...

Trag storul la fereastră și, de frică,
Simt inima cum mi se face mică
Cât un microb de febră tifoidă.

ALBUMUL

O, blestemată curiozitate!
Deunăzi, cu gânduri indiscrete,
Am profanat odaia unei fete, —
Acest muzeu de lucruri parfumate.

Albumul ei cu scoarțe violete
E plin de cărți poștale ilustrate:
Vederi din țară și străinătate,
Orașe, fluvii, parcuri și portrete.

Pe una scrie: „Dragă verișoară,
Ai auzit că P.P.K. se-nsoară
Și vrea să ia o fată din Buzău?...“

Pe alta scrie numai: „Cugetare.
Amorul e un lucru foarte mare.“
Și iscălește: Guță Popândău.

SONETE PLUVIOASE

De-o săptămână ține-ntruna ploaia, —
Și-mi pică-n pat, de sus, din bagdadie...
O noapte încă de-ar mai fi să ție
Nu m-aș mira să-mi cază-n cap odaia!

Avea simptome vagi de nebunie
Peninsula Balcanică... și d-aia,
De când s-aprinse-n Orient văpaia,
Pământul face hidroterapie!

Sau poate că divinul Mizantrop
A hotărât al doilea potop?...
Oricum ar fi, eu nu mă tem de moarte.

Dar când o-ncepe altă veșnicie,
Fac cerere să mă permute-n Marte,
C-aici avem prea multă igrasie!

*

Sunt izolat ca Robinson Crusoe,
Nu vine nime-n ușa mea să bată,
Și dacă stau cu ușa încuiată
E că nici eu de nime n-am nevoie.

Mai fericit ca legendarul Noe,
Din toată omenirea inundată,
În *arca* mea nu am decât o fată...
Deasupra lumii noi plutim în voie...

Degeaba vă-ndesați ca la pomană,
Reprezentanți ai faunei terestre, —
Nu iau cu mine nici o lighioană!

Căci e destul o singură pereche:
Un trubadur și-o fată fără zestre,
Ca să refacă toată lumea veche!

LA VÂNĂTOARE

I. DECORUL

Sus, pe dealuri, Toamna pune
Miriști galbene-n lumină,
Arături ca de cărbune
Și mohoare de rugină.

Rânduri-rânduri, spre câmpie
Se perindă nori de plumb
Peste larga simetrie
De coline cu porumb.

Iar când soarele străbate,
Luminând peisajul vast
De dreptunghiuri colorate
Într-un limpede contrast,

Saltă-n valuri jucăușe
Și foșnește lung sub soare,
Cu mătasă la pănușe,
Mămăliga viitoare...

II. UN IEPURE

Scurt, mohorul a foșnit...
Și spre neagra arătură
Într-o clipă s-a ivit
Un măgar-miniatură!

Din căpiță sare pleavă,
Sar gunoaie dintr-un snop.
Pușca scoate fum pe țeavă
Și pornește ca un dop...

A căzut... ba nu! Din goană,
Mic, elastic și urgent,
Lâng-o tufă de simziană
A făcut un compliment.

Spre porumb acum s-abate...
Un scaiete zăpăcit
Îl întreabă: — Ce e, frate?
— Sunt teribil de grăbit!...

Alungat ca de furtună,
Cu picioare de lăcustă,
Se destinde și s-adună
Peste-o miriște îngustă.
Ca o minge se prăvale,
Se coboară și se suie
Prin hârtoapele din vale:
Uite-l — nu e, uite-l — nu e!...

Liniștea coboară iarăși
Peste țarinile moarte...
— L-ai scăpat! zice-un tovarăș.
— Mi-a sărit cam de departe...

III. MASA

Din văzduh abia s-aude
Țipăt jalnic de prigorii...
Cu ciubote mari și ude
Stau la masă vânătorii.

Toți cu pușca lângă geantă,
Guralivi și orășeni,
Pun o pată discordantă
Pe căpița de strujeni.

Și e frig, și toți îngheață...
Și din când în când nu strică,
Începând de dimineață,
Câte-un strop de *săcărică*...

— Într-o toamnă, zice unul,
La un capăt de răzor
M-am oprit să scot tutunul...
Când, de jos, de la picior,

Fără veste văd că-mi sare
Un șoldan cât un vițel,
Și stârnește-n goana mare
Alți vreo șapte după el!

Trag cu ploaie în grămadă,
Fără să țintesc deloc...
Cine s-aștepta să-mi cadă
Patru iepuri dintr-un foc?...

— Astea sunt invenții pure...
Mie mi s-a întâmplat,
La o goană-ntr-o pădure,
Un mister adevărat.

Nici nu m-așezasem bine,
Stam cu pușca subsuoară...
Când deodată lângă mine
Se oprește-o căprioară.

Stă și-ascultă, imobilă...
Eu atunci — mă știți cum sânt —
M-a cuprins un fel de milă:
Am oftat... și-am tras în vânt.

Când văzu că „umplutura“
Trece fără s-o atingă,
Ea și-a-ntins la pușcă gura
Și-a-nceput... așa s-o lingă...

— I-auzi colo, ce curaj, mă!
Asta și-a-ntrecut perechea!
... Buruienile din preajmă
Trag și ele cu urechea.

Un măceș de două șchioape
Zice-n taină unui spin:
— Dumneata ești mai aproape,
Ia-l de mânecă puțin!

IV. LA ÎNTOARCERE

Vântul curge spre câmpie
Transparent și uniform.
Toate ierburile-nvie,
Toate țarinile dorm.

Ici și colo se ridică
Câte-un nour alb de praf...
Străjuind șoseaua mică
Stâlpii rari de telegraf

(Tot mai singuri, ceafă-n ceafă,
Suluri vinete de fum
Lungi ca gâturi de girafă),
Înșirați pe lângă drum,

Spre orașul plin de turle
Stau privind c-un aer tâmp...
Și deodată-ncep să urle
Că-i apucă noaptea-n câmp.

OCTOMBRIE

Octombrie-a lăsat pe dealuri
Covoare galbene și roșii.
Trec nouri de argint în valuri
Și cântă-a dragoste cocoșii.
Mă uit mereu la barometru
Și mă-nfior când scade-un pic,
Căci soarele e tot mai mic
În diametru.

Dar pe sub cerul cald ca-n mai
Trec zile albe după zile,
Mai nestatornice și mai
Subtile...

Întârziată fără vreme
Se plimbă Toamna prin grădini
Cu faldurii hlamidei plini
De crizanteme.

Și cum abia plutește-n mers
Ca o marchiză,
De parcă-ntregul univers
Privește-n urmă-i cu surpriză, —

Un liliac nedumerit
De-alura ei de domnișoară
S-a-ngălbenit, s-a zăpăcit
Și de emoție-a-nflorit
A doua oară...

NOIEMBRIE

Plouă stupid...
Cerul își scutură
Ca dintr-o ciutură
Frigul lichid.

Cârduri de ciori —
Neagră pecingine,
Flori de funingine
Zboară sub nori...

Plouă perfid.
Și-n doză minimă
Picură-n inimă
Neant acid.

Plouă de sus...
Toamna ironică
Îmi scrie-o cronică
Cât un *Larousse*.

(O Halima, —
Pentru că nu cere
Nici introducere,
Nici „va urma“...)

Plouă placid:
A...e...i...o...u...ă...
Dacă continuă,
Mă sinucid!

CUPRINS

FANTEZIE DE TOAMNĂ

Acesta-i un cântec pe care de mult
Am vrut să vi-l cânt dumneavostră.
Natura-l repetă cu aspru tumult.
Acesta-i un cântec pe care-l ascult
Cu nasul lipit de fereastră.

Ca vechiul ceasornic cu muzică, port
Cântare latentă în mine.
Se pune-n mișcare un tainic resort
Și-mi cântă romanța trecutului mort
În freamăte lungi de suspine.

Cu crengile ude și fără veșmânt
Salcâmii la poartă se-ndoaie.
Pe stradă se plimbă iernaticul vânt
Și fluieră-n tactul aceluiași cânt
Și plânge cu lacrimi de ploaie.

În casă tac toate. Un singur covor
Atacă, pe nas, uvertura.
Și cărțile toate-l urmează în cor,
Începe să cânte întregul decor, —
Ceasornicul bate măsura.

Și-acuma-i un cântec adânc, ne-ntrerupt:
Dulapul cu-o aripă frântă,
Și patul, și soba, și scaunul rupt,
Și vechile cadre cu flori dedesubt
Se uită la mine și cântă.

Ca undele mării izbite de dig
Pereții-mprejur fredonează...
Și numai o muscă surprinsă de frig
Pe masă, alături de-un rest de covrig,
Cu labele-n sus, hibernează.

PRIMĂVARĂ

După-atâta frig și ceață
Iar s-arată soarele.
De-acum nu ne mai îngheață
Nasul și picioarele!

Cu narciși, cu crini, cu lotuși,
Timpul cald s-apropie.
Primăvara asta totuși
Nu-i decât o copie.

Sub cerdac, pe lăuruscă,
Cum trecură Babele,
A ieșit un pui de muscă
Să-și usuce labele.

Păsările migratoare
Se re-ntorc din tropice.
Gâzele depun la soare
Ouă microscopice.

Toată lumea din ogradă
Cântă fără pauză.
Doi cocoși se iau la sfadă
Nu știu din ce cauză.

Un curcan stă sus, pe-o bârnă,
Nu vrea să se bucure.
Moțul roșu îi atârnă
Moale ca un ciucure.

Doar Grivei, bătrânul, n-are
Cu ce roade oasele.
Că de când cu postul mare,
Toate-i merg de-a-ndoasele.

Pentru câte-a tras, sărmanul,
Cui să ceară daune?...
Drept sub nasul lui, motanul
A venit să miaune.

Dar acum l-a prins potaia
Și-a-nceput să-l scuture...
Peste toată hărmălaia
Trece-n zbor un fluture.

Pe trotuar, alături saltă
Două fete vesele...
Zău că-mi vine să-mi las baltă
Toate interesele!

LA PAȘTI

Astăzi în sufragerie
Dormitau pe-o farfurie,
Necăjite și mânjite,
Zece ouă înroșite.

Un ou alb, abia ouat,
Cu mirare le-a-ntrebat:
— Ce vă este, frățioare,
Ce vă doare?
Nu vă ninge, nu vă plouă,
Stați gătite-n haină nouă,
Parcă, Dumnezeu mă ierte,
N-ați fi ouă...
— Suntem fierte!
Zise-un ou rotund și *fraise*
Lângă pasca cu orez.
Și schimbându-și brusc alura,
Toate-au început cu gura:
— Pân'la urmă tot nu scap!
— Ne gătește de paradă.
— Ne ciocnește cap în cap
Și ne zvârle coaja-n stradă...
— Ce rușine!
— Ce dezastru!
— Preferam să fiu omlet!
— Eu, de m-ar fi dat la cloșcă,
Aș fi scos un pui albastru...
— Și eu, unul violet...
— Eu, mai bine-ar fi să tac:
Așa galben sunt, că-mi vine
Să-mi închipui că pe mine
M-a ouat un cozonac!...

CUPRINS

UN DUEL

Eroii mei sunt doi cocoși
De rasă, pintenați, frumoși
        Ca ofițerii la paradă.
Doi cavaleri aristocrați.
Dintr-o privire ofensați
Încep duelul fără spadă.
Au martori puii speriați.
Teren — o parte din ogradă,
        Dar n-au motiv de sfadă,
        Căci nu se știe-a cui e vina —
        Misteru-nvăluie pricina, —
        Deci: căutați găina...

Din amândouă părțile
Se-ncep ostilitățile.
Ei stau o clipă fața-n față
Cu ciocurile la pământ,
Apoi deodată-și iau avânt
Și lupta-ncepe săltăreață:
Sar deodată,
Dau cu ciocul.
Cad alături,
Schimbă locul.
Bat din aripi,
Dau din gheare.
Unul cade,
        Altul sare...
        Iar s-atacă,
        Iar se pișcă...
Dar deodată nu mai mișcă...

Faţă-n faţă, multă vreme,
Stau aşa, ca două gheme
        Neclintite
        Şi zburlite,
Până când, pe nesimţite,
Unul părăseşte sfada,
Întorcându-se cu coada...

*

Atunci ieşi de sub şopron
Un folozof-clapon,
        Urât
Ş-atâta de bătrân încât
A dat în mintea puilor...
El s-a oprit în faţa lor
        Cotcodăcind sonor:
— Eu dezaprob acest conflict.
E o ruşine, un delict
Nedemn de vremi civilizate.
Dar aşteptăm un viitor
Când, mândri de chemarea lor,
Cocoşii nu se vor mai bate...
Voi vă certaţi pentr-o găină,
Dar nu vedeţi? E curtea plină!
Ba treceţi gardul la vecini,
Că şi p-acolo sunt găini...
De ce vă puneţi gheara-n gât?
Să lase unul cât de cât,
Să dea şi celălalt ceva, —
Eu, cât de cât, socot c-o da!

BALADA CORBILOR

Posomorâți, cu gheara lungă,
Cu pliscuri negre de oțel,
Ne-am înfruptat cât să ne-ajungă
Din prânzul marelui Măcel.
Cu patrioții la paradă,
Amestecați printre eroi,
De-a valma coborâm în stradă, —
Dar nu ne ducem la război!

Când geme-n vaier lung câmpia,
Când stau întorși spre bolta cruntă
Cei logodiți cu veșnicia
Sub ploaia rece și măruntă;
Când moartea seceră flămândă
Făcând mormane de eroi, —
În dosul frontului, la pândă,
Noi nu ne ducem la război!

Târziu, cu penele mânjite
De sânge negru — și sătui,
În cuiburi calde și ferite
Ne-mperechem și scoatem pui
Ce s-or hrăni ca și părinții
Din hoituri slabe de eroi, —
Căci, soli voioși ai suferinții,
Noi nu ne ducem la război!
Alteță, zvonul crește iarăși,
Adună-ți ceata de eroi...
Cu moartea suntem buni tovarăși,
Dar nu ne ducem la război!

SINGUR

Cu cea din urmă rază ce tremură-n amurg,
Se-ntunecă palatul bătrânului Habsburg.
E noapte. Vântul toamnei aduce de departe
Un freamăt de suspine prin sălile deșarte,
Căci a pornit monarhul încovoiat și chel
Oștiri din șapte neamuri să moară pentru el!

Făclia luminează fantastice vitraiuri
Și-n umbra colorată ca umbra din seraiuri,
În liniștea capelei pe-o treaptă-ngenuncheat,
Cu fruntea-n mâini se roagă bătrânul împărat:
— Stăpâne, codrii urlă și râurile gem,
Din fiece colibă se-nalță un blestem
Și-n inima mea scrumă părerile de rău!
Stăpâne, slobozește de-acum pe robul tău...

Dar vântul geme-n noapte:
„E prea târziu, bătrâne!
Pe țărmurile noastre de-a pururi va rămâne!
Pe țarinile noastre de-a pururi va rămâne
Sinistră, ca o pânză de doliu, umbra ta.
O, dacă El te iartă, noi nu te vom ierta!...“

Tresare împăratul. Mișcând încet din buze,
Încearcă să-și adune gândirile confuze...
Dar două diamante strălucitoare curg
Încet-încet pe nasul bătrânului Habsburg,
Și-n liniștea solemnă, cum pică pe parchet,
Par două lacrimi grele și mari — de spermanțet.

ÎN JURUL UNUI DIVORȚ

Mișu St. Popescu vrea să divorțeze.
Lung prilej de vorbe și de ipoteze!
Unii spun că Mișu singur e de vină,
Că la ei în casă n-a fost zi senină.
Că nu poate nimeni să-i mai intre-n voie
Și-a avut norocul de-a găsit pe Zoe,
Care-i rabdă toate de când l-a luat.
Că desigur alta nu l-ar fi răbdat
Nici măcar o lună, însă biata fată
Este bunătatea personificată!
Că-nainte Zoe până nu-l luase
A respins partide mult mai serioase:
Jorj Athanasiu, cînd era flăcău…
Goldman de la Credit… Guță Popândău,
Angrosist de vinuri, — o partidă rară
Și cu care Mișu nici nu se compară —
Toți cu situații și destul de „bine“,
Refuzați de dânsa, ca să ia… pe cine!
Că săraca Zoe când l-a cunoscut
Era fără slujbă și dator vândut.
Că de-atunci încoace ea zadarnic speră,
Că el n-are-n casă nici o manieră,
Nu respectă seara orele de masă,
Rareori cu leafa nimerește-acasă,
Frecventează cele mai de jos localuri
Și se ține noaptea numai de scandaluri…
Dar mai e un lucru mai fenomenal:
Mișu St. Popescu este imoral!
Parcă ea nu știe că, de-acum un an,
Dumnealui se ține cu madam Vârlan?

O caricatură... un chibrit... o aia
Cu piciorul mare și c-un păr cât claia,
O mahalagioaică... Afectată... rea, —
De se miră lumea: ce-a găsit la ea?

Alții spun că totuși nu-i de vină el,
Că din contra, Mișu e un soț model,
Însă ea, Popeasca, este o ingrată.
C-ar fi stat și-acuma tot nemăritată,
Dacă din păcate nu s-ar fi găsit
Un neghiob ca Mișu, un îmbrobodit...
C-a luat-o tocmai de pe la Vaslui
Unde se dusese la un văr de-al lui
Care-avea la dânșii casă cu chirie.
Că vorbeau adesea la bucătărie,
Mai cu seamă ziua când trecea la masă.
Că duduca Zoe scutura prin casă
Și — nu zice nimeni că era bigotă —
Însă franțuzește nu știa o iotă!
Că găsind odată niște cărți franceze,
A rugat pe Mișu „s-o inițieze"...
(Promitea fetița!) Tot așa mereu,
Azi o sărutare, mâine... mai știu eu?
Ba cu franțuzeasca, ba cu scuturatul,
Până când la urmă a-ncurcat băiatul!...
Toate astea însă la un loc denotă
C-a luat-o goală, fără nici o dotă.
Trei perechi de case? Știe Dumnezeu...
Trei perechi de mofturi! — N-o spun numai eu.
Întrebați pe Lambru, pe madam Palade
(O persoană-n vârstă, foarte cumsecade)
Și pe toată lumea care-o cunoștea,

C-a luat-o numai cu ce-a fost pe ea...
El putea desigur *altfel* să se-nsoare, —
Dar în loc să-i fie recunoscătoare,
Să-l respecte-n casă și să-l menajeze,
Dumneaei, din contra, ține să dicteze!
Mișu nu e liber nici măcar un pas,
Toată lumea vede că l-a dus de nas.
Dar în schimb, firește, ea, de la-nceput
Fără nici o jenă a făcut ce-a vrut,
Seara, când o cauți, pleacă la cucoane.
Ziua se ocupă numai cu romane,
Iar bucătăreasa (c-au schimbat femeia)
Are tot pe mână, până când și cheia
De la magazie și de la dulap, —
Care va să zică și-a făcut de cap.

Alții spun că Zoe, la madam Lipan,
A-ntâlnit pe unu, Iorgu Damian, —
Flutur de saloane, mare pușlama.
Că-ntre ei desigur exista ceva,
Fi'ndcă ea-ntr-o clipă de sinceritate
A scăpat o vorbă la madam Stamate:
„Ah, *ma chere*, ce nobil și distins băiet!...“
Iar madam Stamate n-a ținut secret,
Și-i destul să afle câteva persoane...
Tot atunci, se vede, una din cocoane
I-a făcut pesemne lui o anonimă
Unde iscălise doar atât: „Cu stimă...“
Și-i scria acolo — spun din auzite —
Că „madam Popescu prea se compromite...“
Dar el n-a citit-o, nefiind francată.
Și-a trecut și asta.

În sfârșit, odată
Trebuind să plece Mișu la Vaslui
Pentru niște case, — un amic de-al lui,
Unul de la Bancă, l-a pornit cu sila
Să ia trenul numai până la Chitila
Și să stea acolo tocmai timpul strict,
Ca să-i poată prinde în flagrant delict...
Că venind Popescu și văzând lumină,
A intrat în curte tocmai prin grădină
Și bătând la ușa care dă-n salon,
Cineva din casă i-a stigat: „Pardon!“

Zoe sta de vorbă, nici nu s-aștepta
(Că era devreme... zece și ceva)
Și crezând că-i mâța sau vrun alt ecou,
Când văzu că-i Mișu, a rămas tablou,
El păru deodată foarte încântat.
— Mă iertați — le zise — că v-am deranjat!...
Puse-apoi paltonul peste geamantan
Și venind cu-ncetul către Damian
Care sta să plece, zise: — Bună seara.
(Damian atuncea s-a făcut ca ceara.)
Nu mai stați de vorbă? Poate că ți-e somn...
Te grăbești prea tare, mult stimate domn!
Și zicând acestea cu o voce calmă,
Vru să-l ia de guler și să-i dea o palmă.
— Domnule Popescu... nene! stai un pic...
Pe parola noastră că n-a fost nimic!...
Damian, săracul, nu știa ce zice, —
Dar găsind la urmă un moment propice,
Când văzu că treaba tot mai rău se-ncurcă,
A fugit...

Iar soții se certară furcă.
Ea-l lua cu bine, nu-l scotea din „dragă“,
Socotind că astfel va putea s-o dreagă,
Dar la urma urmei, ca să-l deie gata,
A-nceput să facă, ea, pe supărata.
Că odinioară l-a iubit un pic,
Dar nu-l cunoscuse chiar așa mojic...
Și-ntorcând o clipă capul îndărăt,
I-a strigat din ușă: — Te-ai prostit di tăt!...

*

Toate astea însă n-au nici un temei,
Că nu știe nimeni ce-a fost între ei.
Vineri toată lumea a putut să-i vadă
Amândoi alături, braț la braț, pe stradă...
Ei, și știți, aseară, după ce-a stat ploaia,
Ce-a aflat Tănțica de la Procopoaia
Când s-a dus să-i ceară un model de șorț?...
Că madam Popescu nu mai dă divorț.

DEDICAȚIE

Lira spânzurată-n cui
Cam de mult am părăsit-o,
De urâtul tău, iubito,
Și de dragul nimănui.

Degetele-mi amorțite
De-abia lunecă pe strune.
Toate coardele sunt bune,
Doar a' inimii-s plesnite.

CUPRINS

Pentru tine, adorato,
Vreau să-mi cânt de azi încolo
Bucuriile-n tremolo
Și tristețea-n pizzicato.

Și de s-o-ntâmpla ca tonul
Ori măsura să nu-ți placă,
Vom întoarce patefonul
Și vom pune altă placă.

GELOZIE

Dacă nu ne-am fi-ntâlnit
(Absolut din întâmplare),
Tu pe altul oarecare
Tot așa l-ai fi iubit.

Dacă nu-ți ieșeam în drum,
Ai fi dat cu bucurie
Altuia străin, nu mie,
Mângâierile de-acum.

Ai avea și vreun copil
Care, poate (idiotul!),
Ar fi sămănat în totul
Cu-acel tată imbecil.

Dar așa... ce lucru mare
Că-ntr-o zi ne-am întâlnit
Și că-s foarte fericit, —
Absolut din întâmplare!

POPULARĂ

Ah, războiul blestemat
Câte văduve-a lăsat
În durere — și câți prunci
Au rămas orfani de-atunci!

Dar când stai să te gândești,
Toate cele pământești
Sunt ca umbra norilor,
Ca mireasma florilor.

Nu-i mirare că, de-atunci,
Au crescut sărmanii prunci
Și văd încă soarele
Toate văduvioarele...

Doar pe morții din război
Putreziți în vânt și-n ploi
N-are cine-i întreba
Dacă-s fericiți ori ba.

TOAMNA ÎN PARC

Cad grăbite pe aleea
Parcului cu flori albastre
Frunze moarte, vorba ceea,
Ca iluziile noastre.

Prin lumina estompată
De mătasa unui nor,
Visătoare trece-o fată
C-un plutonier-major.

Rumen de timiditate
El se uită-n jos posac.
Ea strivește foi uscate
Sub pantofii mici de lac.

Și-ntr-o fină discordanță
Cu priveliștea sonoră,
Merg așa, cam la distanță,
El major și ea minoră...

BALADA UNEI STELE MICI

Ții minte tu, iubita mea,
O noapte de argint în care
Mi-ai arătat pe cer o stea
Din Carul mare?

Cu fața-n sus spre Dumnezeu,
Lăsându-ți capul să se culce
Pe brațul meu,
Te legănam, povară dulce.

Deasupra noastră, un castan
Cu frunze pudic răsfirate
Pentru-a servi de paravan
Iubirilor nevinovate,

Tinzând o ramură-n zadar
Ca să ne apere de stele,
Fusese martor ocular
La toate cele.

Și nu mi-ai spus atunci nimic,
Dar când mi-am coborât privirea,
Un deget mic
Mi-a arătat Nemărginirea.

Un strop de-argint a lunecat,
Și, cu paloarea-i siderală,
Pe cerul negru a-nsemnat
Un fir subțire de beteală...

Ții minte ce fior străin
Trecu atunci, din constelații,
Prin bluza ta de *crepe-de-Chine*
Cu aplicații?

Ce vești din cerul depărtat
A nins pe fruntea ta zenitul?
Ce gânduri tainice-ai schimbat
Cu Infinitul?...

Sclipind departe, prin frunziș,
O stea smerită și albastră
Sta singuratică, pieziș
Deasupra noastră.

Și ca un spin,
Cu raza-i rece și subțire,
Mi-a strecurat un gând străin
În visul meu de fericire.

Zicea: — Sub cerul vast și mut
V-a aruncat aceeași soartă
Pe-un strop de lut
Ce-n învârtirea lui vă poartă.

Sărman atom sentimental!
Nu știi tu oare
Că viața voastră-i colosal
De trecătoare?

Zicea: — Mă mir că te-ai gândit
Să-mi cânți o odă.
De când poeții s-au prostit,
Amorul nu mai e la modă.

Oricum, voi sunteți prea mărunți
Și eu, prea mare...
N-ar fi mai bine să renunți
Și să vă duceți la culcare?

Că nu există pe pământ
Mai venerabilă manie
Decât — sub stele jurământ
Pe veșnicie.

Și nu există-n univers
Mai mare crimă
Decât — la coada unui vers —
Să pui o rimă...

ÎN IAȘI

Două, post-meridiane...
Sună lung și monoton
Ornicul cu trei cadrane
De la Sfântul Spiridon.

Toamna prin văzduh adie
Ca un zbor de libelulă.
În lumina străvezie
Merge-agale o patrulă.

Pe trotuarul plin de soare
Saltă-n mers grăbit perechi
De studente zâmbitoare
Cu frizete la urechi,

Și spre Universitate
Trec, ducând pe serviete
Clarități întunecate
Și sclipiri de baionete.

EXPUNERE DE MOTIVE

Pentru ce n-am concurat niciodată
la premiile Academiei.

Întâi, fiindcă mi-a fost lene...
Al doilea, nu-s modernist
Sentimental ca Demostene
Și nici ca Blaga — futurist...

Al treilea, mi-e imposibil:
Eu dezaprob și versul șchiop
Și orice premiu divizibil...
Al patrulea — sunt mizantrop.

Al cincilea, din fudulie...
Al șaselea, fiindcă n-am

Încredere-n Academie
Și nici la cine s-o reclam...
Al șaptelea, — mi-a fost rușine...
Al optulea, n-aveam nici eu
Părere bună despre mine...
Al nouălea, îmi vine greu

Să mă prezint cu opu-n mână
Pe la iluștrii mei confrați
Din Academia Română,
Să zic: „E bun — mi-l premiați?..."

Al zecelea, nu pot admite
Să fiu învins la handicap —
Și când m-ar scoate din sărite
Le-aș da, pardon, cu opu-n cap!

Al unsprezecelea, — valuta
Reduce-o parte din talent.
Când mia face azi cât suta,

Ori dai un spor echivalent,

Ori tragi oblonul la fereastră...
Și-al doisprezecelea — nu pot,
Fiindcă printre dumneavoastră
E unul cârn și idiot...

COCOSTÂRCUL ALBASTRU

Cu prilejul intrării
dlui Mihail Sadoveanu la Academie.

Răsună cobza și vioara,
Fac gospodinele pomeni…
Ce chef La noi în Viișoara,
Ce praznic mare-n Rădășeni!

Chiar Hanul-Boului învie!
Iar jos, la Crâșma lui moș Precu,
E-atâta zvon și veselie
De parcă azi se lasă secu!

La vodă Tomșa vin răzeșii
Să afle astăzi crezământ.
Șoimaru bea cu megieșii
Izbind căciulile-n pământ

Pe când Dudia Margareta,
Rămasă singură-n ietac
Să-și facă-n grabă toaleta,
S-a-mpuns la deget cu un ac…

Vuiesc pe Bistrița nahlapii
Și cântă volbura la Toance.
Plutașii dârzi, în sforul apei,
Înfig prăjina, ca o lance.

Spre-o lume care-a „fost odată“
Duc vestea undele-n răspăr…
Stă Zâna Lacului mirată,
C-un nufăr galben prins în păr…

Pe grindul unui lac sihastru,
Din depărtări și din trecut
Un mândru Cocostârc albastru
Misterios a apărut...

El vine cu mișcări atente,
Înaintează fără glas,
Făcând ușoare complimente
Din cap, la fiecare pas.

Și-n urmă zice către Zână,
Oprindu-se într-un picior:

—Când falnic m-am lăsat din zbor
Pe Academia Română,
Eram de mult nemuritor...

POETUL

Frumos ca un erou de melodramă,
El se expune-n poze studiate:
Profil... trois-quarts[1]... din față... de la spate.
Și tuturor surâde ca o damă.

Știu până și vardiștii cum îl cheamă,
A devenit o personalitate.
Cotidiana lui celebritate
Ca un balon se umflă din reclamă.

[1] Trei sferturi (*fr.*).

Și scrie... scrie... și nimic nu șterge,
Având mereu impresia că „merge"
Și că-ntr-o zi va cuceri Parnasul.

Zadarnic, totdeauna, la intrare
Cu politețe i se taie nasul,
Că-i crește iar, din ce în ce mai mare!

SCRISOARE

Răspuns dlui Al. O. Teodoreanu

...Ba mata ești tip ridicol!
Eu n-am scris nici un articol
Întru apărarea Muzii,
Despre cel care
Pare
Că-mi faci treizeci de aluzii...

Criticul pe care-aici
Îl ataci în versuri mici
Nu-i, desigur, măscărici,
Colibri sau licurici...
Însă nici
Bou sau vacă, precum zici.

E profesor (onorabil),
Autor (interminabil),
Om politic (execrabil),
Critic (foarte vulnerabil,
Dar pasabil),
Președinte (incurabil).

Când își laudă ciracii,
Îi compară cu toți dracii.
Fără spirit diplomatic,
Cu-ale lui precepte
Drepte,
Are cioc, dar e simpatic.

*

Cel pe care-n adevăr
L-am luat cândva-n răspăr
E un tip mai fistichiu.
Când îl iei în pripă,
Țipă...
Lasă-mă să ți-l descriu.

Are-o mutră anodină
De frizer cu mandolină,
O privire clandestină,
Nas de parafină
Fină,
Și la gură vaselină.

Braț rotund și crupă plină,
Organism de gelatină,
Cu structură androgină, —
Iar la-nfățișare
Pare
O statuie de slănină.

Și mai are... Ce mai are?
Când se duce la culcare
E de genul feminin,
Dar când scrie proză
Roză,
Iscălește masculin.

În al Criticii domeniu
Orice Eu se crede geniu,
Dacă-i secondat de proști...

Alte semnalmente?
Niente!
Trebuie să-l recunoști.

*

Deci scriind el prin reviste
Cronici impresioniste
Cu dantele împrejur,
Într-o zi și-a zis că
Riscă
Să rămâie prea obscur.

Cum avuse țara pace,
El ieși din carapace,
Și cu pagini din război,
Dup-acel masacru
Sacru,
S-a vârât printre eroi.

Știu, pe astfel de specimeni
Astăzi nu-i condamnă nimeni,
Au ajuns la apogeu.
Ei, dar ăsta să mă-nfrunte?...
Pun'te
Un moment în locul meu!

Că mă știe fiecare,
Sunt sfios ca fata mare
Și blajin de obicei, —

Însă când mă apăr
Scapăr
Ca din cremene scântei!

În cuptor îmi vâr colacii
Când s-arată vârcolacii.
Spada-mi gata de atac,
Luminoasă ca o dâră,
Vâră
Spaima-n orice vârcolac!

*

Ce folos avui de-acolo?...
Cu săgeata lui Apollo
În zadar l-am săgetat,
Căci o epidermă
Fermă
Este greu de perforat...

Nimeni pace nu-ți dă dacă
Ai nevoie de dădacă.
Dragul meu, de-aceea zic
Că scriind sudalme
Calme
Nu poți câștiga nimic.

Ci, mai bine, — Muzei cale
Să-i deschizi cu muzicale
Rime, ca de obicei, —
Iar pe păr să-i scuturi
Fluturi
De imagini și idei.

RIPOSTĂ

Unui gazetar care cerea să fiu spânzurat

Vrei să mă spânzuri, vasăzică?...
Când te-am citit, în adevăr,
Îți dau cuvântul că de frică
Mi s-a zbârlit un fir de păr!

Cum? Ți-a venit așa, deodată,
Netam-nesam?
Păreai un om cu judecată —
La asta nu mă așteptam.

Te-ai supărat și-ți pare rău
Că-s încă viu?
Păcat că ești de la Tazlău,
Păcat că trebuie să-ți scriu!

Dar asta-i datoria mea:
Să dau cu zacherlină-n proști.
Talent avem — o recunoști.
Atunci, păzea!

Păzea, să nu dai de rușine,
Să nu te strâng într-un sonet.
Să nu te spânzur eu pe tine
De-un epitet!

Păzea, că muza mi-i fecundă
Și când te-oi prinde nu te scap:
Cu șapte rime pe secundă
Îți dau la cap!

Păzea, să nu te-aștern pe-o filă
Și-n roca unui vers masiv
Să te-ncrustez definitiv
Ca pe-o fosilă!

Păzea, să nu-ți înfig în coastă
O epigramă ca un cui.
Să-ți sparg în cap o odă proastă,
Să faci cucui!

Să nu-ți arunc în ochi o stanță
Cu versuri mici,
Să nu te ard de la distanță
C-un hexametru ca un bici!

Și-apoi, în hazul galeriei,
C-un vers subțire ca un ac,
Pe frontispiciul Veșniciei
Să te fixez ca pe-un gândac!

BENE MERENTI

Cu prilejul decorării dlui Ibrăileanu

Credeam că-i numai o poveste.
        Când colo este
                Adevărat!
Aflai aseară trista veste...

Eu am pe cap proiecte grele
        Cu care lupt,
Dar vestea asta m-a-ntrerupt
Din ocupațiile mele.

Și la moment
Mi-am zis: „Să-i fac vreo două stanțe,
Să-i telegrafiez urgent
Condoleanțe...“

Citesc și recitesc misiva,
Nedumerit mă uit la plic
Și nu-mi explic:
Ai publicat ceva-n *Arhiva*[1]?...

Te-i fi aflat cândva-n eclipsă
Și-ai scris un studiu analitic?
Sau poate *Spiritului critic*
I-or fi găsit vreo lipsă?

Cum aș putea descoperi
Mașinăria?
Să știi că N. N. Zaharia[2]
A iscălit ceva: *G. I.*

Sau altă pană anonimă
Te-a lăudat cumva la Motru[3]?
Păcat că n-am aici o rimă
În *otru!*

[1] *Arhiva*, publicațiile istorică și filologică. A apărut la Iași în 1892—1940. Cu vremea a devenit o revistă arhivistică, lipsită de interes literar, și se pare că asupra acestei caracteristici se îndreaptă ironia lui Topârceanu.

[2] N. N. Zaharia, publicist burghez, autorul unor studii mediocre despre Eminescu și Vlahuță.

[3] Se referă la profesorul C. Rădulescu-Motru, care se afla în anii 1913—1914 la conducerea *Noii reviste române*. Această publicație, caracterizată prin tendința ei oficial burgheză în anii amintiți, polemiza cu *Viața românească*. De aici ironiile lui Topârceanu.

(Vezi, eu... cu toate că n-am dat
Lucrări mai vaste,
Am scris destule versuri proaste
Și totuși nu m-au decorat.)

Dar trebuie să lămurim
Acest mister...
Nu ai cumva vrun omonim,
Funcționar la minister?

Să știi c-aici e-ncurcătura!
Eu îți spuneam
Că toți aceștia se cam
Ocupă cu literatura...

Ai vreo protecție de fustă?
O, aș putea
Să-ți fac aluzie... dar nu stă
În firea mea.

...Degeaba caut înainte
Că nicidecum
Nu-mi vine-n minte...
M-am întrebat și azi pe drum,

Mă-ntreb și-acum, când stau alene
Cu brațele sub căpătâi:
De ce te-au decorat cu „Bene
Merenti“ clasa I?

Da, știu că te-a-njurat la *Noua
Revistă* tipul clandestin...

Dar cel puțin
Să ți-o fi dat de clasa a II-a!

Ce? Ai ucis pe cineva?
O, dimpotrivă,
Nu ai alură ofensivă...
Ce-or fi avut cu dumneata?

Că ziua-ți oblonești odaia,
Nici nu te-auzi, nici nu te vezi,
Și-n toate nopțile veghezi
Ca cucuvaia.

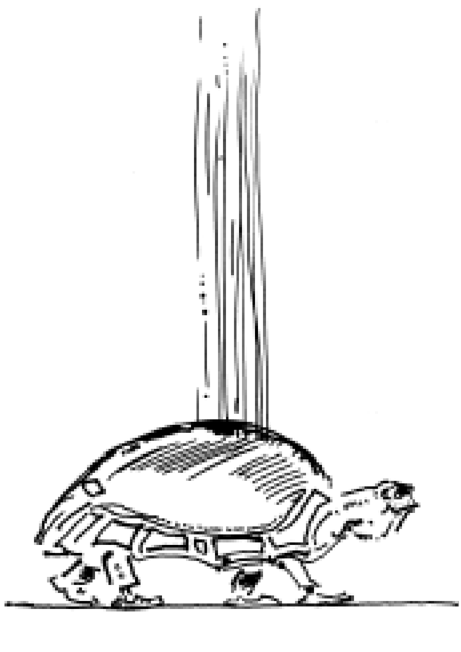
Încât ne speriem acum
Când îți zărim pe stradă mutra,
De parcă ne-ntâlnim în drum
Cu Brahmaputra[1]!

Ci mulțumește-te încalte
C-un singur hap.
Căci omului îi vin și alte
Nenorociri mai mari pe cap.

Ce-ai zice dacă, bunăoară,
Într-o privință,
Te vor distinge-a doua oară
Cu „Bărbăție și credință“?...

[1] Poetul face o regretabilă confuzie între zeul indian Brahma și fluviul Brahmaputra.

POEZII NEINCLUSE
ÎN ULTIMELE EDIȚII

Din vol. BALADE VESELE ȘI TRISTE, ed. a II-a și a III-a

ÎN TREN

E larmă și trenul stă gata să plece.
Vagonul se umple de oameni străini.
Mi-e inima strânsă... E șapte și zece.
Mă-ntorc la fereastră și stau ca pe spini.

Dă-i, neamțule, drumul, că n-avem răbdare!
E gata... Un șuier, un repede zvon, —
Și simt că se mișcă cu noi... Salutare!
Trec umbre grăbite pe lângă vagon.

E clipa când glasul durerilor tace.
Duc mâna la frunte și ochii mi-i strâng, —
În suflet deodată un gol mi se face...
Dă-i, neamțule, drumul, că-mi vine să plâng!

Acum, pe de laturi, încep să rămână
Semnale, macazuri, vagoane și fum;
Trec umbre de oameni cu steaguri în mână, —
Și trenul, năvalnic, s-așterne la drum.

Adio! Adio, romanitcă urbe!
Adio, zadarnic și dulce trecut!
Din goană, când trenul se-ndoaie la curbe,
Scot capul afară și lung te salut...

Orașul rămâne sclipind în lumină,
Biserici și case deodată apun,

În față le cade o verde cortină, —
Și trenul aleargă, aleargă nebun.

Se schimbă decorul priveliștii sure:
Un șes, peste care trec umbre de nori...
Un drum singuratic... un colț de pădure
Cu vârfuri uscate și cuiburi de ciori...

În arie largă se-nvârte pământul
Și curge-n rotire întregul teren.
Pe netede câmpuri ne ducem ca vântul.
Cantoanele albe se uită la tren...

PREFAȚĂ

Am plâns și eu în versuri pesimiste
Amorul meu dintâi, ca orice om,
Și poate că aș fi sporit c-un tom
Biblioteca sufletelor triste.

Dar azi vă dau o veselă agapă
De inedite și răzlețe pagini.
Durerea mea, topită în imagini,
Dispare ca un fulg de nea în apă.

Se schimbă-n glume lacrimile clare.
Simbolice baloane-de-săpun
Plutesc deasupra vântului nebun
Stârnit de reci curente literare.

Și-n existența lor cea efemeră,
Cu străvezii pereți, de-abia închid

O parte mică din eternul vid,
Și totuși cer un loc în atmosferă.

O, indulgentă Critică postumă,
Să nu le-nțepi cu vârful unui ac,
Că rând pe rând baloanele de spumă
În lacrimi grele iarăși se prefac.

BROASCA ȚESTOASĂ

Nu-i vezi nici cap, nici coadă, nici picioare.
Un bolovan... Dar dac-o lași în pace,
Ea scoate botul de sub carapace
Și-ncet-încet se pune în mișcare...

În câte milioane de tipare,
Cu haine transparente sau opace,
A trebuit Viața să se-mbrace
În drumu-i de prefaceri milenare!

Căci dibuind o formă mai perfectă,
De la amibă până la insectă
S-a rătăcit în mii de ipoteze.

Și ce drum lung și evoluții grele,
Pân-a ajuns Natura să creeze
Gingașa formă a iubitei mele!

CUPRINS

DESPĂRȚIRE

Trec pâlcuri de răchită și stâlpii fug întruna,
Pe cer în clarul zilei ne urmărește luna, —
Și trenul deopotrivă la-ntrecere cu ea
Aleargă peste câmpuri... Adio, draga mea!

Adio Gândul doarme șu sufletu-mi veghează...
Uimit mă uit cum joacă pe mâna mea o rază...
Vecinul mă privește cu ochii plini de somn,
O muscă întârzie pe fruntea unui domn...

Iubito, simt în urmă-mi cum zările se mută, —
Cum se destramă-n aer chemarea mea pierdută, —
Și lacrimile tale pe suflet mi s-abat
Ca stropii mari de ploaie pe-un lan de grâu uscat...

În marea de lumină surâde-ntreg pământul.
Un om aleargă-n urmă de parcă-l duce vântul.
Din galbena rotire de lanuri, se desfac
Cicoarele albastre și florile de mac...
O, de-aș putea viața să mi-o prefac în floare,
Acum ți-aș arunca-o din goană, la picioare!...

Și dacă pentru tine aș vrea să uit că sufăr,
S-arunc în vânt afară scrisorile din cufăr, —
Mă sfâșie ca spinii părerile de rău
Și-n inimă-mi răsună, adânc, suspinul tău...
Iar dacă-ncerc trecutul, cu șiru-i de morminte,
Să mi-l rechem zadarnic, — aducerile-aminte
Mi se topesc în suflet ca stelele-n fântână,
Ca fulgii de zăpadă pe care-i prinzi în mână...

Mă-ntorc și mă cutremur...
Nemesis, taină crudă,
Ia-ți înapoi năframa de calde lacrimi udă.
Tu, care, ne-mblânzită din umbră,. fără glas,
M-ai urmărit pe drumul durerii pas cu pas, —
Tu care-ntuneci steaua ce-n ochii mei scânteie
Și-mi spulberi ale nopții albastre curcubee, —
Întoarce-ți fruntea rece și lasă-mă de-acum,
Străin pe mine însumi, să merg pe-același drum
Pe care-a mers de veacuri nefericita turmă...
Și voi primi c-un zâmbet popasul cel din urmă.

AMINTIRE

Am stat o clipă-n loc s-ascult:
Ce freamăt lung s-aude?...
Doar vântul apa scutura
Din ramurile ude.

Și pașii mei foșneau ușor
Pe frunzele cărării,
Mergeam în noapte tremurând
De chinul așteptării.

La stânga codru-ntunecat,
Grădina-n mâna dreaptă
Și-n fund o casă între plopi...
Iubita-n prag m-așteaptă.

Așa, țin minte ca acum,
Când ne chemam în șoapte

Prelung, departe a țipat
O pasăre în noapte.

Mi se părea când ascultam
Copacii mari din față
Că dușmani răi și nevăzuți
Vor să mi-o ia din brață,

Și-atunci bolnav o sărutam
Pe ochii mari, pe tâmple,
Și-n taină parcă așteptam
Un rău să mi se-ntâmple...

În zori de zi ne-am despărțit.
Cântau în sat cocoșii
Iar norii de la răsărit
Pluteau în flăcări roșii.

Ș-acum sunt singur... și-i târziu...
Iubita mi-e departe.
Mă arde-n suflet dorul viu,
Și zilele mi-s moarte.

Din vol. PARODII ORIGINALE, ed. I și a II-a

ODĂ SOBEI MELE

Cum ar face-o un student sărac

Păstrând intactă adormita spuză,
În colțul tău, stai rece și ursuză.
O, inutilă mobilă, pesemne
Te-ai supărat că nu-ți mai cumpăr lemne?

Tu nu-ți dai seama că, deși regret,
Nu te-am putut prevede în buget, —
Dar hai să facem amândoi bilanțul,
Să vezi și tu cât valorează sfanțul:

Sunt 40 la birt
        30 chiria
Sunt 7 și 80 spălătoria
        5 franci e vinul (fără amănunte)
        3 gazul,
        4 cheltueili mărunte
Sunt 10 franci și 20, tutunu
        1 franc, pomană
Fac 101
Plus 6 franci pe lună șvarț cu lapte
        107 (una sută șapte)
Scăzând acum din leafa de... student,
Rămâne o băncuță — excedent...

Și, vezi, de tine nu mă mir de loc
C-ai stat o iarnă-ntreagă fără foc,
Dar m-aș mira de mine să trăiesc
O săptămână, fără să iubesc.

Deci, pân' să cumpăr lemne cu căruța,
Eu totdeauna cheltuiesc băncuța —
Și-abia atunci constat c-ar fi posibil
Să faci căldură, — fără combustibil!

ARMONII VESPERALE

În vespreala simfonie tronează liniștea regală[1]
Și parcul rozelor senzații cu-ndoliate crizanteme
Sonor deșteaptă cascadarea de note vagi în catedrală
Orizontând[2] în ritmul mistic albumul stinselor poeme...

Și-n aiurarea muribundă convoi de ore funerare
Pătau lințoliul de mistere cloroformate în sudrină,
Pe când banalele foburguri filtrau tăcuta orchestrare
A cimitirului spasmodic iluminat de luna plină.

O, socluri diafanisate de nostalgii și de torente,
Cântări funebre de silabe crispate în amurgul trist!
Ce rugi bizare palpitară în *la* bemol, când transparente
Se desenau în atmosferă pe cerul dur de ametist?

Alcovuri magice, safire punctează pacea violetă.
Cu gesturi pale și acute spre negre sfere siderale,
În calmul pur al simfoniei apare-o neagră siluetă.
Și liniștea regală cade cu emanații vesperale...[3]

[1] Contradicţie numai aparentă. În fond liniştea cântă, precum muzica tace *(n. a.)*.

[2] Verb nou, formaţie proprie. Se simţea nevoie *(n. a.)*.

[3] A se observa impresia de infinit palpabil a acestui vers magistral *(n. a.)*.

ENIGMA CĂRȚILOR ÎNCHISE

— Poliritmie —

Imaculate pagini scrise de mâini pe care umila vreme
A pus eternele-i embleme!
O, gânduri stinse-n cărți închise
O, reci abise deschise peste paradise
O, vise scrise!
Sunt cărți îndoliate din care misticii fiori
Ușori
Înghirlandează mutele dezastre
Cu orizonturi pale și albastre,
Neantul brelocat în străluciri de astre
Profund inoculează statuile nocturne cu gesturi oglindite
În lacuri de mistere
Și de tăcere.[1]
Sunt cărți îndoliate
Cu nostalgii bronzate,
Sunt cărți în care psalmodii cu vagi ecouri
Prelung deșteaptă-n aer spasmul din regalele cavouri...
Când ritmul melancolic al mutelor balade
Renaște, vibrează, contemplă și cade
Și cade-n cascade
De palide vise.
O, strania enigmă a cărților închise!...

[1] Precum se poate observa, ritmul a variat deja puțin *(n. a.)*.

CUPRINS

POETUL M. SĂULESCU*:

În seara asta luna trecea peste grădină...
De ce trecea ea oare așa peste grădină...
Știu eu? Poate că duce cevașilea cu ea...
Sau poate că atuncea când am văzut-o eu
De-aicea, cum trecea,
Ea sta pe loc... și norii fugeau mereu-mereu,
Într-una pe sub dânsa, goniți de vânt așa.
Dar poate ca să fie și altcumva...
Știu eu?

FĂRĂ ADRESĂ

— Unui domn care-mi cerea adresa în 1914 —

Îmi ceri adresa, domnul meu?
Sunt trist din cale-afară...
Cum să ți-o dau, când însumi eu
O caut de-astă vară!

Să nu mă-ntrebi cum s-a făcut, —
Cine-ar putea să spuie?
Adresa mea a dispărut.
M-am pomenit că nu e!

A rătăcit de azi pe mâini
Pribeagă prin Moldova,
Iar peste două săptămâni
Am prins-o-n Vârciorova.

* M. Săulescu (1888—1916), poet care s-a afirmat sub auspiciile simbolismului; a murit pe front în timpul primului război modial.

Și cum am dat ochi amândoi
Mi-a spus, acolo-n gară,
Că dacă nu era război
Ar fi ieșit din țară...

Înduioșat i-am amintit
Atunci, cu vorbă bună,
Ce trai frumos și liniștit
Am dus noi împreună.

I-am explicat apoi c-aș vrea
Menaj indivizibil, —
I-am spus că nu pot fără ea,
Că-mi este imposibil!

Dar ea s-a dus și m-a lăsat
Din nou, în toamna sumbră,
Să rătăcesc neconsolat
Ca „omul fără umbră“.

*

De-atunci, urmând adresa mea
Necontenit fugară,
Cu geamantanul după ea
Alerg din gară-n gară.

Am întrebat pe la amici,
Cu jumătate-gură:
— N-a fost adresa mea pe-aici?...
— E-n vilegiatură!

Chiar adineauri a plecat.
Venise de la munte...
Purta un plic decolorat
Și-o marcă strâmbă-n frunte...

Și-am mai zărit-o, dacă vrei,
Acum vreo zece zile, —
Urâtă, vai de capul ei,
Și plină de ștampile!

Ce-o fi pățit adresa ta?
Pe unde-i sărăcuța, —
Să știi c-a prins-o cineva
Ș-a dus-o la Mărcuța...

*

O, doamne, cum m-am săturat
De-atâtea ipoteze!...
Decât să stau așa-ncurcat,
Voi pune s-o sculpteze

În caractere de granit
Pe-o piatră funerară,
Să dorm încalte liniștit
Că n-o să mai dispară...

STROFE DE IARNĂ

Doamne, tu te ții de glume?
Nu ne vezi mizeria?
Pentru ce-ai lăsat pe lume
Geruri ca-n Siberia?

*

Nu mai este mămăligă,
Vremile-s teribile.
Astăzi toată lumea strigă:
N-avem combustibile!

*

Nu e chip de dimineață
Să mai bați trotuarele
Că-ntr-o clipă îți îngheață
Nasul și picioarele!

*

Astă-noapte mi se pare
Gazda mea, Emilia,
S-a-ncălzit la lumânare
Cu toată familia!

*

Casele sunt dezolate:
Sobele și vetrele
Stau cu gurile căscate...
Ger, de crapă pietrele!

*

Plitele de fier îngheață
Fără foc, deoarece
Nu găsești cărbune-n piață
Să chiorăști un șoarece!

*

Doamna Șvartz alaltăsară
Cât p-aci să leșine:
O pisică vrând să sară
Între două streșine,

Cum furase o bucată
Nu știu din ce cratiță,
A încremenit deodată
Ca o caracatiță!

DIN PERIODICE

FURTUNA

Nimeni n-a rămas în stradă.
Norii negri vin grămadă.
Zboară frunzele uscate
În văzduh împrăștiate
Și salcâmii stau să cadă:
Bate vântul, bate...

A ieșit de la răscruce
O femeie care duce
Un copil de mână... Sună
Porți izbite de furtună
Și femeia face cruce:
Fulgeră și tună.

Dar a norilor năframă
Se sfâșie... Biata mamă,
Cu puterile scăzute,
Vrea copilul să-și ajute
Și cu glas pierdut îl cheamă:
— Hai cu mama, iute!

L-a luat acum în brațe.
Ploaia o izbește-n față.
Bolta parcă-i spartă-n două...
Cu mânuțele-amândouă
El de gâtul ei s-agață:
— Plouă, mamă, plouă!

LACUL

În grămezi greoaie, norii
Dintr-o parte străbătură
Și de chipul lor pătrunsă,
Fața lacului e sură.

Lângă apă, singuratic,
Plopul trist, fără veșmânt,
Jeluindu-și frunza moartă
Se îndoaie după vânt.

Pleacă unde după unde
Și mișcarea lor domoală
Colo-n trestie pătrunde,
Legănând o luntre goală…

Mult aș vrea în feeria
Unei nopți de mai, senine,
Să plutesc pe apa-ți clară,
Cu iubita lângă mine,

Și a undelor poveste
Nesfârșită, s-o ascult…
Dar așa, cum ești acuma,
Lacule, îmi placi mai mult!

VIN', IUBITO

Prin dumbravă se strecoară
Vânt de vară,
Și cocorii, șir pribeag,
În adânc senin plutesc.

Cântă cucu în huceag:
Cucule, câți ani trăiesc?

Îmbrăcatu-s-au în floare
De ninsoare,
Pomii toți de prin livezi.
Râul lunecă pe prund
Așa limpede că-i vezi
Pietricelele din fund.

Jos, în umbră de răchite,
Tăinuite
Viorele s-au ivit,
Și-n păr negru la femei
Cât de albi au înflorit
Parfumații ghiocei!

Vin', iubito! O poveste
Tristă este
Viața noastră când s-a stins,
Dar e *rai* când o trăim.
Vino! Domnul dinadins
Ne-a făcut să ne iubim:

A pus vara în dumbravă
Și-a zis: „Na-vă
Crângul plin de cântători,
Și copacii înverziți,
Și poienile cu flori
Vi le dau *să vă iubiți!*"

CUPRINS

TERȚINE

Și acum țin minte șoaptele-i pierdute
În vuietul sălbatic de furtună:
„De ce nu ești cuminte? Du-te, du-te!"

E vânt, e noapte. Fulgeră și tună,
Și-o ploaie — acum a început să cadă
În picuri mari cât boaba de alună.

Cuprinsu-i plin ca de sclipiri de spadă,
Eu plec încet, ca-n vis, și nu-mi dau seamă.
Un glas... dar cine-ar fi putut să creadă?

Părea că-n urmă-mi rugător mă cheamă.

O NOAPTE

Pe cerul plin de stele nori negri se aștern
Întunecând deodată al nopții far etern.
O umbră fioroasă învăluie pământul
Și-n pacea nopții negre, vuind s-aude vântul.

Mai fi-vor pentru mine vrodată nopți cu lună?
Furtună e afară și-n pieptul meu — furtună.

Sclipesc fulegere repezi pe ceru-ntunecat,
Cum gânduri repezi, noaptea, din suflet mi-o străbat.
Și tunetul s-aude gemând în depărtare
Cum geme-ntr-al meu suflet eterna desperare.

Bătut de vânturi, codrul pustiu și jalnic sună.
Furtună e afară și-n pieptul meu — furtună.

CUPRINS

CĂRTURĂREASA

— Uite, ai un dar în casă,
Vorbe bune, cu temei
De la dama cea de verde,
Dar să te ferești să-l iei.

Pentru că nu minte cartea,
Ea ghicește orice gând,
Vezi, cu dama cea de tobă,
Ceartă, lacrimi pe curând.

Dragoste pe drum de seară
Cu un crai de ghindă, și
Gând la gând cu bucurie,
Chiar o veste vei primi...

Serioasă, visătoare,
Cu ochi negri și cuminți,
A rămas privind, copila,
Gura babei, fără dinți...

— Cum e crai de ghindă, babo?
— Nalt și oacheș, fata mea.
— Și cu ochii mari și umezi,
Și cam palid, nu-i așa?

Seara, când să se dezbrace,
Singurică în iatac,
Pe obrajii ei s-aprinde
Floarea rumenă de mac.

Și privindu-se-n oglindă
Își sărută brațul drept:
„Crai de ghindă, crai de gindă,
Vin' la mine, că te-aștept!"

PĂCATUL

I

Trist vâjâie vântul și crengile-ndoaie,
În negură cântă al codrilor glas
Și calul străbate, prin pânze de ploaie,
Drum fără lumină și fără popas...

Un fulger deasupra tresare o clipă,
Se văd nouri vineți pe cerul cernit,
Și pasărea nopții sălbatică țipă
De spaimă, cu glasul prelung, ascuțit.

Și țipătul jalnic răsună departe,
Ecou-l repetă cu sute de guri. —
Adânc răspândește o spaimă de moarte
Plutind peste-ntinderi de negre păduri...

Noaptea-i oarbă, vântul bate,
Ploaia pică-n picuri reci,
Fulgerele depărtate
Dau lumină pe poteci.

La apus, din vreme-n vreme,
Tunetul departe geme, —
Du-te, du-te, nu te teme!

Noaptea-i neagră, — las'să fie,
Că-ți arată drumul greu
Doi ochi negri — și te-mbie
Să te duci spre ei, mereu.

Pentru ochii de cărbune,
Iadu-n cale de s-ar pune,
Spaima lui nu te-o răpune.

Și de ploaie nu te plânge,
Brațe albe când te-or strânge,
Simți în vine foc, nu sânge!

II

Vuind prelung se-ntinde a clopotelor jale
În pacea nopții negre. La vechea mănăstire,
Chiliile — bătrâne zidiri medievale —
În sunetul de clopot tresar din amorțire.

Din liniștea chiliei, prin ferestruici boltite,
Străbate-n întuneric o palidă lumină,
Tăiată-n dungi de groase zăbrele ruginite,
Și liliacul nopții, cu aripa lui fină,

O spintecă în zborul cotit, — apoi dispare
Țipând în întuneric. Răsar de prin chilii
Călugărițe — negre fantome solitare —
Cu haine lungi, cernite, purtând în mâini făclii.

Biserica înaltă începe să răsune,
Curg note tânguioase în liniștea adâncă,
Și lin plutind în noapte cântări de rugăciune
Se-ntorc și se repetă, lovite-n zid de stâncă.

III

. . . .

— Epifanio, când toaca te deșteaptă la utrenii
Și când maicile vin toate să se roage la altar,
Pentru ce stai în iatacul încărcat de mirodenii,
Urmărind, prin întuneric, voluptoasele vedenii
Care rând pe rând dispar?

În tăcerea din odaie, ale gândurilor șoapte
Îți răsună-ncet în suflet, ca un cântec adormit,
Din trecutul tău crâmpeie de icoane și de fapte
Ca prin vis le desfășoară a uitării neagră noapte,
Parcă altul le-a trăit...

A ascuns în tine Domnul un tezaur de virtute,
Dar ți-a dat ochi plini de visuri, negri, mari, cu gene lungi,
Ți-a sădit în sânge sâmbur de dorinți necunoscute,
O, credința ta e mare, dar cu-atâtea nopți pierdute,
Maică, unde vrei s-ajungi?

Trupul tău plin de viață n-a știut ce e iubirea,
Gura ta nesărutată numai sfinți a sărutat,
Tu ești moartă pentru lume, — dar așa ți-a fost menirea,
Lasă gândurile triste, — maică, maică, ia psaltirea
Și fă-ți cruce de păcat!

. . . .

Arde candela pe masă, cu o palidă lumină,
Și bolnavele ei raze întunericu-l pătrund.

Neclintită ca de piatră, Epifania se-nchină
La icoanele-nnegrite, care stau în umbra fină,
    Pe peretele din fund...

    — Vezi-mi inima-ntristată,
        Maică preacurată,
    Și de sus mi-o luminează
        Cu cerească rază!

    Că un demon, plin de ură,
        Liniștea mi-o fură,
    Demon rău, trimis de Domnul,
        Să-mi alunge somnul.

    Dă-mi credință neclintită,
        Pavăză-n ispită,
    Și când dorul mă frământă,
        Dă-mi puteri de sfântă!

    Că-mi închin durerea ție
        Pentru vecinicie,
    Și viața mea ți-o-nchin
        Pe pământ. Amin.

Liniștea nețărmurită iarăși sufletul i-apasă,
Ce pustiu și ce tăcere! Din bogatul ei pervaz,
Maica pururea Fecioară o privește blând miloasă,
Cum stă albă, nemișcată, cu un cot lipit de masă
Și cu palma sub obraz.

Pe aceleași căi natura, oarbă-n veci, pe toți ne mână,
Fără voie, tuturora ne dă mărul lui Adam.

În zadar încearcă omul cu neputincioasă mână
Să-i supuie mersul tainic; ea ni-e mamă și stăpână...
— Maică, cine bate-n geam?
. . . .

IV

Prin trupul ei străbate un lung fior de gheață:
E el — și-ar vrea să creadă, ca alte dăți, că nu e...
Un val aprins de sânge îi năvălește-n față
Întunecându-i mintea. Ea sare și-i descuie.

Iar el s-arată-n ușă ca-ntr-un pervaz de scânduri,
Și-un cleşte de foc parcă i-a strâns inima ei.
Din noaptea minții sale, din vălmășag de gânduri,
Un glas adânc îi strigă: „E încă timp de vrei!"

Dar buzele lor arse de flacăra dorinții
S-apropie în tremur și lung se împreună.
Uitându-și mănăstirea, și cerul, și toți sfinții,
Ea l-a cuprins în brațe cu-o patimă nebună.

V

Noapte-adâncă și furtună,
Tunetul deasupra tună
Tot mai tare: o ghiulea
Care zguduie natura,
Aruncată-n cer de-a dura
Peste-a norilor podea.
Ca sclipirile de spadă
Fulgerele-ncep să cadă
Luminând de zeci de ori,

Jos: puternica armată
De pădure, zbuciumată,
Sus: grămezile de nori...
Iar pe drum, un cal ca vântul
Bate-n goana lui pământul.
Printre arborii uimiți.
Zboară orb, ducând pe spate
Două-umbre-mbrățișate,
Doi amanți nelegiuiți...

VI

Zori de ziuă. Norii fug în goană mare,
Un ocean de gheață rece și senin
Pare ceru-n urmă. Vântul bate tare,
Când din ramuri ude, tremurând apare
Discul lunii plin.

Aurora clară și trandafirie
Răsăritu-n flăcări l-a aprins acum,
Pe când, părăsite, reci pentru vecie,
Două trupuri albe zac într-o pustie
Margine de drum.

Și cântând se luptă răzvrătit-armată,
Luptători de veacuri arborii giganți,
Numai luna rece — palid chip de fată —
Dintr-un vârf de paltin se uită mirată
La cei doi amanți...

SCRISOARE

Tu, icoana primăverii,
Scumpă floare de-albăstriță!
Ți-am trimis pe vântul serii
O guriță.

Fată blândă, visătoare,
Mâine, când răsare luna,
Să-mi trimiți din depărtare
Și tu una!

IUBITEI ÎNTRISTATE

Aș vrea un cer albastru, și pace, și lumină,
Ca-n basme să-mi răsară în față o grădină,
Cu largi cărări umbrite, și flori de liliac,
Și sălcii plângătoare pe-o margine de lac...

Iar tu să-mi fii acolo, izvor de fericire!
Cu ochii mari și limpezi, cu mijlocul subțire,
Crăiasa mea iubită — regina florilor —
Să-ți dau o veșnicie de nesfârșit amor!

Să nu te văd iar tristă, — ci dornică de viață,
Cu zâmbetul pe buze și rumenă la față,
Să uiți c-ai mers odată pe-al vieții aspru drum,
— Să nu te mai ajungă durerile de-acum....

NEBUNUL

Am îndrăgit, fără nădejde,
Pe zâna moartă — Fericirea.
Să nu vă bateți joc de mine,
Sunt om — ca voi — în toată firea...

Și-o văd, în fiecare noapte,
Mireasa tânără cum vine;
Ca o vedenie ușoară
Încet s-apropie de mine.

Din creștet, vălul alb, subțire
De-a pururi fața i-o ascunde.
Prin străvezimea lui, se vede
Zăpada formelor rotunde.

În părul lung și negru poartă
Uscate flori de lămâiță...
— Ființă-aievea ori părere,
Eu te iubesc de mult, zeiță!

Dar ochii tăi, ascunși vederii
Nu vor, cu dulcea lor otravă,
Să-mi vindece durerea-nfiptă
Adânc, în inima bolnavă.

O, vino, vino mai aproape,
Aruncă vălul de pe față!
Să simt fiorul sărutării,
Să te cuprind odată-n brațe!...

— De la-nceput ți-am fost ursită,
Dar o putere ne desparte
Și ne-a menit să fim, iubite,
În veci aproape și departe.

Pierdut ești pentru totdeauna,
De-mi ceri să-ți dau o sărutare,
Că, dacă mă cuprinzi în brațe,
Ca fumul, trupul meu dispare.

E vai de cel ce-n viața asta,
În suflet, taina mea o poartă.
Când toți vor crede că sunt vie,
El singur știe că sunt moartă!...

. . . .

Plutind, pornește pe alee,
S-ascunde-n umbră de palate
Și stă, o clipă, lângă banca
Unei perechi înamorate...

În cimitir acuma intră,
O văd cum trece înainte:
O arătare luminoasă
Pășind încet peste morminte.

Și-n colț m-așteaptă lâng-o groapă:
E amăgirea cea din urmă...
Cu brațele întinse dornic,
Alerg... Puterea mi se curmă...

SOMNUL

Când numai luna singură din noapte
Veghează din întinderea albastră,
Și când o rază albă, visătoare,
S-a strecurat sfioasă prin fereastră
Și-a adormit pe pernă, lângă tine, —
Atunci din cer, cu aripi nevăzute,
Copilul morții — somnul — tainic vine,
Pe ochii-nchiși, ușor să te sărute...

Tu, dragul meu, dacă te simți prea singur
Și n-ai pe nime-n camera săracă
Decât un nou dușman și oaspe: foamea...
Închide ochii! Foamea o să-ți treacă,
Și fără veste somnul îți aduce
O masă cu împărătești bucate, —
Belșugul unei lumi mai fericite,
Cu soare cald și parcuri, și palate...

Și nu te miri, așa firesc îți pare,
Când vin din trista lor singurătate
Icoane scumpe de odinioară,
Ființe dragi, de mult înmormântate.

. . . .

O, înger blând, alinător durerii!
De pe cernita sufletului-zare,
Ridică-mi vălu-n fiecare noapte
Să văd splendoarea lumii viitoare!...

Mi-aduc aminte...-n serile de iarnă,
La gura sobei, — fără să-mi dau seama,

Mă cuprindeai în brațe moi de visuri,
Când îmi spunea povești frumoase mama...
Și-acuma simt singurătatea rece
Și tot pustiul nopților târzii.
Te chem să-mi vindeci sufletul, o clipă, —
Dar în zadar te chem, — că nu mai vii!
O, vino iar... și să-mi aduci cu tine
Iubitul chip de care sunt departe!
Atâta am, în lumea asta mare,
Și răutatea lumii ne desparte...
Sărută-mi ochii! — Dintre ea și mine,
Pieri-va ca prin farmec depărtarea:
Zâmbind frumoasă îmi întinde gura
Și-n vis e-atât de dulce sărutarea...

IUBITA

Pe un pat de nouri vineți, adoarme luna plină
Și lacul doarme-n umbră.
În adieri ușoare, când plopii rari suspină,
Tresar și-ascult... Natura, din nevăzute strune,
Înalță către ceruri o lungă rugăciune,
Și porțile tăriei din neguri se desfac
De vezi cum, între maluri cu sălcii plângătoare,
A stelelor popoare
Se oglindesc în lac.
... Și două bolți cu lună acum stau față-n față...

Din umbra de pe maluri iubita-ncet răsare,
Și parcă nici n-atinge pământul pe cărare,
S-apropie de mine... acum îmi cade-n brațe...

Și uit de lumea-ntreagă, sorbind curatu-i suflet
În calda, nesfârșita, sublima sărutare!...

Iar luna se deșteaptă, din nori ridică fruntea
Și lung spre noi privește, — dar norii o cuprind
În brațe moi de ceață, și ea, copila nopții,
Adoarme iar, zâmbind...
Atunci o umbră dulce se lasă peste fire...

Un cântec, o poveste duioasă-ncepe vântul,
De-o zână cu ochi limpezi și mijlocul subțire...
Tu, lună albă, spune-mi, de când privești pământul,
Ai mai văzut vrodată atâta fericire?

CÂNTEC

Aș vrea să mă-nvețe pictura
Un Rembrandt maestru, — să-ți fac
Din carmin și purpură gura
Așa cum ți-a dat-o natura,
Aprinsă ca floarea de mac.

Și taina privirilor tale,
Cu zâmbetul cald și senin,
Și gâtul și brațele goale
Plăpânde ca niște petale
De flori delicate de crin.

Și-aș vrea să mai am, laolaltă,
Talentul de sculptor, copilo.
Și-atunci să-mi răsari de sub daltă
Din marmură, — albă, înaltă,
Frumoasă ca Venus din Milo!

Pe frunte să-ți pun o coroană
De nuntă, din flori de lămâi, —
Și astfel în apriga goană,
A anilor, blândă icoană,
De-a pururi a mea să-mi rămâi!

DIN PRAG

Ca steaua serii,
Mă sting în noapte,
Și noaptea crește
În jurul meu,

Când tot trecutul
În suflet moare,
Coboară-n urmă-i
Pustiul greu...

Icoană scumpă
Din alte vremuri,
Îmi pari acuma
Un vis pierdut...

Vin' mai aproape,
Dă-mi mâna albă
Și ochii negri
Să ți-i sărut!

Aripa morții
Aruncă umbre
Pe nenorocul
Celor învinși.

Străin de toate,
Simt cum se lasă
Genele grele
Pe ochii stinși...

CĂTRE CHIPUL DIN OGLINDĂ

Cum stai în ramă și te uiți
Atât de trist la mine,
Mă-ntreabă ochii tăi mirați:
— „Mă mai cunoști, străine?“

— „Urâtule, nu te cunosc!
Prea palid ești la față
Și prea bolnavi ard ochii tăi, —
Privirea lor mă-nghează...

Că te știam copil nebun,
Crescut în vânt și soare, —
Obrazul rumen, ochii vii
Și gura zâmbitoare.

Natura toată se-nchina,
Ascultătoare ție:
Aveai palat un crâng întreg
Și-o luncă-mpărăție!

De-acolo, într-o zi, te-au dus
Între străini, departe,
Să uzi cu lacrimi de copil
O urâcioasă carte.

Dar anii lungi, ducând cu ei
Pustiu-nvățăturii,
N-au stins văpaia ochilor,
Nici zâmbetele gurii.

Știai să cânți și să iubești,
Pornit pe râs și glume...
Dar tot avântul tău pieri
Când ai intrat în lume.

Așa pesemne-ai fost ursit
Să suferi prea devreme.
Și gura ta, nici chiar acum,
Nu știe să blesteme!

. . . .

Ușor păstrează urmele
De pași adânci nisipul.
Ci sufletul meu nu-i așa
Cum mi-l arată chipul:

Veninul suferințelor
În piept să mi se strângă, —
Eu vreau să râd!... Dar ochii tăi
Au început să plângă."

CHEMARE

În zadar te ispitește visul vieții nestatornic!
Nu vezi tu că-n înțelesul strânsului de mână dornic,
Tremură belșugul unei dulci comori nerisipite
De dorinți, pe care ochii nu le lasă tăinuite?

Din pustiul păcii tale, tresărind fără să vrei,
Ai rămas așa, uimită, cu privirea-n ochii mei,
Dar un gând străin, deodată, ți-a înmărmurit avântul —
Și sfielnicele buze n-au putut șopti cuvântul...

Unde ți-ai lăsat podoaba sufletului de fecioară,
Ca să tremuri înaintea gândului ce te-nfioară?
Nu vezi tu că fără veste umbra serii te-a cuprins,
Când pe cerul tău văpaia dimineții nu s-a stins —
Și comoara ta de visuri vânturile-au risipit-o?...
O, -ți cunosc povestea toată, parcă însumi am trăit-o.

El ți-a fost ursit pe viață, — dar e-atâta de străin
Și de inima ta caldă, și de sufletul senin!
Cum să-i treacă lui prin minte
Să-ți cuprindă trupul tânăr și cu vorba să te-alinte?
Și așa, nedumerită, stai pe gânduri ziua-ntreagă,
Nici nu-ți mai aduci aminte de ți-a zis vrodată: dragă!...

Ci ridică-te și-ascultă, în a firii dimineață,
Glasul cântecului tânăr cum te cheamă la viață,
Tremurând te-așteapt-un suflet să te-alinte și să-ți spună
Că nu-i moartă pentru tine taina nopților cu lună!
Vin' din umbra unde floarea tinereții tale moare,
Inima să ți-o-ncălzească focul razelor de soare,
Dă-mi-i mie ochii dornici de iubiri necunoscute,
Și te-oi săruta cum nimeni n-a știut să te sărute!
Că de n-am podoabe scumpe, fericit să te slăvesc,
Eu am numai o avere: știu să cânt și să iubesc!

NOAPTE ÎN PLOAIE

(Fragment dintr-un poem)

...Mai sus, la poalele pădurii,
Se-mbină umbrele-n coroană
Și ca-n poveste se deschide
În fața noastră o poaină:

Mesteceni albi, cu ramuri goale,
Pe margini codrul adormit
Și-n raza lunii, risipite,
Căpițe mici de fân cosit...

Aici nu-i nimeni să ne vadă
În pacea nopții-ncremenite,
O, farmec negrăit de dulce
Al sărutărilor oprite!...

Dar un fior prin noapte trece.
Șoptesc copacii îngroziți.
Un tainic murmur, — ca o apă, —
Coboară-n codrii adormiți.

Vin freamăte nelămurite,
Prevestitoare de furtună,
Și nouri vineți, colo-n zare,
Deasupra munților s-adună...

Acum pe bolta răzvrătită
Aleargă cum îi poartă vântul.
În valuri negre luna moare
Și umbra-ntunecă pământul.

O, doamne! Ploaia-n noaptea asta
Ne strică fără milă rostul.
Dar colo jos, într-o căpiță
De fân, găsi-vom adăpostul...

Stăm bine-așa, sub bolta moale,
Cu frunțile alăturate
Ca doi copii cuminți. — Ne-mbată
Mirosul florilor uscate.

De peste deal abia s-aude
Un ropot repede-n păduri,
E ploaia... Pân' la noi deodată
Ajung răzlețe picături,

Și tot mai dese cad. Un fulger
Tăria norilor despică
Vuinid departe-n munți. Iubita
S-a strâns la pieptul meu cu frică.

Simțeam atunci viața caldă
Cum tremură ca o văpaie
De foc nestins, în trupul tânăr,
Sub haina umedă de ploaie...

Cum norii-ntunecau seninul
Nemărginirilor albastre,
O noapte dulce-nvăluise
Lumina gândurilor noastre.

Dar n-a fost patimă nebună
Cu gânduri risipite-n șoapte, —
A fost un vis frumos... Și ploaia
Curgea cu ropot lung, în noapte.

. . . .
. . . .

La răsărit încet s-aprinde
Văpaie rece de rubin
Când printre norii rupți s-arată
Ferestre mari de cer senin.

ICOANEI

Împins mereu către păcate
Un suflet trist mi-au dat părinții —
Bolnav de dorul clipei moarte
Și ars de flacăra dorinței.
Dar tu mi-ai luminat de-a pururi
Al nopților convoi tăcut,
Icoană scumpă, — și cu tine
Mi-ai dus norocul în trecut.

La tine-și caută, sfioase,
Un adăpost în clipe grele,
Speranțele mângâietoare
Și toate visurile mele...
Ușoare zboară către tine,
Cum zboară fluturii ușori
Spre floarea tăinuită-n umbră,
Spre cea mai dulce dintre flori...

Tu, cea dintâi, mi-ai dat putere
Să sfarm zăgazurile minții
Când mi-ai sădit în piept ispita,
Fiorul tainic al dorinței.

Și coborând în ochii-mi tulburi
Adânc, privirea ta de sfântă,
Mi-ai dat belșug de viață nouă
Și iubitoare mi-ai zis: cântă!...

Acum sunt singur. Ești departe,
Neprețuita mea comoară...
Dar vii în ceasul mut al serii
Când liniștea din cer coboară,
Și văd cum genele plecate
În tremur necurmat le miști,
Întunecând surâsul gurii
Cu noaptea ochilor tăi triști.

Zadarnic pizma altor inimi
Ne-a despărțit atâta vreme,
Că ochii nu mai vor să plângă
Și gura uită să blesteme:
Simt umbrele ce mă-nconjoară
Că nu m-apasă atât de greu
Când luminezi, icoana scumpă,
Altarul sufletului meu...

1908

Domnului A. Vlahuță

Bine-ai venit, an nou! — Cu voie bună,
Încrezători ți-ngenunchem-nainte:
Ne-aduci comoară de speranțe sfinte,
Ori prevestiri grozave de furtună?...

De pretutindeni se ridică șoapte
Și plâns înăbușit spre cel ce, ție,
Înduioșat acum, ți-a dat solie
Să luminezi odată trista noapte!

Că sunt aici dureri nemângâiate,
Blesteme dureroase, — sunt copii
Flămânzi și goi, și casele pustii, —
Sunt cruci de lemn, la margine de sate...

Și morții lor așteaptă de la tine,
An milostiv, în toate să fii darnic —
Și să le spui că n-au jertfit zadarnic
Atâta sânge, gloanțele haine.

C-au încetat sălbaticele goane, —
Iar dacă sunt colibele cernite,
Copii orfani și mame văduvite
Nu vor mai plânge, sara, la icoane...

*

Un glas pornit din inimă curată,
Un tânăr glas te-ntâmpină acum:
Din largul țării spulberă odată
Mirosul greu de sânge și de fum.

An nou, an sfânt, — adu belșug în țară!
Dar să nu lege-n țernă sângerată
Un rod spurcat, sămânța cea bogată...
— An sfânt, adu-ni altă primăvară!

Să-nfrâni, cu grija zilelor de mâine,
Nelegiuitul râs al lăcomiei —

CUPRINS

Și din prinosul roadelor câmpiei
Să se hrănească cei ce ne dau pâine.

De fructe multe, pomii încărcați
Și spicul greu de boabe să se rupă!
O, an frumos, — cu bogății astupă
Prăpastia deschisă între frați!...

Împacă vrajba sufletelor noastre!
Nici plânsu-amar, nici blestemele gurii,
Nici pumnii strânși de vechiul foc al urii
Să n-amenințe cerurile-albastre...

Te-om preamări în laude, cu toții,
O, an al păcii binefăcătoare!
Și-ți vor aduce-n veacuri viitoare
Prinosul lor de cinste, strănepoții!

ÎN TAINA NOPȚII

Pe cărare, lângă codru,
Numai pasul meu s-aude...
Ploaia picură din frunze
Și din ramurile ude.

Norii-ntunecați îmbracă
Cerul nopții fără stele, —
Luminoși mi-arată calea
Numai ochii dragii mele!

Du-mă, dorule, cu tine,
Toată jalea să mi-o-ngropi —

Pân' la casa tăinuită,
Casa albă dintre plopi.

. . . .

Dulce clipă a-ntâlnirii,
Mintea-ntreagă mi-o răpești!...
...Dar nu-i nime-n prispă-afară,
Nici lumină la ferești!

. . . .

ÎNSERAREA

(Fragment dintr-un poem)

După culmi de piatră sură când își pleacă-ncet mărirea,
Soarele sărută codrii unde doarme mânăstirea.
Între brazi feriți de vânturi, lângă zid de stâncă drept,
A durat-o-n vremuri grele domn viteaz și înțelept.

Sus, la turla care-apasă boltă grea de cărămidă,
Pe o lespede umbrită în privazul de firidă,
Slova veche, ocrotită de al vremii sfânt Visternic,
Spune leatul și domnia voievodului cucernic.

Umbra lui veghează parcă din bătrânele chilii
Prin despicătura neagră a ferestrelor pustii...

Dar acum încremenită poarta schitului rămâne,
Când coboară seara, nimeni n-o mai mișcă din țâțâne.
Vremea-i macină cu-ncetul putregaiul sub zăbrele,
Pe veriga ruginită nu mai cad lacăte grele, —
Ci prielnic duhul păcii stăpânește-aici de veacuri...

Iar pe stâlpi cu zugrăveală, din înaltele cerdacuri,
Ca un semn de biruință râde veselă-n culori
Minunata strălucire a belșugului de flori.

Și-n amurgul serii calde munții Coziei s-arată
Cum își zugrăvesc pe ceruri muchea neagră și crestată, —
Tot mai roșii scad în zare luminoasele văpăi,
Vălul nopții se coboară tot mai negru peste văi...

ÎMPĂCARE

Tovarăș scump de clipe grele
Am vrut să-mi fii pe drumul greu:
Ți-am dat nădejdea vieții mele,
Un cer senin cu mândre stele —
Și floarea sufletului meu.

Dar floarea, când ai vrut s-o scuturi,
S-a veștejit în mâna ta.
Acu-n zadar îmi ceri săruturi,
Aleargă iar: vei prinde fluturi
Și alți obraji vei săruta!...

Nu-ți mai cerșesc, ca-n altă vreme,
Îngenuncheat surâsul tău.
O, nu, — cu tainice blesteme,
Din calea ta n-or să te cheme
Nici lacrimi, nici păreri de rău.

A mea a fost cea mai frumoasă
Din partea minunatei pâini;

De restul ei nimic nu-mi pasă:
Adună restul de pe masă
Și-aruncă-l, draga mea, la câni!...

Pe tine, cea de altădată,
Lumină stinsă pentru veci,
Așa cum visul meu te-arată,
Eu te iubesc... Dar niciodată
Pe tine, umbră care pleci!

De-aceea, împăcat cu mine,
În urma ta, străin mă vezi.
Nu-ți zic decât: te du cu bine!
. . . .
Și zâmbitor mă uit la tine,
Cum tot mai mult te depărtezi.

VECINA

Mă cerți mereu, dar nu sunt eu de vină,
Ci numai ochii, — ochii tăi, vecină, —
Că ți-am făcut potecă prin grădină...

Adeseori tu lași la geamuri storul,
Și ușa ta e-nchisă cu zăvorul,
Dar tot mai viu s-aprinde-n mine dorul!

Și tot mai des mă poartă necuratul
Spre zâmbetul din ochii tăi, cu sfatul
Pe care-l țin ispita și păcatul.

De dorul tău, de dragul suferinței,
Când amăgit mi-oi pierde rostul minții, —
Tu vrei să-mi las și frații, și părinții?

Să leg acum ce nu se mai dezleagă,
Să ispășesc viața mea întreagă
Păcatul greu că mi-ești atât de dragă?

Decât să fug cu tine-n largă lume,
Ori singur eu, să nu-ți mai știu de nume, —
Mai bine-mpacă-mi dragostea cu glume.

Zâmbind să-mi vindeci inima rănită,
Păstrează calda ochilor ispită,
Dar nu mai ține ușa zăvorâtă!

Că tu ți-nconjuri viața cu zăvoare
Și clipele de-acum le lași să zboare,
Când duclea tinerețe-i trecătoare...

De ce nu vrei să lași în prag veșmântul
De datini grele ce-mi ucid avântul,
Că nu ne-ar ști nici vântul, nici pământul!

Când umbra nopții cade peste vale,
Tu să m-aștepți în pragul casei tale,
C-un văl ușor pe umerele goale.

Să vin, când luna nopților măiestre,
Frumoasă ca o fată fără zestre, —
Se uită lung și tainic prin ferestre...

CLIPE DE ZBUCIUM

Iubita mea, te simt așa departe...
Mi-ai pus pe frumte mâinile subțiri, —
Dar, ca un zid puternic, ne desparte
O pânză de cernite amintiri.

Ființa mea întreagă când te cere,
Tu stai visând, nici ochii nu ți-i miști, —
Și câte taine pline de durere
Se pierd în noaptea ochilor tăi triști!

Eu chem osânda care mă omoară, —
Sălbatic vântul patimii să bată, —
Eu cer icoana ta de-odinioară,
Pe care n-am văzut-o niciodată.

O, cum aș vrea durerea să mi-o-nșele!
Atâtea nopți pustii am adorat-o,
I-am dat și jertfa tinereții mele
Zâmbind... Tu numai inima mi-ai dat-o.

Mi-ai dat-o! Floare gingașă de munte
Ce stă deasupra unui larg abis...
(Și chiar acum, când mă săruți pe frunte,
Tu mă săruți cum se sărută-n vis!)

Căci sufletul, ca tristele ruine,
Păstrează-n el lumina altor vremuri, —
Și când o rază-ajunge pân' la mine
Atunci te simt, iubita mea, cum tremuri:

Ea luminează-n tine, fără veste,
Prăpastia trecutului întreg...
Și-atunci duioasa inimii poveste
Eu o ascult, — dar n-o mai înțeleg.

. . . .

De-aceea-n sara asta mi-e totuna,
Sporește-mi iar durerea sau alin-o,
Te-ntreb, — pierdută pentru totdeauna: —
De unde vii și cine ești, străino?...

PRUNCUL

Un văl de ceață albă și subțire,
Ca un linţoliu străveziu de mort,
Înconjura biserica bătrână.

Și-n dimineața zilei de aprile
Simțeai plutind în aer, pretundindeni,
Fiori, adânci fiori de fericire, —
Prinosul larg al firii, când pământul
În mii de forme dăruie luminii
Belșugul lui puternic de viață...
Pluteau spre cer miresme-ngemănate
Căci liliacul tânăr înflorise
Și crengi plecate ascundeau în umbră
Mănunchiuri de sfioase viorele.

Și-n dimineața zilei de aprile
Vedeai cum stă încremenită gloată
De muncitori și de femei tăcute

Pe treptele amvonului pustiu.
Iar colo, jos, pe-o lespede de piatră,
În fața lor sta pruncul părăsit.

Un pumn de țărnă, o scânteie ruptă
Din flacăra eternă a vieții...
Și trupul cald topise bruma nopții
Ce se-nchega în picături curate
Ca niște lacrimi reci de mucenița
Sclipind pe fața lespezilor aspre.
Părea că piatra neclintită plânge!...

Cum se strângea, înfiorat de frig,
Plăpândul trup ursit de-acum durerii,
Și fața-i mică s-o cuprinzi în palmă,
Cum întindea gurița după hrană,
Cu buzele-i atât de diafane
Ca două foi subțiri de trandafir!

Cum, printre voi, nu-i nimeni, — nici o mamă
Să-și smulgă-acum veșmântul de la sân?...
O, ascultați micuțul glas cum plânge.
Cum cere pruncul partea lui de soare!
Dar unde ești, să-l vezi acum, pierduto,
Femeie, tu, de trei ori blestemată!...

Te-o blestema bastardul fără nume,
Nevinovatul osândit să moară
Când nimănuia n-a cerut viață, —
Și când întâiul vânt de patimi grele,
Din lumea rea, porni-va să-l doboare,
Te-o blestema copilul trist și palid
Că n-are cui șopti, cu lacrimi: „mamă!“

Te-i blestema tu singură odată,
Ducând povara vechiului păcat,
Zadarnic vei întinde după sprijin
Tremurătoare brațe istovite, —
Și pânza neagră-a gândurilor tale
Cerni-va golul nopților târzii,
Că nu-i avea nici trista mângâiere
Să gemi plângând: „aveam flăcău acum!..."

De ce nu vii să ți-l ridici în brațe?...
Cu mânile de muncă sângerate,
Să curmi țărâna și să-i cauți hrană,
Râzând să lupți, — să plângi învingătoare,
Să-nfrunți apoi disprețul tuturora,
Nevrednicul dispreț al celor slabi, —
Și mândră, cu privirile senine,
Punând un braț pe umăru-i puternic,
Tu să-l arăți atuncea lumii-ntregi:
„Copilul meu, — al meu ș-al nimănui!..."

*

Dar iată, — gloata-ncet se risipește...
Posomorât, în vinete veșminte
Un om s-apleacă și ridică pruncul, —
Apoi cu pașii rari și grei se duce...

Iar soarele, însângerând altarul,
Se ridică din ceața dimineții
Și razele, sclipind tremurătoare,
Cădeau pe fața zidurilor aspre,
În dimineața zilei de aprile,
Cădeau ca pe-o ruină...

TAINA NOPȚII

În lumina lunii doarme
Casa dragii mele,
I-au cuprins pridvorul tainic
Ramuri de zorele.

Dulci chemări nelămurite
Tremură departe.
Draga mea a dat sfioasă
Crengile-ntr-o parte.

Și pridvorul parc-așteaptă,
Oaspele grădinii,
Dar mă bate luna-n față
Și mă știu vecinii...

— Lună albă, lună mută,
Lună călătoare,
Cum te-aș smulge de pe ceruri
Să te-arunc în mare!...

EPITAFURI

pe mormântul:

Unui bețiv

De sărăcie și necaz
Întâia oară doarme treaz.

Unui soț iubit

Ici doarme Niță Busuioc, —
Și nu mai sforăie deloc!

Unui vardist

Ce te-ai oprit la criptolog?
Hai, circulați, mă rog!

Unui prost

El doarme țeapăn, doarme drept, —
Dar știți voi: *când* a fost deștept?

Lui A. C. Cuza

Hei, trecătorule, -napoi!
...Să nu-i miroși a usturoi.

Iubitei

S-a stins. Dar să n-o plângi, străine,
Mai mult pe ea decât pe mine!

CÂNTEC

Și-mi făcui din doruri mute
Cântece nepricepute, —
Și din cântecele mele
Salbă de mărgele.

Inimă cu dulce chin,
Cine m-a-ndemnat s-anin
După gâtul dragii mele
Salba de mărgele?

Că le smulse fără vină
Să le risipească-n tină
Roșii boabe de mărgele,
Dorurile mele!...

FATA TRISTĂ

Firul gândului frumos
Un suspin mi-l taie,
Că de-atâta vreme cos
Singură-n odaie.

Și doar mâna mea, cu greu,
Flori de fir împarte.
Flori aleg, — dar gândul meu,
Gândul mi-e departe!

Uneori, când țin la piept
Strânsă cusătura,
Închid ochii și-l aștept
Să-mi sărute gura.

Iar când umbra serii vine
Dorul crește-n mine
Și tristețea mă doboară
Grea, ca o povară...

O, știu bine că-n zadar
Dragostea mă mână
Să-l aștept cu lacrimi iar
Nopatea, la fântână.

Nu mai vine să-i șoptesc
Dorurile toate
Și la sân să-i încălzesc
Mâinile-nghețate!

Ci doar vântul nopții rece
Fruntea mi-o sărută,

Peste codri luna trece
    Galbenă și mută.

Lung suspină-n freamăt greu
    Fagii de pe coaste...
Noapte dulce, dragul meu
    A plecat în oaste.

CEASORNICULUI MEU

Ce, — iar ai ațipit?... Rușine
Că porți blazonul de „patent“!
Te țiu, de-o lună, eu pe tine
Cu mersul vremii în curent.

Mașinăria ta perfectă
Cunoaște ordinul legal
Și-n fiecare zi respectă
Repaosul... duminical.

*

Dar poate lași necontrolate
Să curgă clipele în haos, —
Că ai și tu nevoie, frate,
De liniște și de repaos.

Ești surmenat și tu pesemne
Ca și stăpânu-tău, săracul!
Ce lege poate să te-ndemne
Să bați necontenit tic-tacul?...

CUPRINS

Ești „atacat“, cu siguranță.
Deci, câtă vreme pulsu-ți bate,
Te duc la munte pe vacanță, —
...La muntele de pietate.

ECLIPSĂ

Pe-aceleași căi de mii de ani umblate,
În goluri vaste legănându-și sfera,
Neptun adoră visător pe Terra, —
O biată lume plină de păcate...

El niciodată n-a trecut bariera
Singurătății lui nevinovate, —
Și-n clipa asta ea e moartă, poate:
O umbră deasă-i umple atmosfera.

Neptun, se vede că tu n-ai lunetă
Să-i studiezi eclipsa de departe, —
Când inocenta tânără planetă

Se-ntreabă, cu privirea-ntr-altă parte:
„Ce face oare Venera cochetă
Pe întuneric, singură cu *Marte?*“

DOLEANȚELE UNUI CRONICAR TEATRAL

Pe cerul plin de sclipitoare puncte,
Trec efemere linii de lumină.
Sub pasul meu întârziat, suspină
Sonorul glas al frunzelor defuncte.

Zadarnic luna mă petrece-n cale
Pe bulevardul alb și singuratic, —
Că subsemnatul, „cronicar dramatic“,
Acum e-n rolul misiunii sale.

De-abia încerc un singur vers de odă, —
Și-n capul meu vin stafii inedite,
Cu gesturi largi, — cu răcnete cumplite:
Moțoc, Spancioc, Ciubăr și Despot-vodă!

„Sunt eu?... Sunt treaz?... Deschide-te, morminte!...“
Deodată tace ritmicul meu pas:
În scena a III-a, mi-am adus aminte,
Madam Pruteanu a strâmbat din nas.

De ce-a strâmbat?... Probabil, o nuanță
De fin dispreț, când vede pe Carmina, —
Fiindcă-și pierde ultima speranță...
De n-aș uita *nuanța* cu pricina!

Și iar pornesc... dar mă opresc deodată.
Ah, sunt dator să fiu cu mintea-n patru:
De ce nu vin ieșenii toți la teatru?...
O chestiune foarte complicată!

Francisca... artă... rasa și talentul...
Deci, vasăzică, vor să se răzbune...
Ce-i vinovat Onor. Direcțiune?
Domnia-sa regretă incidentul...

...Vâr degetul în buzunarul vestii,
Sunt plictisit și-mi pare rău de lună.
Hm!... bulevardul pare o lagună...
Mi-e capul plin cu fel de fel de chestii.

Dar e-n zadar!...
Va trebui să scriu
(Chiar dac-ar fi să nu mai cânt o lună)
De Dragomir, de piesă — că e bună.
De Tomșa, de Pisoschi, tot ce știu!

...Aș ataca pe d. Sadoveanu
(Căci n-a aniversat pe d. Iorga),
Aș lăuda pe d-ra Horga,
Dar ce-o să zică d. Ibrăileanu?

Chiar dacă-n *Iliaș* a fost perfectă,
O să vă pară că... mi s-a părut!
(Dealtminteri, eu știam de la-nceput
Că voi emite-o laudă suspectă...)

*

Așa, mă duc ursuz prin promoroacă,
În pacea nopții albe și compacte, —
Și nici nu știu că-n capul meu „se joacă“
O tragedie-n paisprezece acte!...

DE PROFUNDIS

I

Nu, asta nu pot s-o suport!
Curând, e-un an și jumătate
De când ați declarat că-s mort
În unanimitate.

Toți proștii câți m-au cunoscut
Ziceau: „Mi-era un fel de rudă —
Săracul! Cine-ar fi crezut?...“
Îmi vine să-nviez de ciudă!

Profane mâini mi-au răsfoit,
La Iași, arhiva.
Revistele m-au prohodit,
Amicii mi-au mâncat coliva.

Mă pipăi, stau nedumerit.
Mă trag de păr, simt că mă doare...
Nu, n-am murit!
Vă dau cuvântul de onoare.

Scriu versuri proaste, deci exist!
Mi-e dor, mi-e foarte dor de-o fată.
Trăiesc, de vreme ce sunt trist
Și râd ca altădată.

Dar astăzi, negru și zburlit
De cum m-a prins dușmanul, —
Vă dau de veste c-am sosit
Întreg, și eu, și geamantanul!

II

Am fost la început în rai
        La Neamț, la mănăstire:
Păduri de cetini, flori de plai,
Singurătate și iubire...

Pe urmă am intrat în iad
        La Turtucaia,
Și încă miroseam a brad
        Când s-a-nceput bătaia.

Acolo jos, un căpitan
        Cu barba rară
M-a pus alături d-un țigan
Să-mi dau viața pentru țară.

Mi se părea că e un basm,
Când gloanțele veneau din vale
Spre mine, cu entuziasm
Și cu intenții criminale.

Mă căutau prin cucuruz
Să mă mănânce, să mă frigă!
Și când cădea câte-un obuz
Cât un ceaun de mămăligă,

Trosnea, cu flacără și fum,
De se cutremura maidanul, —
Încât mă minunez ș-acum
Că nu mi-au spart timpanul!...

De-acuma chiar de m-aș zvârli
        Într-o vultoare,

De mine Moartea va fugi
Cu coasa-ntre picioare.

Căci își va zice-n gândul ei:
„Mor toți, — flămândul și sătulul...
Dar ăsta are obicei
Să-mi tragă chiulul!“

POȘTA REDACȚIEI

Citește-mi oda și repet-o,
Amicul meu necunoscut.
Tu, colaborator *in petto*,
Primește primul meu salut!

De cum începe să vorbească
Românul nostru e poet.
Nu-i om în țara românească
Să nu fi scris un triolet,
O strofă p-un album de fată
Sau cel puțin un acrostiș
Pe care, tremurând, odată,
L-a dat iubitei pe furiș...

De-aceea fără supărare
Noi îți întindem mâna, frate:
A tale crime literare
Mai dinainte-ți sunt iertate...
De vrei să publici versuri nule,
Vreo nuveletă, un articol, —
Noi am luat măsuri destule

Să te scăpăm de-acest pericol.
Consemnul nostru e teribil:
S-aduci întâi certificat
Precum că ești inamovibil, —
Profesor... popă... magistrat...
Să-ți faci întâi o carieră,
Ori cel puțin o sinecură,
Ceva, un loc în atmosferă...
Și mai apoi literatură.
Credeam și noi odinioară
Și poate astăzi credem încă,
Deși iluziile zboară, —
Că tot ce zboară se mănâncă...
Da, zboară gândurile mele
Și versul meu e-naripat, —
Și-n loc să mănânc eu din ele,
Pe mine ele m-au mâncat!

*

Dar dacă simți arzând în tine
Al artei foc nepotolit,
Căldura „flăcării divine“
Ce și pe mine m-au pârlit;
De vrei ca vulgul să te-admire
Și orice prost impertinent
C-un zâmbet de compătimire
Să-ți zică: bravo, ai talent!
În existența ta pribeagă
Tot singur, mândru și sărac,
De vrei să lupți cu lumea-ntreagă
Ca Cyrano de Bergerac;
De-s în zadar a mele sfaturi

Pe lângă visul tău, frumos
Ca un castel cu zece caturi
Din care cazi cu capu-n jos;
De vrei să fii trimis în frunte
Când s-o isca un nou război,
Și nenorocul să te-nfrunte
Când te-i întoarce înapoi, —
Necazuri cu nemiluita
În lunga ta captivitate,
Să-ți pierzi amicii și iubita
Ș-un post la Universitate...
Visând, în urmă, o baladă
Cu munți, cu soare, și cu flori,
Să tragi pe Lucifer de coadă
Precum l-ai tras de-atâtea ori;
Și dacă vrei să ai, pe lângă
Acestea, ș-alte mici belele:
De vrei ca gheata să te strângă
Și ca iubita să te-nșele,
Flirtând cu primul nătăfleață
Pe care-l are la-ndemână,
Ș-apoi din nou să-ți cadă-n brațe
De șapte ori pe săptămână;
De vrei ca după astea toate
De-a binele să-nnebunești,
C-o haină verde roasă-n coate
Și cu jambiere muscălești;
Când ți-ai pierdut complet busola
Să faci bucluc după bucluc,
De vrei să intri la Socola,
Să scapi de-atâta balamuc,
Ori să-ți fii victimă și gâde
Tu ție singur deopotrivă...

Și dacă totuși îți surâde
Această neagră perspectivă,
Ia pana, domnul meu, și... scrie!
Eu unul nu pot să te scap.
Dar te previu, ca să se știe,
Că singur ți-ai făcut de cap.

SCRISORI IUBITE

Scrisori păstrate de demult...
În liniștită zi cu soare, —
Cu fruntea-n mâini mă plec s-ascult
Tăcerea voastră vorbitoare.

Ce fericit eram odată,
Și cât sunt ostenit de drum!
Dar ea, — pe unde-o fi acum?
Ce s-a făcut frumoasa fată?...

Că ne-am iubit ca doi nebuni,
Iar astăzi nu mai am în față
Decât un maldăr de minciuni
Legate cu un fir de ață.

CATRENE IMPROVIZATE

(în onoarea ilustrului Tăslăoanu)

Ca o cometă fără coadă
Ai apărut pe firmament
Cu-al tău *Luceafăr* pus pe sfadă, —
Dar n-ai talent.

Ai tot ce-ți trebuie: hârtie,
Cerneală, public indulgent,
Parale și tipografie, —
        Dar n-ai talent.

Te-ai instalat în Capitală
Ca să creezi și tu curent.
Vrei să te-afirmi ca cap de școală, —
        Dar n-ai talent.

La cafenea când vii alene
Îți iei un aer grav, absent...
Satisfăcut te umfli-n pene, —
        Dar n-ai talent.

Iar când te duci să scrii acasă
Un nou articol vehement,
Te strâmbi urât, te-așezi la masă...
        Dar n-ai talent.

Avântul tău și idealul
Plasat în țară cu procent
Îți saltă-ntruna capitalul, —
        Dar n-ai talent.

Constați de două ori pe lună
Că-ți dă bilanțul excedent.
Negustoria merge strună, —
        Dar n-ai talent!

Ești fără scrupul și măsură
Când vrei să scapi de-un concurent.
Îți fierbe sufletul de ură, —
        Dar n-ai talent.

Nu ne distruge dintr-o dată,
Catone, fii mai indulgent!
Tu ai o mutră indignată, —
Dar n-ai talent...

PORTRET

Ea are ochii mari,
Ea are gura mică,
Un corp cu forme tari
Și grații de pisică.

Dorințe, pururi noi —
Scântei ascunse-n vatră —
Și două brațe moi,
Și-o inimă de piatră.

ȘOAPTE

În noaptea tristă care ne desparte,
Tu poate simți în jurul tău suspine
Și fâlfâiri de aripi și de șoapte...
E dorul meu ce vine de departe
Și ostenit adoarme lângă tine,
Cuminte ca un fluture de noapte
Ce s-a lăsat la capul tău, pe-o carte
Închisă de la sine
Când ai simțit că somnul ne desparte...

FABLES MICROSCOPIQUES*

TOTO ET L'AUTO

— Au revoir! dit Toto
Et partit en auto.
Il n'avait nul souci.
Au tournant dangereux
Il lui crêva un pneu...
Toto crêva aussi.

Moralité:

Mourir c'est partir un peu...

LE VAILLANT MOUCHERON**

Un moucheron d'un jour piqua le grand Enée...

Moralité:

La valeur n'attend pas le nombre des années!

---

* Fabule microscopice
Toto și otomobilul

Toto spuse: — Pe curând!
În mașina lui urcând.
N-avea griji de nici un fel.
La virajul cu bucluc,
I-a plesnit un cauciuc.
Toto a plesnit și el.
Morala:
Când mori parcă pleci nițel...
(Traducerile *Fabulelor microscopice* aparțin lui Romulus Vulpescu.)

** *Viteazul de țânțar*
Pe marele Enea îl ciupe-un mic țânțar...
Morala:
Valoarea nu așteaptă s-ajungi la centenar!

FABLE ESQUIMAUDE*

Un grand ours blanc mangea un petit daim.
Il assouvit sa faim
Au moins pour une fois...

Moralité:

On a toujours besoin d'un plus petit que soi.

L'ÂNE PHILOSOPHE**

Un jeune âne amoureux d'une noble cavale,
Lui demanda la main (le sabot de devant).
— Mais... vous êtes du peuple, et moi — je suis pur
sang,
Je vous ferai cocu! lui promit-elle.
— J'avale
Tout ce que vous voudrez! dit l'âne sans émoi
Car...

Moralité:

Promettre c'est noble, tenir serait bourgeois...

---

* *Fabulă eschimoasă*
Un urs alb uriaș, pe căprior mâncându-l,
Se sătură, flămândul,
Măcar o dată, bine...

Morala:

Ai pururea nevoie de-un mai mărunt ca tine.

** *Măgarul filozof*
Se-namoră măgarul de-o nobilă sireapă...
Ba i-a cerut și mâna (copita dinainte).
— Păi... Ești neam prost; eu, însă, am nobilă sorginte...
Și i-a promis îndată: Am să-ți pun coarne, țoapă.
— Mă rog, rosti el calm, dar eu, de, nu prea crez...

Morala:

Promit cei nobili, vorba, s-o ții, e cam burghez...

LUMINĂ

Visează plopul, nemișcat în soare,
Și umbra din el, neagră, îi curge la picioare...

Un melc își taie drumul prin grădină
De-a dreptul, ca un tanc de gelatină,
Amenințând albine și furnici
Cu patru tunuri mici.

Tăcerea își adună trupul sferic
Într-un boboc de nalbă.
O muscă trece prin lumina albă,
Ca o scânteie de-ntuneric,

Un fluture, cu aripi de umbră și mătasă
Stropite-n două locuri cu carmin,
Din zboru-i frânt și plutitor se lasă
Pe vârful unui spin.

Și florile se-nalță-ntr-un picior
Să-l poată contempla mai bine.
Cum doarme-n pragul clipei care vine,
Cu aripile desfăcute-n viitor.

ACUARELĂ

În pădurea de cristal
Ca un alb decor de teatru,
Stau copacii vertical
(Trei plus douăzeci și patru).

Înger trist de abanos,
Înger mic

S-a trezit cu fața-n jos
Într-un cuib de borangic.

Un luceafăr ideal,
Verde i s-a prins pe gene,
Ca un fulg de papagal
Din păduri braziliene.

Iar căpșunii de pe jos
Îi trimit în nări mireazmă
De tămâie și aghiazmă,
Pruncului de abanos.

PARAGINI...

Pe-aici,
A fost pământul binecuvântat
De trei vlădici
Și de-un mitropolit primat.

A fost odinioară și-un castel
Cu brâu multicolor de portolac.
Și-n fundul parcului, un lac
Cu nuferi de argint pe luciu de oțel.

A fost...
Acum, abia se mai cunoaște
O baltă părăsită, la o parte,
Singurătatea strigă din apele ei moarte
Spre cer, cu glas de broaște.

Și numai calul-dracului,
Prin liniștea săracă dimprejur,
Atinge fața lacului
Cu aripi de azur.

BIOGRAFIE

(Replică)

A fost un om ca orice om de treabă
Ca tine și ca mine bunăoară,
Și care niciodată nu se-ntreabă
Ce interes au oamenii să moară.

Așa, fiindcă s-a trezit pe lume
Ca omul care n-a cerut anume,
El și-a făcut în atmosferă loc,

Și-a-nfipt în vânt căciula țuguiată
Și s-a-ncrustat în spațiu ca un bloc
De piatră detunată.

Dar într-o zi, căscând prea tare gura,
Pe veci i-a-ncremenit făptura.

Și sufletul închis în el, săracul,
Spre cer a dat năvală,
Ca întunericul dintr-o cutie goală
Când ai deschis capacul.

MARTIE

I. SINGURĂTATE

Prin luminișul crângului tăcut,
De-atâta vreme nimeni n-a trecut.

Copacii goi, în lungă nemișcare,
Pe umbra lor ce stă-nălțată în picioare.

Arar ajunge până-aici
O pasăre cu aripile mici,
Și glasul ei răsună în liniște prea tare.

Dar Primăvara, care știe tot,
Va risipi prin iarba dimprejur
Scântei de-azur —
Albastru miozot.
Și dintre foi tivite cu argint,
Vor crește ciucuri albi de mărgărint.

*

Pe-aici, o zână mică coboară dintre stele,
Și-n fiecare noapte culege viorele.
Dar nimănui pe lume nu-i e dat s-o vadă
Cum vine pe cărările din mladă,
Făcând în taină îndelung popas,
Din loc în loc, pe unde-a mai rămas
Zăpadă…

II. VIN ȚIGĂNCILE LA CRÂNG…

Vin țigăncile la crâng
Să culeagă viorele,
Vin cu fustele-n parâng
Și cu dancii după ele.

Și e soare
Pe ponoare,
Și miroase-n vânt a floare
Pe cărările pustii,

Prin stufișurile goale
Năpădite de basmale
Și de zdrențe stacojii...

Vin țigăncile grăbit,
Să culeagă pe sub mladă
Flori cu mâzgă de zăpadă
Din huceagul adormit,
Și s-aducă-n paneraș
Primăvara la oraș:

— Urzicèle, urzicèle,
Ghiocei și viorele,
Albăstrițe de suhat!
— Iarbă-mare, iarbă-mare,
Să și-o puie-n scăldătoare
Fetele de măritat...

APRILIE

Baloane mari de spumă albă prin grădini
(Și zarzărul, și vișinul, și perii)
Stau gata să se-nalțe din tulpini
Spre cerul primăverii...

Caisul nostru s-a gătit la poartă
Cu panglici albe, ca-n tablouri vechi,
Și cu zulufi de floare la urechi,
Cum astăzi nicăieri nu se mai poartă.

Pe strada mare,
Ies flori înalte la plimbare

În rochii de sezon, ușoare,
Cu toate că-i o vreme așa de schimbătoare.

Ah, fetele — și mai ales cucoanele —
Când vine primăvara
Sunt dulci și colorate ca bomboanele!

Pe cea care-a trecut o cheamă Clara,
        Fiindcă are
        Ochi albaștri tare,
Și gura ei cu *rouge* ca de coral
        Surâde vertical...

Un mic vârtej, copil al Neființei,
De-a curmezișul străzii rătăcit,
Nebun în jurul lui s-a răsucit
Să-și prindă coada galbenă cu dinții.
Departe, în azurul dintre nori,
S-arată bifurcat pe cer
Un șir subțire de cocori,
O escadrilă de pe vremea lui Homer...

CÂȚI CA VOI!

Sus, pe gardul dinspre vie,
O găină cenușie
Și-un cocoș împintenat
S-au suit și stau la sfat:
— Ia te uită, mă rog ție,
Cât de sus ne-am înălțat!...

Și deodată, cu glas mare,
Începură amândoi,
Să cotcodăcească-n soare:
— Nimeni-nu-mai-e-ca-noi!...
Nimeni-nu-mai-e-ca-noi!...

Dar de sus, din corcoduș,
Pitulându-se-ntre foi,
Mititel și jucăuș,
Le-a răspuns un pițigoi:
— Câți-ca-voi! Câți-ca-voi!...

IEPURELE

Vine iarna de la munte,
Peste ape face punte
Și pe câmp fără hotar
Parcă presură zahar.

Uite, colo, moș Vasile,
C-un cojoc de zece chile
Și cu flinta la spinare
A ieșit la vânătoare.

Dintr-un codru, din tufiș,
Iese-un iepure furiș
Și cum scapă pe cărare...
Fuge ca o arătare...

Flinta face bum! iar moșu
Stă și-și freacă nasu roșu,

CUPRINS

Și-nciudat luleaua-și mușcă;
Iepurele fuge pușcă.

Moșului îi vine-n minte
Ca să-i iasă înainte;
Fuga-n rariștea de tei:
Iepurele e hei-hei!

Ei, ce faci tu, moșulică,
Că n-ai împușcat nimică?
Du-te-acasă binișor,
Că-i mai bine pe cuptor!

RÂNDUNELUL

Un vânt și-o ploaie necăjită
S-au repezit ca din senin
Și răpăie prelung pe frunze
Și-mi culcă florile de crin.

Grădina toată-i răscolită...
Ce tristă e grădina mea!
Pe-o creangă tremură de frică
Un pui plăpând de rândunică.

E singur, în bătaia ploaiei,
Și-n ciripitu-i rugător
Îmi spune să-i deschid fereastra:
Și eu deschid, el intră-n zbor.

Și iată-mi-l rotind prin casă
Și parcă nu mai e pustiu

În casa mea înveselită
De ciripitul lui zglobiu.

Dar iată... soarele s-arată...
Pe frunze picurii sclipesc
Și rândunelele, pe-afară,
În zboruri vesele vorbesc.

La glasul lor, grăbit, mă lasă,
Plăpândul pui de rândunea...
Mai vino, ploaie, înc-o dată
Să-l văd din nou în casa mea.

POSTUME

CATREN

Lunii

Lună nouă, corn de aur,
Scump al nopților tezaur,
Subsemnatul — proletar
N-am nimic în buzunar!

ZI DE VARĂ

Liniște. Căldură. Soare.
Sălciile plângătoare
Stau în aer, dormitând.
Un vițel în râu s-adapă
Și-o femeie, lângă apă,
Spală rufele, cântând.

Și din vale abia vine
Murmur slab, ca de albine,
Somnoros și uniform:
Râul, strălucind în soare,
Ceartă sălciile, care
Toată ziulica dorm.

Sub o salcie bătrână
Și cu-o carte groasă-n mână
Care-mi ține de urât,
M-am culcat în fân pe spate, —

Somnul lin, pe nechemate,
A venit numaidecât.

Cântec, murmur, adiere
De zefir în frunze piere
Și rămâne doar un glas
Care umple valea-ngustă.
. . . .
Ia te uită, o lăcustă
Mi-a sărit tocmai pe nas!

[MI-A RĂSĂRIT ÎN SUFLET DORUL...]

Mi-a răsărit în suflet dorul
Ca o plăpândă floare-albastră,
Și-ntr-un amurg de seară dulce
A înflorit iubirea noastră, —
Dar tu te-ai îngrijit, iubito,
Mai mult de floare, ca de glastră...

În taina nopților tăcute,
Când clipele se pierd mai greu,
Eu am hrănit cu lacrimi floarea
Ce-ntinerind creștea mereu,
Dar azi chemând uitarea sfântă
Smulg floarea sufletului meu.

ȘOAPTELE NOPȚII

Întrebam aseară luna gânditoare:
— Dacă prin poiene a rămas o floare
Neculeasă încă pentru draga mea, —
Dacă sus, pe dealuri, pe poteci uitate,
Pretutindeni unde m-ai văzut cu ea,
Raza ta sfioasă printre crengi străbate
De-mi încurcă pașii luminoase fire,
Deșteptând în cale câte-o amintire, —
Dacă până-n ziuă visurile trec
Dar rămân în suflet, — pentru ce să plec?...

— Du-te-n lumea largă, pentru totdeauna,
Trist și singur du-te, du-te! zice luna.

Și-ntrebai lumina sufletului meu:
— Dacă fără dânsa timpul trece greu,
Dacă lângă dânsa mi-i așa de bine,
Spune-mi, suflet mândru, împăcat cu tine, —
Pentru ce, când toate lacrimile trec
Fără nici o urmă, — pentru ce să plec?...

Sufletu-mi răspunse: — Pe cărări pustii,
Du-te-n lumea largă. Și să nu mai vii.

Și-ntrebai atuncea inima-mi trudită:
— Cea dintâi, nebuno, căzuși în ispită,
Singură-n tăcere, tu ești vinovată
Că mă cert cu mine și cu lumea toată.
Când stelele nopții farmec nu mai au
Fără ochii dragii, — pentru ce să stau?...

Și-mi răspunse-n șoaptă (o, inima mea!)
— Du-te-n lume singur. Eu rămân cu ea.

CÂNTEC

Florile uscate
Care-mi stau în glastră,
Florile uscate
Știu povestea noastră.

Într-o dimineață
Le-ai adus grăbită
Și-ntr-o dimineață
Ea mi-a fost iubită...

*

Și-a murit iubirea
Ca o floare-n glastră,
A murit iubirea
Înaintea noastră.

DOAMNEI AFTALION

Declar aici că, prin telepatie,
O mână delicată mi-a trimis
Țigări și zece lei într-o cutie —
Și pentru toate astea dau în scris

Că orice floare poate fi plantată
Într-un pământ străin — dar, în sfârșit,

Ea n-o să-și uite patria vreodată, —
Grădina mândră-n care-a răsărit...

Deci pentru mine are importanță
Nu darul, ci pornirea care dă.
De-aceea, scumpă doamnă, vă rog să...
Să nu-mi luați poezia drept chitanță!

Vă dau și eu în schimb aceste glume, —
Primiți-le c-un zâmbet, doamna mea...
Cea mai frumoasă fată de pe lume
Nu dă decât ce are... chiar când vrea!

DOAMNEI ERMOSA AFTALION

O amintire, doamna mea,
E ca un vag parfum de floare.
Cu cât te depărtezi de ea,
Cu-atât se-ntunecă și moare.

Pe când imaginile vii
Rămân frumoase după moarte,
Ca niște fluturi argintii
Fixați cu acul într-o carte.

Primește dar acest album
În care-am aruncat pe pagini
Tristețea zilelor de-acum
Topită-n vesele imagini.

CUPRINS

CATREN

O, de ce nu sunt o floare,
Un lăstun purtat de vânt, —
Ca să uit o clipă numai
Unde ești — și unde sânt!...

LA NEIGE

Que de fois, mon amour, auprès du feu qui tremble,
Pénétrés par les doux regrets du jour mourant,
Nous restâmes rêveurs à regarder ensemble
Les grands flocons de neige qui tombaient lentement...

Maintenant je suis seul, hélas! Le jour se pâme...
Et je souris (combien plus triste qu'autrefois!)
Aux doux regrets d'antan qui tombaient sur nos âmes
Comme les grands flocons de neige, sur les toits!

CUPRINS

LE PAPILLON

Je fis un voeu tendre:
Je cueilllerai la fleur
Où il va descendre,
Pour guérir mon coeur.

Il vole, il hésite,
Il monte, il descend —
Puis pose un instant,
Sur ta main petite,
Son vol inconstant.

CUPRINS

O, la belle offrande,
La petite fleur!
Je te la demande
Pour guérir mon coeur...

ȘOMERUL

Umblând în sus și-n jos pe bulevard,
A poposit la umbră sub un gard,
Și-i trist fiindcă nimeni nu-l întreabă
Dac-a mâncat ori dacă are treabă...

PROZĂ

Ce muritor e omul din popor!
De când există aburi și benzină,
Eu nu cunosc ceva mai muritor
Ca omul, când îl calcă o mașină...

Își ia-ntr-o zi nevasta și băiatul
Sau fata,
Și pleacă cu acceleratul.
Dar la un pod stricat, la un tunel,
O roată sare de pe linie... și, gata!
S-a isprăvit cu el.

Te uiți la altul cum adună bani,
Parc-am trăi un milion de ani.
Dar într-o bună zi, te miri ce-l doare,
Și când să zică bodaproste, — moare.

Ce n-a făcut mașina, face boala
Și tot acolo iese socoteala…

BIMBIRIȚICHEL

. . . .
Frații lui, băieți și fete,
Au crescut mai pe-ndelete,
Toți plângoci și dolofani.
Cel mai tânăr dintre șapte
Se numește Papă-lapte
Și-a-mplinit abia doi ani.

Toată ziulica țipă —
Nu stă locului o clipă,
(Cere lapte), vrei-nu vrei.
Biata mă-sa la tot pasul
Trebuie să-i șteargă nasul
Și să-l aibă-n grija ei.

N-au nici capră, n-au nici vacă.
Mama-i văduvă săracă.
Numai Bimbirițichel
O ajută câteodată
Când o vede supărată…
Ce s-ar face fără el?

II

Într-o seară, o vecină
Zice: — Vin de la grădină,

Dintr-o margine de sat.
Mă dusesem, eu cu fata,
Și-am luat și pe cumnata,
Să culegem zarzavat.

Dar nici nu intrasem bine:
De sub gard, de lângă mine
Țâșt! un iepure șoldan!
Arză-l focul să mi-l arză,
Mi-a mâncat un car de varză,
Toată munca dintr-un an!...

Bimbirițichel deoparte
Stă uitându-se-ntr-o carte,
Parcă nici n-ar auzi
Chestia cu zarzavatul...
Dar a doua zi, băiatul
S-a sculat în zori de zi.

Unde pleacă? La grădina
Unde ieri a fost vecina,
Într-o margine de sat, —
Că-și făcuse noaptea planul
Cum să prindă el șoldanul
Care fură zarzavat.

FABULE PENTRU COPII

BIVOLUL ȘI COȚOFANA

Pe spinarea unui bivol mare, negru, fioros,
Se plimba o coțofană

Când în sus și când în jos.
Un cățel trecând pe-acolo s-a oprit mirat în loc:
— Ah, ce mare dobitoc!
Nu-l credeam așa de prost
Să ia-n spate pe oricine…
Ia stai, frate, că e rost
Să mă plimbe și pe mine!

Cugetând așa, se trage îndărăt să-și facă vânt,
Se pitește la pământ
Și de-odată — zdup! — îi sare
Bivolului în spinare…

Ce s-a întâmplat pe urmă nu e greu de-nchipuit.
Apucat cam fără veste, bivolul a tresărit,
Dar i-a fost destul o clipă să se scuture, și-apoi
Să-l răstoarne,
Să-l ia-n coarne
Și cât colo să-l arunce, ca pe-o zdreanță în trifoi.

— Ce-ai gândit tu oare, javră? Au, crezut-ai că sunt mort?
Coțofana, treacă-meargă, pe spinare o suport
Că mă apără de muște, de țânțari și de tăuni
Și de alte spurcăciuni…
Pe când tu, potaie proastă, cam ce slujbă poți să-mi faci?
Nu mi-ar fi rușine mie de viței și de malaci,
Bivol mare și puternic, gospodar cu greutate,
Să te port degeaba-n spate?…

ÎNTREBARE ȘI RĂSPUNS

Rumegând cocenii de pe lângă jug,
S-a-ntrebat odată boul de la plug:

— Doamne, pe când alții huzuresc mereu,
Pentru ce eu singur să muncesc din greu?...

La-ntrebarea asta, un prelung ecou
I-a răspuns din slavă:
— Pentru că ești bou...

BOIERUL ȘI ARGATUL

Un boier, călare pe-o frumoasă iapă,
Trebuind să treacă într-un loc o apă
Peste-o punte-ngustă — și fiind grăbit,
Și-a chemat argatul și i-a poruncit:
— Ia-mi în spate iapa
Și mi-o trece apa!
— Nu pot, zise omul lăsând nasu-n jos.
— Hm! făcu boierul foarte mânios:

Leneșul la toate
Zice că nu poate...

LEUL DEGHIZAT

Leul s-a-mbrăcat odată
Într-o piele de măgar,
Să colinde țara toată
Din hotar până-n hotar,

Ca să vadă cum se poartă lupii (marii dregători)
Cu noroadele-i blajine de supuși rumegători.

Deci, trecând el într-o seară la o margine de crâng
    Ca un biet măgar nătâng,
Niște lupi, cum îl văzură, se reped la el pe loc
Și-ntr-o clipă îl înșfacă, grămădindu-l la mijloc.

— Stați, mișeilor! Ajunge, — că vă rup în dinți acuși!
(Strigă leul, apărându-și pielea cea adevărată.)
Astfel vă purtați voi oare cu iubiții mei supuși?...

Lupii, cunoscându-i glasul, îndărăt s-au tras pe dată,
Și de frică se făcură mici, ca niște cățeluși.
    — O, măria-ta! Iertare!
    Zise cel mai diplomat, —
    Semănai așa de tare
    C-un măgar adevărat!...

FABULE MICI PENTRU OAMENI MARI

OMUL ȘI RAȚA

Unui om, săracul, într-o dimineață,
    I-a murit o rață,
Bietul om, de ciudă, tare s-a-ntristat,
Când văzu că-i moartă cu adevărat.
Dar la scurtă vreme, în aceeași lună,
I-a murit și soacra — tot de moarte bună...

Morala:

Să nu pierzi nădejdea, orice-ar fi să fie:
După întristare, vine bucurie.

DOI PRIETENI

Un bețiv din lumea toată
(Care se numește Nae),
Ce fusese rupt odată
De nevastă-sa-n bătaie,
Auzind cum că nevasta unui prieten i-a cârpit
Și aceluia o palmă, foarte mult s-a veselit...

Morala:

Râde *ruptul de cârpit.*

CIN' S-A FRIPT CU CIORBĂ...

Fratele nevestei unui negustor
A venit odată pe la casa lor,
Zicând că la noapte, mâine, cine știe,
Are gând să plece în călătorie
Și că, prin urmare,
Vrea să-și sărute sora la plecare.

— Ba să nu pui gura pe nevasta mea,
A strigat bărbatul, că intri-n belea!
— Și de ce să nu pun gura, măi cumnate,
Când știi că mi-e soră și că eu i-s frate?
— Poți să-i fii și tată! zise omul scurt, —
Cin' s-a fript cu ciorbă suflă și-n iaurt.

VĂDUVA ȘI PITICUL

Zice că demult, odată,
Un pitic s-a însurat

Cu o văduvă bogată,
Ce fusese măritată
Cu un mare om de stat.
Și-o fi dus ea, altădată, o viață mai tihnită,
Dar la urmă și piticul a făcut-o fericită...

Cu muncă și cu răbdare,
Poți face cât unul mare.

MĂGARUL ÎN GREVĂ

Un măgar s-a pus în grevă, nu se știe pentru ce...
Ești folositor, vezi bine,
Dar să nu crezi că pe lume nu se poate fără tine.

MICROSCOPICĂ

Când pleca odată la război un om,
I-a strigat o cioară dintr-un vârf de pom:
— Du-te la bătaie, pentru țară mori,
Și-ți va da nevasta un copil din flori.
Omul,
Auzind acestea, n-a mai vrut să plece,
Deci a fost la urmă, fiindc-a dezertat,
Condamnat la moarte și executat.

Morala:

Cine crede tot ce-i spui
Este vai de capul lui.

PLOUĂ...

Pe-aici când plouă, plouă îndesat,
Nu ține ca la noi un ceas ori două.
Că ziua plouă, plouă pe-nserat,
Și când se crapă iar de ziuă, — plouă.

În faptul zilei, streșinile plâng.
Pădurea stă plouată ca o curcă.
Natura calcă cu piciorul stâng:
Pe-aici când plouă, — plouă, nu se-ncurcă!

Iar când s-arată soarele sărac.
De după nouri, ca să-ți facă-n ciudă,
N-apuci a scoate nasul din cerdac,
Că până la întoarcere, — te udă.

Există și răstimpuri când se moaie,
Când parcă nu mai toarnă-așa, de sus,
Și cerul câte-oleacă, spre apus,
Se luminează puțintel — a ploaie.

Atunci se cheamă că e timp frumos
(Măcar că tot mai cade-un pic de bură),
Dar fumul din ogeac se lasă-n jos,
Și porcul umblă tot cu paiu-n gură...

ROMANȚĂ ÎN STIL VECHI

Se stinge amurgul cu roșii văpăi,
    Și noaptea de vară
Coboară-n tăcere pe munți și pe văi,
    Înaltă și clară.

CUPRINS

La marginea apei să-și caute vad
O turmă s-abate.
Răsare și luna din codri de brad,
În singurătate.

Măicuțele-n umbra părerii de rău
Se duc să se culce;
Din vale s-aude un glas de pârău
Sălbatic și dulce.

Odihna s-așterne pe sfântul lăcaș
Din vremea străbună.
Și numai o fată cu dor pătimaș
Mai cântă sub lună.

Iubitul și-așteaptă s-o prindă în braț
La poală de munte,
Și lung s-o sărute cu dulce nesaț,
Pe ochi și pe frunte.

DIN TREN

Ca un val de cer senin
Prins în volbură nomadă
Curge vântul cristalin
Pe câmpia de zăpadă.

Fără urmă, fără țel,
Gândul meu pierdut aleargă
La întrecere cu el,
Și se pierde-n zarea largă.

REFERINŢE ISTORICO-LITERARE

Dl Topârceanu este mai întâi un poet liric. Dar un poet liric de o natură specială. D-sa combină în multe din poeziile sale, şi anume în cele mai reuşite, impresionabilitatea şi pasiunea celui mai subiectiv liric cu observaţia pătrunzătoare a unui realist. Poate din această cauză inspiraţia sa poetică ne dă o impresie neobişnuită de luciditate, dacă cumva luciditatea aceasta nu se datoreşte controlului pe care-l exercită inteligenţa asupra inspiraţiei. A releva rolul prea excesiv al inteligenţei în creaţia lirică nu credem că este un elogiu de invidiat, adus unui poet liric. De aceea ne vom permite să-i aducem dlui Topârceanu acest elogiu. Cu atât mai mult, cu cât singur ne-a dat de multe ori a înţelege (de pildă, în prefaţa Parodiilor originale*) că facultatea lui dominantă, creatrice, este inteligenţa. Fără îndoială că dl Topârceanu greşeşte. Ar fi banal să-i mai dovedim acum că nu există artă fără instinct artistic şi să-i arătăm că d-sa are un instinct artistic sigur. Este drept însă că, în invenţia şi mai cu seamă în realizarea poetică a dlui Topârceanu inteligenţa joacă un rol neobişnuit. Aceasta este însă o forţă şi o slăbiciune în acelaşi timp. O forţă, căci prin inteligenţă dl Topârceanu este stăpân pe toate mijloacele sale — senzaţii, imagini, sentimente —, din care ştie să scoată maximum de randament...*

Dl Topârceanu este şi un prozator. Şi un prozator de talent, care nu utilizează forma prozei pentru a-şi vehiculiza şi astfel fondul pe care îl pune aiurea în versuri. Lucru rar, dacă nu neobişnuit la poeţii lirici, proza dlui Topârceanu este obiectivă. În schiţa Pe vârful Pirinului*, în* Cantaragieva *etc., dl Topârceanu a ştiut să se ţină în umbră şi să ne dea câteva scene din viaţă, câţiva oameni şi câteva pasiuni cu realitatea şi cu diversitatea lucrărilor din natură. Cu toată lipsa lui de forţă primordială de creaţie, dl Topârceanu, trebuie s-o accentuăm, este unul din prozatorii cei mai talentaţi. Lucrul acesta ar fi mai clar, dacă în conştiinţa publicului d-sa nu ar fi clasat mai dinainte ca poet în versuri.*

Dar dl Topârceanu a făcut şi critică. Şi nu ne gândim deloc acum la recenziile sale, iscălite şi neiscălite. Ne gândim la minunatele sale Parodii..., *în care a prins esenţa şi fizionomia atâtor scriitori şi le-a redat în chip*

surprinzător, prin acel gen de exagerare care constă în izolarea şi reliefarea însuşirilor caracteristice ale unui scriitor. Unele din aceste parodii scot în relief fizionomia scriitorului respectiv mai bine decât orice critică propriu-zisă.

Garabet IBRĂILEANU, Pagini alese, *vol. 2, Editura pentru literatură şi artă, Bucureşti, 1957, p. 55—57.*

Versurile lui Topârceanu se caracterizează de obicei printr-o frazare lirică scurtă. Când se întâmplă să îl surprindem pe poet acordându-şi lira de Ariel năstruşnic pentru o compunere de un ritm mai amplu, ca în Broaştele, *avem senzaţia a ceva care sună parcă străin de el, chiar dacă altfel nu putem să contestăm frumuseţea lucrului în sine:*

Am ascultat din umbră cântarea lor înaltă.
Buchetele de trestii dormeau cu foşnet lin.
Era o lună plină în fiecare baltă,
Şi-n fiecare undă o piatră de rubin.

Iar nuferii, pe care lianele-i dezgroapă
Când i-a-nchegat în tremur lumina unui val,
Păreau luceferi galbeni, căzuţi adânc în apă
Să-nsemne calea lunii spre-ntunecatul mal.

Ostroave mari de umbră închipuiau corăbii
Iar papura, mişcată în treacăt de zefiri,
Nălţa mănunchi în aer tremurătoare săbii,
Prin pânza de lumină a undelor subţiri.

Analizând stilistic poeiza lui Topârceanu, trebuie sa constatăm frecvenţa cu totul redusă a comparaţiilor şi metaforelor. O singură bucată pare a ne dezminţi, însă această bucată nu reprezintă decât un exerciţiu incidental de acrobaţie imagistică. Este vorba de Cioara, *care lasă aproape impresia unei parodii:*

Neagră ca un as de pică,
Sub nemărginitul cer;
Singuratică şi mică
Cât o boabă de piper;

Gârbovă ca o feştilă
Într-un cap de lumânare;
Ca o mutră imobilă
De harap cu nasul mare.

Dar sinistră şi pârlită
De la coadă până-n plisc,
Ca o pajură trăsnită
Într-un vârf de obelisc;

Încrustată-n atmosferă
Ca un ou de ciocolată;
Amărâtă şi stingheră
Ca o prună afumată;

Cu alura interlopă
Ca un muzicant în frac,
Cuvioasă ca un popă
Şi smolită ca un drac...

În general, poetul nostru este departe de-a avea cultul imaginii. Metaforismul lui Topârceanu nu depăşeşte niciodată o anume limită a îndrăznelii. Stelele sunt „licuricii înălţimilor albastre“, aeroplanul se desemnează ca „un ţânţar cu coada lungă şi cu aripi nemişcate“; iepurele este „un măgar-miniatură“ (reminiscenţă din Jules Renard, cum bine s-a observat); şirul cocorilor, pe cerul primăverii, apare ca „o escadrilă de pe vremea lui Homer“... Meticulozitatea realistă, care caracterizează spiritul de observaţie al poetului, îl face să noteze de cele mai multe ori lucrurile direct, cu cât mai puţine artificii:

Sub cerdac, pe lăuruscă
Cum trecură Babele,
A ieşit un pui de muscă
Să-şi usuce labele.

Păsările migratoare
Se re-ntorc din tropice
Gâzele depun la soare
Ouă microscopice

(Primăvara)

Trebuie să spunem deschis că sub raportul capacităţii metaforice Topârceanu lasă de dorit. Ibrăileanu l-a definit bine ca pe „un poet mai mult expresiv decât sugestiv“[1]*. Vizualul, care face din Topârceanu un pictor deosebit de sensibil la fenomenalitatea naturii, se relevă deopotrivă un auditiv, de o acuitate demnă de menţionat. Surprinderea unui amănunt ca sunetul „căldăruşei atârnate de oblânc“, din* Balada popii din Rudeni*, contribuie bunăoară ca nimic altceva la sublinierea prin contrast a liniştii silvestre din memorabilul tablou al dimineţii de iarnă, în care toate stau încremenite ca sub o vrajă în gerul Bobotezii. În gama de notaţii acustice a autorului, dăm până la urmă şi de efectele mai ieftine ale onomatopeii, ca în versul cu cântecul broaştelor: „Cum bat ca toaca toate şi-o clipă toate tac“...*

Oricât de ciudat poate să pară lucrul la un poet, Topârceanu nu admite fanteziei nici o inadvertenţă care să contrazică logica naturii. În nişte pagini în proză, intitulate Curiozităţi poetice *şi strânse de el în volumul* Scrisori fără adresă*, îl vedem amuzându-se să identifice asemenea inadvertenţe la câţiva dintre poeţii noştri mai de seamă. Topârceanu se leagă bunăoară de Iosif, pentru că acesta spune într-un* Cântec *de-al său că „îşi unesc mireasma“ în grădină un număr de flori, care de fapt „nu sunt contemporane, nu înfloresc în aceeaşi vreme“. În nişte versuri de Goga, îl izbeşte propunerea făcută iubitei de-a se cununa „în dimineaţa de Florii“, când se ştie doar bine că nunţile sunt suspendate „în pragul săptămânii Patimilor“. Nici Eminescu nu este iertat, semnalându-ni-se la el o strofă unde ni se descrie în aşa fel poziţia amanţilor încât poetul nu poate să aibă sub buze gura iubitei, ci ceafa ei.*

Dacă urmărim din punct de vedere stilistic evoluţia poeziei lui Topârceanu, evoluţie care se desăvârşeşte în cea mai mare parte până în 1920, trebuie să constatăm că aceasta îl relevă pe autor mereu egal cu sine însuşi, bine definit de la început în formula lui lirică. Nu sunt de găsit la el acele etape de căutare, care fac ca opera anumitor poeţi să fie bogată în sinuozităţi, rezervându-ne adesea de la un volum la altul surpriza unor ipostaze inedite de reprezentare în cuprinsul propriului lor univers perceptiv. De la Parodii originale *la* Balade vesele şi triste*,* Migdale amare *şi chiar la acele* Fabule pentru copii*, publicate în volumul* Postume*, stilul lui Topârceanu aproape că nu suferă modificări. Cel mult dacă putem să vorbim despre o tendinţă la conciziunea epigramatică. Formal, Topârceanu a rămas toată viaţa un poet neoclasic.*

Dinu PILLAT, Itinerarii istorico-literare*, Editura Minerva, Bucureşti, 1978, p. 204—207.*

---

[1] G. Ibrăileanu: *G. Topârceanu,* în *Note şi impresii,* Iaşi, 1920, p. 202.

Cu privire la G. Topârceanu se constată două atitudini în sfera unei consideraţii generale. Unii îl preţuiesc ca pe un poet mare, alţii ca pe un poet minor. Cea dintâi opinie este greu de susţinut. Însă în starea poeziei de azi, când adesea lipseşte scriitorului îndreptăţirea însăşi de a scrie, expresia „minor" poate să fie rău interpretată. Să spunem dar că Topârceanu e socotit ca un poet al universului mic. Dar unde se află adevărata poezie? Oricâtă încântare ne-ar produce Parodiile originale, *spiritul nostru critic întâmpină greutate să găsească alt merit decât acela de observaţie şi virtuozitate în nişte compuneri al căror punct de plecare este în poezia altora. O parodie este în definitiv o pastişă, exagerată, ca spre a-şi găsi iertarea în recunoaşterea imitării. Topârceanu însuşi le numea „pagini modeste de critică literară în pilde". Totuşi se poate observa la el acel fenomen de uitare în model care e chiar semnul clasicei inspiraţii...*

G. CĂLINESCU, Istoria literaturii române de la origini până în prezent. *Ediţia a II-a revăzută şi adăugită. Editura Minerva, Bucureşti, 1986, p. 826.*

Spiritul persiflant a convertit neologismul sau termenul prozaic, a dat viaţă unei poezii a cărei valoare stă nu în mărturisirea, ci în disimularea sentimentului, nu în grandilocvenţă, care, ori de câte ori apare, umbreşte opera, ci în discreţie, în şăgălnicie, în onestitatea lirică a poetului. Căci faţă de mulţi contemporani, Topârceanu a avut luciditatea propriilor sale forţe pe care a ştiut să le utilizeze cu folos. Umorul nu e numai o trăsătură fundamentală a Baladelor *şi* Parodiilor, *dar şi formula ingenioasă care, dezvoltându-se în tiparele clasice, a izbutit să închege un mesaj profund original. Cine mai discută azi cu interes despre poezia lui Al. T. Stamatiad, Ion Al. George, George Georgian, Mircea Dem. Rădulescu sau chiar a lui Mihail Săulescu, toţi colegi de generaţie ai poetului ieşean, elogiaţi cu ropote de aplauze de critica vremii? Nimeni, sau aproape nimeni. Poezia lui Topârceanu învinge timpul datorită acestui spirit care se acordă pefect cu tradiţia, dar în acelaşi timp şi cu cerinţele poeziei noi, prin etalarea unui nou erou liric.*

Atitudinea literară a poetului are la origine, aşa cum spuneam, o atitudine de viaţă. Sentimentul va fi aproape totdeauna „voalat", dar niciodată estomparea ironică nu va ţinti să producă „hazul", pur şi simplu. Profunzimea lirică a lui Topârceanu, pe care unii i-au contestat-o, trebuie căutată în mecanismul care stă la baza umorului său...

...Umorul lui Topârceanu se dovedeşte un mod de autentică oglindire poetică, ce nu exclude, ci presupune cu necesitate atitudinea morală, filozofică. Poetul porneşte de la observaţia lucidă a vieţii şi a societăţii. Se

mâhneşte, se umple de amărăciune, dar nu vrea să plângă, din teama de a nu se da în spectacol. Şi atunci râde ca Pagliaccio, ascunzându-şi lacrimile, râde, chemând şi pe alţii să râdă, cu un gest de încurajare, de încredere[1]*. E atitudinea realistului, teoretizată în articolul* Câteva păreri inactuale*, care produce noul erou liric specific poeziei din jurul anului 1900, mai puţin sentimental şi mai reţinut, spirit ironic şi persiflant. Poezia franceză îl cunoştea în această epocă prin Paul Géraldy, dar mai cu seamă prin Edmond Rostand, care, adresându-se cititorului în* Les Musardises *sub masca unor „bagatele şi copilării“, ascundea un suflet îndurerat: „...Tu ne pourras être étonné que, sous un titre qui ne semble convenir qu'à de très légères poésies, je me suis permis quelquefois de tristesses ou des mélancolies...“*[2]

Aici, în această atitudine tragică şi comică deodată, descoperim resursele cele mai importante ale liricii lui Topârceanu, care se cristalizează în acel „umor duios“, desăvârşit în Rapsodii de toamnă.

Şi în alte poezii va fi cântată întomnarea, nu atât cu psihozele, cât cu cortegiul ei de

Ploi mărunte,
Frunze moarte,
Stropri de tină,
Guturai...

*În afara unor tragedii ca aceea a greieraşului şi a unor decoraţiuni amuzante (*Octombrie, La vânătoare, Toamna în parc *etc.), motivul va produce admirabile hiperbole, de care o antologie a pastelului românesc nu se va putea dispensa.*

Viziunii mitologice, terifiante, din Balada munţilor:

„ Şi, cum stă cu ceaţa-n spate
Istovită lângă trunchi,
Rădăcini şi crengi uscate
Îi atârnă pe genunchi.

---

[1] Cf. şi Ov. Crohmălniceanu — *Humorul lui G. Topârceanu,* în *Viaţa românească,* nr. 4, aprilie 1953, pp. 212—237.

[2] „...Tu nu vei putea fi mirat că, sub un titlu, ce pare să se potrivească numai unor poezii foarte uşoare, eu mi-am îngăduit câteodată tristeţi sau melancolii“ (Edmond Rostand — *Les Musardises,* Pierre Lafitte et comp. éditeurs, Paris, *Au lecteur*).

Negurile-i sug puterea.
Ochii-i nemişcaţi şi suri
Cheamă noaptea şi tăcerea
Din adâncuri de păduri...“

i se adaugă în Rapsodii de toamnă *imaginea impetuoasă a unei madone îmbătrânite, care însă nu şi-a pierdut graţia şi maiestatea:*

„Iat-o!... Sus în deal, la strungă,
Aşternând pământului
Haina ei cu trenă lungă
De culoarea vântului,

S-a ivit pe culme Toamna,
Zâna melopeelor,
Spaima florilor şi Doamna
Cucurbitaceelor...

Lung îşi flutură spre vale,
Ca-ntr-un nimb de glorie,
Peste şolduri triumfale
Haina iluzorie.“

Topârceanu îşi depăşeşte aici toate celelalte „autumnale“, înscriind bucata cea mai valoroasă din albumul său de pasteluri. Denumirea nu se aplică decât în parte, deoarece ne aflăm în faţa unei fabule, *plină de personaje şi peripeţii, ca în* Nunta în codru *a lui Coşbuc. E o natură animată, mai puţin robustă decât ţăranii din* Balade şi idile, *dar mai agitată şi mai sensibilă, ca însăşi societatea pe care o întruchipează. Asistăm la o tragicomedie unde râsul e mereu întretăiat de oftaturi, declarate în final, cu înduioşare:*

„Gâze, flori întârziate!
Muza mea satirică
V-a-nchinat de drag la toate
Câte-o strofă lirică.

Dar când ştiu c-o să vă-ngheţe
Iarna mizerabilă,
Mă cuprinde o tristeţe
Iremediabilă...“

Venirea toamnei umple inimile de spaimă şi îngrijorare: „Într-o clipă alarmate / Ies din şanţuri vrăbiile, / Papura pe loc se zbate / Legănându-şi săbiile; / Zboară veşti contradictorii, / Se-ntretaie ştirile / Ce e?... Ce e?... Spre podgorii / Toţi întorc privirile."

Ne găsim într-o urbe mic-burgheză, foarte apropiată ca atmosfetă cu aceea din Balada chiriaşului grăbit, *ai cărei modeşti locuitori se tem, şi pe bună dreptate, de incertitudinea zilei de mâine. Momentul astronomic al sosirii anotimpului ucigător este perceput ca o „întâmplare" care-a făcut „senzaţie". Lumea comentează în adevărate întruniri publice, unde aplaudă sau insultă pe vorbitor:*

„Un lăsutun, în frac, apare
Sus pe-un vârf de trestie
Ca să ţie-o cuvântare
În această chestie.

Dar broscoii din răstoacă
Îl insultă-n pauze
Şi din papură-l provoacă
Cu prelungi aplauze."

Semnalându-se „gravitatea" celor petrecute, autorităţile nu întârzie să ia măsuri, ordonând operaţii de recunoaştere şi de pedepsire urgentă a vinovatului:

„Când deodată un erete,
Poliţai din naştere,
Peste baltă şi boschete
Vine-n recunoaştere

Cu poruncă de la centru
Contra vinovatului,
Ca să-l aresteze pentru
Siguranţa statului..."

Este normal ca precipitarea evenimentelor care au luat o asemenea turnură să producă victime:

„De emoţie, în surdină,
Sub un snop de bozie,
O pastaie de sulcină
A făcut explozie."

La un moment dat, spiritele par să se liniştească, cronica „faptelor diverse“ înregistrând mai departe viaţa diurnă, cu intrigile şi invidiile, cu dispariţiile miraculoase şi cu decesele de „inaniţie“. Destinul inexorabil îşi împlineşte totuşi menirea, spulberând iluziile pe care bietele fiinţe le mai nutreau în acele câteva clipe de calm, prevestitoare ale furtunii. Fabula devine aşa de transparentă, încât aluziile critice nu mai au nevoie de explicaţii. Lumea animalieră adusă aci, în cadrul unor acţiuni umane, îşi are însă rostul ei bine determinat. Fără îndoială că prin gingăşie, prin candoare, se bucură de simpatia nelimitată a autorului. Dar ea dobândeşte o maximă importanţă, ca element de bază al tragicomediei, constituind în permanenţă al doilea termen al contrastului umoristic. În fond râsul din Rapsodii de toamnă nu-l provoacă numai neologismul, ci în primul rând convenţiile sociale, aplicate la viaţa plantelor, păsărilor şi animalelor.

De aici, aerul de bunăvoinţă, tonicitatea acestui râs duios, care aminteşte, prin compasiune, acele spirituale, dar nu mai puţin realiste Histoires naturelles *ale lui Jules Renard. Deşi perspectiva e alta, efectul moral e aproape acelaşi: descifrarea unei tragedii sau a unei tragicomedii în faptul mărunt, banal şi în aparenţă neimportante. Păsările şi animalele domestice, păunii şi bibilicile, broaştele, furnicile, greierii şi melcii au „istoriile“ lor, în care se reproduce parcă o a doua viaţă umană. Împodobitul păun e plin de aroganţă încât celelalte păsări „sont lasse de l'admirer“. Un biet câine mulţumeşte cu lacrimi în ochi stăpânului care l-a chemat la adăpost: „A l'heure où les dents des chiens perdus crissent de froid, Pointu, au chaud, poil roussi, fesses cuites, se retient de hurler et rit jaune avec des larmes pleins les yeux...“[1]...*

Într-un fel, Topârceanu adoptă aceeaşi atitudine, mai puţin consecvent, el neajungând până la albumul de tipuri psihologice ale scriitorului francez, dar cu acelaşi sentiment de solidaritate, de adâncă omenie.

În jurul acestui ax, al dragostei de om şi de natură, gravitează şi acele poeme, care-l pun, aşa cum zicea M. Sadoveanu, „alături de marii noştri poeţi naţionali“. Aflăm acum nu numai permanenţa unei atitudini, dar şi formula poetică în întregul ei.

Balada munţilor şi Balada morţii, Noapte de iarnă *şi* Balada călătorului *dezvoltă, fără îndoială, tradiţia Alecsandri şi Coşbuc, dar la o altă scară şi o altă tonalitate. Poetul* Baladelor *elaborează aici un vers lapidar, bine sculptat, care absoarbe definitiv influenţele...*

---

[1] „La vremea când dinţii câinilor pierduţi scrâşnesc de frig, Pointu, la căldură, cu blana înroşită, cu fundul încins, se stăpâneşte să nu urle şi râde galben, cu ochii plini de lacrimi.“ (Jules Renard — *Histoires naturelles,* Paris, Ernest Flammarion Editeur, pag. 73.)

Baladele *lui Topârceanu (mai cu seamă acelea la care ne referim) înaripează emoţii îndelung filtrate de cenzura severă a inteligenţei şi, de aceea, cu atât mai durabile şi mai autentice. Nu e nimic improvizat (aşa cum dau impresia unele cronici vesele), nimic secundar şi de prisos. Un echilibru rar întâlnit face ca sentimentul să se transmită cu toată vigoarea iniţială, atingând tonuri pe care critica în genere nu le-a intuit.*

Al. SĂNDULESCU, G. Topârceanu, *Editura pentru literatură şi artă, Bucureşti, 1958, p. 90—96.*

Creatorul de balade a fost un clasic, însă un clasic cu viziunea epocii, fiindcă altfel clasicismul înseamnă trecut, canonizare, formă. G. Topârceanu a consultat trecutul pentru a înţelege mai bine prezentul, pentru a distinge viitoul. Din totalitatea sugestiilor, a ales câteva, totdeauna convenabile, legându-le de viaţă. În esenţă, clasicismul lui e clasicismul unui realist.

Într-o epocă de convulsii sociale şi estetice, scriitorul a dovedit clarviziune şi consecvenţă. Iubitorul tezaurului popular a fost un democrat. Din realism şi-a construit o fortăreaţă, dinlăuntrul căreia a respins teoriile decadente. Cu optica unui realist, a văzut esenţialul, dând o semnificaţie naturii, bucuriei şi suferinţei.

L-au interesat, altfel decât pe înaintaşi, omul, necuvântătoarele, peisajul. A simţit o permanentă nevoie de afecţiune faţă de alţii, dăruindu-se cu discreţie, participând la suferinţă. Şi raţiunea şi sentimentul duc tot spre natură, în care poetul nu caută atât grandiosul, cât omenescul. În natură e şi sublim, şi graţie, şi luptă. Acolo unde la alţii găsim lauda energiei, a forţei dominatoare, la el se manifestă solidaritatea cu cei slabi şi dezarmaţi.

E greu să găseşti întrunite la acelaşi om, spunea un mare critic, inteligenţă, sensibilitate şi spirit. G. Topârceanu le întrunea. Însă inteligenţa lucidă contribuie la dezintegrarea lirismului, deschizând drum ironiei. Ironia şi bunătatea merg de multe ori împreună, descoperind un fond uman stăpânit de întrebări. Râsul lui Cyrano era acela al comediei eroice, cu un aer voit fanfaron. Râsul „chiriaşului grăbit“ se învecinează cu tristeţea.

La G. Topârceanu, umorul şi înţelepciunea sunt ca şi sinonime. Râsul devine un corectiv; umorul are o funcţie înaltă: impunerea valorilor spirituale, respectul omului. Umorul poetului e un aspect al umanismului.

Nici vorbă că umanizarea universului mic din Rapsodii de toamnă *şi din alte poezii exprimă înţelegerea pentru soarta unor existenţe efemere. Dar mai este ceva: de ce n-am vedea în gâzele şi florile ameninţate de*

adversităţi nişte simbolizări, apariţii umane fragile, demne de aceeaşi compasiune? Ironistul practică alternanţa planurilor, căutând semnificaţii.

Nu se va putea scrie istoria umorului românesc fără să se rezerve un loc de frunte poetului.

Conştiinţă artistică exemplară, autorul de balade şi rapsodii a creat un stil. Verva neastâmpărată, mobilitatea ritmurilor, preciziunea notaţiilor sugerează o naturaleţe organică. Totul e armonic şi rotund, de o mare simplitate. Părând foarte puţin „compuse", paginile reprezentative implică totuşi o lungă luptă cu materia rebelă, geometria impecabilă fiind rezultatul voinţei ordonatoare. Elanurile comprimate n-au lăsat nici o urmă care să jeneze claritatea arhitecturii. Arborescenţele şi podoabele frivole lipsesc, aici prezidând o limpezime latină.

Const. CIOPRAGA, G. Topârceanu, *Editura pentru literatură, Bucureşti, 1966, p. 395—396.*

Adversar de temut al pseudopoeţilor şi al admiratorilor acestora, care le cântau osanale, G. Topârceanu s-a străduit, în destul de scurta sa carieră literară, să dea la lumină o operă pătrunsă de un profund umanism şi specific naţional, înveşmântată într-o haină artistică fin cizelată şi care va duce la un triumf ineluctabil al poeziei noastre.

În perioada care a urmat „ieşenizării" sale, versurile lui G. Topârceanu capătă noi valenţe, poetul abandonând unele dintre clişeele mai vechi, cum ar fi sentimentalismul primei perioade poetice. În poezia intitulată semnificativ Metamorfoză *— publicată în* Viaţa românească *din 1910, şi pe care o va republica în* Însemnări literare*, în anul 1919, în nr. 42 (30 noiembrie), sub titlul* Prefaţă la volumul „Balade vesele şi triste" care va apărea *— G. Topârceanu îşi va analiza stihurile din perioada de început, pe care le va nega şi va arăta în acelaşi timp noul drum pe care se îndrepta: „Am plâns şi eu în versuri pesimiste / Amorul meu dintâi, ca orice om. / Şi poate că aş fi sporit c-un tom / Biblioteca sufletelor triste. / / Dar azi vă dau o veselă agapă / De inedite şi răzleţe pagini. / Durerea mea, topită în imagini, / Dispare ca un fulg de nea în apă."*

El îşi dădea seama, după cum va afirma şi mai târziu, că în conjunctura societăţii în care trăia, socetate practică, lipsită de veleităţi romantice, apariţia unei poezii romantice ar fi fost anacronică, sortită eşecului. De asemenea, G. Topârceanu nu era — după cum s-a mai afirmat — un poet cu profunde rezonanţe, cum au fost unii dintre marii săi contemporani. Ne gândim în primul rând la Tudor Arhgezi, Octavian Goga, Lucian Blaga, George Bacovia, Ion Barbu. El face parte din familia acelor scriitori valoroşi, dar sensibili la micile vibraţii, cum ar fi Anghel-Iosif. Nu

întâmplător G. Topârceanu îşi alege în special pe aceştia doi ca modele demne de urmat. Fiind conştient de acestea, având permanent teama de a nu se face inoportun şi ridicol, G. Topârceanu îşi ia măsurile de precauţie: „În cazuri rare, când şi mândria şi sentimentul acesta de jenă sunt excesive, poetul se răzbună întrecându-şi contemporanii în ironie şi luând în râs până şi propriile-i sentimente“. Această atitudine a făcut pe unii cercetători oneşti, dar insuficient pregătiţi, sau pe alţii docţi, dar rău intenţionaţi în interpretarea operei lui G. Topârceanu, să afirme că el este un poet umorist.

Într-un singur caz — remarca Ibrăileanu — poetul se îndepărtează de la acest procedeu: în poezia erotică, prin excelenţă poezie a suferinţei, poezie în care un scriitor, fie el cât de cerebral sau de zgârcit cu darea în vileag a sentimentelor sale, nu poate să nu destăinuie unele dintre durerile sufleteşti. Dar acest gen de poezie se află în opera lui G. Topârceanu într-o proporţie infimă. Şi chiar atunci când există — remarca M. Ralea — „sentimentalismul dlui Topârceanu e şi el critic, inteligent. Versurile ce i se par prea emoţionante le exprimă cu rezervă, oarecum între ghilimele, având aerul că se scuză“. Desigur nu intră în discuţie unele versuri în care poetul — în general atât de reţinut cu dezvăluirea sentimentelor sale, poetul de o rară sensibilitate sufletească şi de o sfiiciune şi o decenţă demne de remarcat: „Că mă ştie fiecare, / Sunt sfios ca fata mare“ (Scrisoare) *— şi-a exprimat într-un mod surprinzător de direct anumite dorinţe pământeşti (ultima strofă din poezia* Sahara, *sau strofa a patra din* Balada unei stele mici*), ci acele poezii în care G. Topârceanu a slobozit pentru o clipă sentimentele ce-i clocoteau în suflet. Ne referim la poeziile* Singuri *(a nu se confunda cu poezia* Singur*),* În drum, Noapte de toamnă *şi* Epilog. *Ele nu sunt interesante din punctul de vedere al realizării artistice (poeziile au fost scrise — ne gândim la primele trei — între anii 1907 şi 1911, deci în perioada de început a poetului), ci pentru faptul că datorită lor îl putem cunoaşte pe G. Topârceanu şi din acest unghi de vedere. Totodată este necesar să facem şi următoarea precizare: între toate poeziile din această categorie şi unele versuri din poezia închinată prietenei sale de-o viaţă — Otilia Cazimir — versuri din poezia intitulată* Vis alb *este o evidentă deosebire, atât în ceea ce priveşte tematica, cât şi în privinţa ansamblului stilistic. Sentimentele poetului izbucnesc din prima strofă, într-o menţionabilă cadenţă a versului: „Aş vrea cu tine să mă duc departe, / La Polul Nord, sub cerul de opal, / Când gheaţa mării clare se desparte / În blocuri plutitoare de cristal“. Aceeaşi cadenţă o întâlnim şi în strofele următoare.*

La G. Topârceanu versurile erotice fiind atât de restrânse, ne îngăduim să ne oprim succint şi asupra celorlalte poezii de acest gen. În poezia Singuri, *prima strofă, pe lângă alte carenţe, ne aminteşte mult prea puternic de*

bardul de la Mirceşti: „Dormi!… Un val de aer umed am adus cu mine-n casă. / Tremurând s-a stins văpaia lumânării de pe masă, / Iar acuma numai ochiul de jăratic din cămin / Licăreşte-n umbra dulce ca o piatră de rubin". În final, îşi deplânge soarta crudă care-l desparte de iubita sa: „Ci-ntunericul prieten stăpânind până departe, / Şi de oameni, şi de patimi fericirea ne-o desparte. / Singur eu veghez în noapte, / Ploaia cântă tot mai tare… / Şi m-apropii, ochii negri să-i deshid cu-o sărutare". În strofa de mai sus întunericul le era prieten, cu toate că îi despărţea! — în schimb în poezia În drum „firea mută doarme" şi cerul este spuzit de stele. Şi dacă la Mihai Eminescu casa iubitei era străjuită de plopi fără soţ, la G. Topârceanu ei alcătuiesc un număr par: „Peste firea mută doarme / Cerul plin de stele. / Patru plopi ascund în umbră / Casa dragei mele". Ca şi luceafărul poeziei noastre, nici autorul versurilor de mai sus nu se bucură de o soartă mai ferice, de o împlinire a dragostei: „Dar mi-a fost pesemne calea / De-un duşman ursită: / Am găsit lumina stinsă, / Uşa zăvorâtă…" Finalul poeziei este tipic topârcenian: „Gânduri triste, mâine seară / Vin în ciuda voastră, — / Şi de-o fi zăvor la uşă / Intru pe fereastră!"

Superioară ca împlinire artistică este poezia Noapte de toamnă, *pe care G. Topârceanu a conceput-o în două părţi distincte. În prima, poetul descrie o mohorâtă zi de toamnă: „Murmur lung de streşini, risipite şoapte / Cresc de pretutindeni şi se pierd în noapte. / Rareori prin storuri o lumină scapă / De-mi aprinde-n cale reci oglinzi de apă / Şi-mi trimite-n faţă raza ei răsfrântă… / Ploaia bate-n geamuri, streşinile cântă", iar în partea a doua a poeziei se adresează iubitei în versuri realizate suficient de fluent, cu excepţia primului şi ultimului vers, care ne amintesc de poezia anacreontică: „Dormi, iubire dulce!… / Numai eu întârzii, singur pe cărare, / Farmecul acestei clipe călătoare… / Gândurile mele vin să te deştepte, / Din pridvorul tainic să cobori pe trepte. / Să cobori în toamna limpede şi rece / Şi visând cu mine clipa care trece, / Să-mi sporeşti tristeţea ceasului târziu / Când, străin de tine, sufletu-mi pustiu / Va porni zadarnic, rătăcind pe drum, / Să sărute urma paşilor de-acum".*

De la o asemenea poezie, deosebit de limpede, de o formulă clasică, G. Topârceanu trece apoi treptat spre o poezie care îl va autodefini, şocând pe contemporani prin neobişnuitul ei, dar care închide mărturii pentru trăirile proprii, pentru universul lui lăuntric.

Cucerit de natură, G. Topârceanu o va descifra în maniera impresioniştilor; atent la nuanţe, pastelul său, subtil şi difuz, prins în versuri de o senzaţie auditivă deosebită, ne apare ca o decantare a sufletului poetului: „Soare crud în liliac, / Zbor subţire de gândac, / Glasuri mici / De rândunici, / Viorele de urzici… / Primăvară, din ce rai / Nevisat de pământeni, / Vii cu

mândrul tău alai / Peste crânguri şi poeni?"... „Şi porneşti departe-n sus / După iarna ce s-a dus, / După trena-i de ninsori / Aşternută pe colini... / Drumuri-nalte de cocori, / Călăuzii cei străini, / Îşi îndreaptă an cu an / Pasul tainic şi te mint / Spre ţinutul diafan / Al câmpiilor de-argint. / Iar acolo te opreşti / Şi doar pasul tău uşor / În omăt strălucitor / Lasă urme viorii / De conduri împărăteşti / Peste albele stihii..." (Rapsodii de primăvară).

Acelaşi joc al nuanţelor va caracteriza poezia erotică a lui G. Topârceanu, împletire până la contopire a sentimentelor faţă de natură şi faţă de fiinţa iubită. Dar aici intervine din nou una dintre caracteristicile artei acestui poet, la care tradiţia şi inovaţia se interferează tot timpul, anunţând un spirit iscoditor de continui căutări.

Rapsodiile de vară *ne apar ca o piesă interesantă pentru specificul liricii lui G. Topârceanu, în care întâlnim într-un joc ingenios, inteligent un sensibil, un timid, încercat de pudoare în dezvăluirea sentimentelor.*

Astfel, după un început adolescentin — nu lipsit de notă umoristică, menită să învăluie sentimentul: „Cine-ar putea să spună / Câţi secoli au trecut / De-o lună, / De când nu te-am văzut?...", poetul îşi continuă mărturisirile în aceeaşi alternanţă de sinceritate şi autopersiflare: „Iubito, fără tine / Începe-o nouă zi... / Dar cine / Le poate socoti? // Că zilele-n restrişte / Se-nalţă şi apun / Ca nişte / Baloane de săpun... // Cu mâinile sub tâmplă / Cum stau aşa culcat, / Se întâmplă / Un fenomen ciudat: // Privirea mea distrată, / Prin negre rămurişti / Mi-arată / Doi ochi adânci şi trişti".

Vorbind despre specificul poeziei lui Marin Sorescu, istoricul literar Vladimir Streinu găsea cheia înrudirii G. Topârceanu-Marin Sorescu — atât de discutată în presa de specialitate — tocmai în această experienţă a trecerii de la parodie la liric, care constituie un pas „nu gigantic, dar orişicum neobişnuit şi, ca să ne referim numai la literatura noastră, pasul acesta [a fost] făcut de un G. Topârceanu".

G. Topârceanu nu este deci, cum s-a afirmat, prin excelenţă un poet umorist. El este un poet liric, ce este drept, de o natură specială. Opera sa este o îmbinare unică de lirism duios şi spirit ironic.

...Dacă în Balade vesele şi triste *G. Topârceanu este în primul rând liric, umorul duios şi uneori ironia menţinându-se pe un plan secund, în* Parodii originale *spiritul critic, maliţiozitatea şi umorul autorului se află în prim-plan, ele fiind folosite în funcţie de opera asupra căreia s-a aplecat. Mai trebuie precizat şi faptul că G. Topârceanu, chiar atunci când a scris parodii... „prieteneşti", ... le-a elaborat la o înălţime egală... În ansamblu însă în acest „gen nou de poezie", cum îl considera G. Topârceanu, autorul* Parodiilor originale, *datorită mult prea ascuţitei sale inteligenţe, a dovedit „putinţa de a trăi pe felurite chei muzicale"...*

Virgiliu ENE, G. Topârceanu, *Editura tineretului, Bucureşti, 1969, p. 67—73, 103.*

Opera lui George Topârceanu, la fel ca cea a lui Ion Creangă şi Mihail Sadoveanu, este o strălucită expresie a specificului naţional. Peisajul, istoria, datinile, tradiţiile şi limba neamului nostru — în ceea ce au ele mai autentic şi mai firesc — sunt prezentate în versurile şi proza celui ce-a dat viaţă Rapsodiilor. *Tonalităţi grave, uşor melancolice alternează cu aparent improvizate ritmuri săltăreţe, unde optimismul, voia bună şi umorul se află la ele acasă. Toate acestea, în impecabila formă a unui vers cizelat cu minuţiozitate de artizan, de-o rară sobrietate, perfecţiune şi muzicalitate.*

Mircea HANDOCA, Pe urmele lui George Topârceanu, *Editura Sport-Turism, Bucureşti, 1983, p. 7.*

George Topârceanu a crezut (prea mult) în „muza satirică" ce i-ar fi inspirat stihurile. Se referă la ea în Rapsodii de toamnă, *iar* Prefaţa *versificată la ediţia a doua din* Balade vesele şi triste *este un text aproape programatic.*

Spiritual din fire, autorul n-a avut totuşi forţa să-şi înfrâneze dorinţa de succes facil. Vizând aplauzele „galeriei", a ignorat pretenţiile „esteţilor", oferind o tipică literatură „de consum": În jurul unui divorţ, Bacilul lui Koch *ş.a.m.d. A cultivat cronica rimată, încercând să revigoreze o specie de mai bine de un secol defunctă. Ca şi Păstorel, a optat, în poezie, pentru o „miză" prea măruntă. A vizat agreabilul (atingându-l adesea:* Balada chiriaşului grăbit, Acceleratul *etc.), în care Hegel văzuse un stadiu de decadenţă a artei.*

Versurile originale ale lui Topârceanu sunt expresia celui mai autentic provincialism cultural. Autorul a intuit psihologia succesului literar rapid (pe care l-a şi dobândit, de altfel, numărul reeditărilor antume stând mărturie): frivolitate, ton satiric, licenţios pe alocuri [...], discursivitate ce face versurile uşor inteligibile şi lesne de memorat. Stihurile lui nu tulbură, nici nu pun pe gânduri lectorul, oferindu-i cu generozitate o literatură de vacanţă, echivalentul unei cafele ori al unei carafe de vin.

Verva lui satirică a dat compoziţii notabile în genul parodic. Nu mă gândesc doar la volumul atât de cunoscut (în ciuda neinspiratului titlu: Parodii originale*)... Multe alte texte ale poetului se înscriu în registrul parodic:* Balada unui greier mic *(dezvoltare a motivului din La Fontaine),* Infernul *(subintitulat: „Stanţe apocrife la* Divina Comedie*"),* Plouă... *(spirituală persiflare a unuia din motivele predilecte ale autorilor simbolişti).*

Uneori după o strofă originală, precum cea secundă din Cioara, *se declanşează procesul parodic, o atare compunere putând continua la nesfârşit, „mecanismul" fiind acelaşi. Debitul verbal este la fel de mare ca la Anton Pann, gratuitatea curgerii stihurilor (mai degrabă automatismul construirii lor) producând efectul comic.*

În afara parodiei, modalitatea ce a asigurat succesul de public al versurilor lui Topârceanu a fost antropomorfizarea mucalită a plantelor şi animalelor celor mai banale. Într-un rând, bârfa tipică a ţaţelor de târg este plasată în mediul vegetal (Rapsodii de toamnă). *Poetul se „specializase" în imaginarea celor mai surprinzătoare dialoguri, unul dintre ele purtându-se între... ouă* (La Paşti). *Personală este şi maniera şăgalnică în care sunt exagerate „minunile" tehnicii moderne, în* Acceleratul *(factura opusă celei folosite de Barbu Nemţeanu în* Trenul Crasna—Huşi*) şi* Aeroplanul.

Când iese din „mrejele satirice", George Topârceanu este de o desuetudine literară dezarmantă, amintindu-ne frecvent mijloacele poeziei româneşti preeminesciene (vezi tehnica descriptivă din Balada călătorului; *în partea a doua din* Balada munţilor *este reactualizată tehnica lui Dimitrie Bolintineanu din* San-Marina). *Inocentă, desuetudinea aceasta produce surpriza pe care ar fi oferit-o orice... noutate. Este suficient să amintesc sentimentalismul din* Cântec, *comparaţia puerilă („Ies gospodinele / Iuţi ca albinele") şi diminutivarea tipică veacului trecut: „Stol bălai / de îngeraşi, / cu alai de toporaşi"* (Rapsodii de primăvară). *Unele rime neinspirate („pică" / „păsărică", în* Balada munţilor) *şi comparaţiile stereotipe* (Cioara) *l-au făcut pe autor necompetitiv între marii săi contemporani.*

Poezia originală a lui Topârceanu a fost subminată de un gust îndoielnic (vezi finalul la Bacilul lui Koch) *şi de o viziune desuet patriarhală: „Orientul îşi înalţă fumul greu de mirodenii: / Visul pàgodelor albe şi-al fachirilor gângavi. / Miazănoapte, ceaţa deasă care-nchipuie vedenii, / Iar Apusul, fum de fabrici, / Jertfa turmelor de sclavi."* (Fum).

În ciuda valorii literare scăzute şi a anacronismului estetic, pretenţiile nu-i erau tocmai mici, de vreme ce-şi arăta nemulţumirea că nu fusese premiat de Academia Română (Expunere de motive). *Prea încrezător în corozivitatea ironică a versului său, semna ameninţări precum: „Păzea, că muza mi-i fecundă*[1] */ Şi când te-oi prinde nu te scap: / Cu şapte rime pe secundă / Îţi dau la cap! / ă...î Şi-apoi în hazul galeriei, / C-un vers subţire ca un ac, / Pe frontispiciul Veşniciei / Să te fixez ca pe-un gândac!"* (Ripostă). *Indulgenţa „galeriei" a găsit-o uşor; mult mai uşor decât pe cea a criticii literare.*

Mircea SCARLAT, Istoria poeziei româneşti, *vol. IV, Editura Minerva, Bucureşti, 1990, p. 106—108.*

[1] Nefericită expresie!

Imitând forma, dar şi fondul unor poeţi, Topârceanu cultivă un mimetism superior, izbutind să recreeze, depăşind sau chiar înlocuind originalul... Desăvârşit tehnician, poetul nu e şi în poezia sa proprie la acelaşi nivel, fie dintr-o incoercibilă dispoziţie pentru comic, ceea ce i-a adus reputaţia nu totdeauna măgulitoare de poet umorist, fie dintr-o alunecare într-un sentimentalism minor, oricât de cenzurat. Adevărul e că G. Topârceanu are o natură duală, e în acelaşi timp jovial şi duios, niciodată atât de vesel încât să frizeze ridicolul, niciodată atât de duios încât să devină dulceag.

Specialitatea sa erau baladele, la început Balade vesele *(1916), apoi* Balade vesele şi triste... *Celebre sunt* Balada chiriaşului grăbit *pe tema nostalgiei locurilor părăsite (după* Rondel de l'adieu *de Edmond de Haraucourt),* Balada popii din Rudeni, *cu portretul pitoresc al unui cleric voios de ţară...,* Balada morţii..., Balada munţilor..., Balada unui greier mic *şi* Balada unei stele mici...

O largă audienţă au avut şi au încă rapsodiile lui: Rapsodii de vară *(1915),* Rapsodii de toamnă *(1919) şi* Rapsodii de primăvară *(1928), îndeosebi* Rapsodii de toamnă, *replică modernă la* Concertul în luncă *de Alecsandri, la* Nunta lui Călin *de Eminescu şi la* Nunta în codru *de Coşbuc, bizuită pe trucuri stilistice şi nu mai puţin ingenioase rime...*

Al. PIRU, Istoria literaturii române, *Editura „Grai şi suflet— Cultura naţională", Bucureşti, 1994, p. 159—160).*

Înainte de primul război mondial s-a definit în paginile Vieţii româneşti *şi personalitatea poetică a lui Gheorghe Topârceanu (1886—1937). Nota definitorie a operei sale este un aliaj sui generis de umor şi sentimentalitate. Mai precis, poetul e un sentimental care îşi disimulează stările sufleteşti prin umor, autoironie şi autopersiflare. El îşi preface, cum o spune singur, „în glume lacrimile clare". O constantă a liricii sale este elanul de simpatie, de înţelegere pentru dramele neştiute, pentru neliniştile şi durerile celor mici, fără apărare, umiliţi şi ofensaţi. Tot ce e mărunt, nebăgat în seamă, apăsat, tot ce suferă (oameni, dobitoace, gâze, plante) se bucură din parte-i de o atenţie tandră. Iată, de pildă, un cizmar sărac lucrând, într-o noapte de mai, când toată lumea petrece. Revoltat, el se imaginează rostind tirade incendiare, răsculând mulţimi, în timp ce, dându-i târcoale pe furiş, un somn liniştitor îi închide ochii* (Noapte de mai)*. Câteva din poeziile cele mai reprezentative transfigurează zbuciumări ale universului fiinţelor necuvântătoare. Un „greier mic" îşi destăinuie panica provocată*

de venirea intempensivă a toamnei (Balada unui greier mic); *gâze şi ierburi de tot soiul se agită, asemenea unor oameni simpli de la ţară sau de la periferia oraşelor, tulburate de vestirea că vine vânt de iarnă, „răscolind pădurile“* (Rapsodie de toamnă). *În expresie directă, decantată, lirismul se realizează în poeme şi privelişti de peisaje brumate sau ninse, ca* Balada călătorului, Noapte de toamnă *şi, mai ales,* Balada morţii, *un recviem sobru, de o simplitate maiestoasă, pentru „un drumeţ sărman“, mort la o margine de drum.*

Dumitru MICU, Scurtă istorie a literaturii române, *Editura Iriana, Bucureşti, 1994, p. 342.*